

แนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีประสิทธิผล

ณัฐกร บุญทวี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและการกีฬา

คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยบูรพา

สิงหาคม 2559

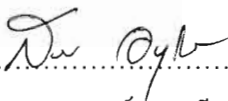
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ ณิชกร บุญทวี จบนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและการกีฬา ของมหาวิทยาลัย
บูรพาได้

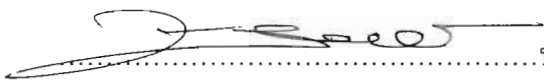
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

..........อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ดร.ฉัตรกมล สิงห์น้อย)

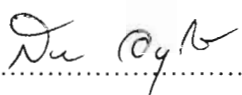
..........อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติพงษ์ ปลั่งสุวรรณ)

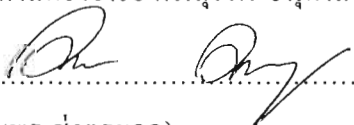
..........อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรีพร อนุศาสนนันท์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

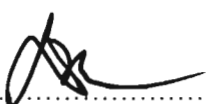
..........ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชาติชาย อีสรัมย์ย์)

..........กรรมการ
(ดร.ฉัตรกมล สิงห์น้อย)

..........กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรีพร อนุศาสนนันท์)

..........กรรมการ
(ดร.สมพร ส่งตระกูล)

คณะวิทยาศาสตร์การกีฬาอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและการกีฬา
ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..........คณบดีคณะวิทยาศาสตร์การกีฬา
(ดร.ศักดิ์ชาย พิทักษ์วงศ์)

วันที่ 22 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2559

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง แนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาที่มี ประสิทธิภาพ ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความรู้จาก ดร.ฉัตรกมล สิงห์น้อย อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติพงษ์ ปลั่งสุวรรณ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริพร อนุศาสนนันท์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่อง ต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วนและเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ชาติชาย อิศรัมย์ และคณะกรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ความรู้ ให้คำปรึกษา และปรับแก้ไข ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความ สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบ รวมทั้งให้คำแนะนำแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีคุณภาพ นอกจากนี้ ยังได้รับความ อนุเคราะห์จากรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต ผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนิสิต ตลอดจนอาจารย์ที่ ปรึกษาชมรมกีฬานิสิต และตัวแทนชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ เป็นอย่างดี ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณปัญญา อินทเจริญ คุณคุณกฤษดา ตามประดิษฐ์ คุณปิยะพงศ์ กุ้พงศ์พันธ์ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาทุกท่าน และผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีได้เอ่ยนามที่ให้คำปรึกษาและให้ กำลังใจตลอดมา

ท้ายที่สุดนี้ขอกราบขอบพระคุณ คุณบุญล้อม คุณแม่สวนีย์ น้องณัฐกานต์ บุญทวี และคุณเพียงเพ็ญ เพ็รชชาว ที่ให้กำลังใจรวมทั้งสนับสนุนผู้วิจัยเสมอมา คุณค่าและประโยชน์ของ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูกตเวทิตา แด่บุพการี บุรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุก ท่าน ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ทำให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มีการศึกษาและประสบความสำเร็จมาจนตราบเท่า ทุกวันนี้

ณัฐกร บุญทวี

54910091: สาขาวิชา วิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและการกีฬา; วท.ม.

(วิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและการกีฬา)

คำสำคัญ: แนวทาง/ การจัดการ/ ชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพา

ฉันทกร บุญทวี: แนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีประสิทธิผล

(MANAGEMENT GUIDELINE FOR EFFECTIVE STUDENT'S SPORT CLUB IN

BURAPHA UNIVERSITY) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: ฉัตรกมล สิงห์น้อย, ปร.ด.,

สันติพงษ์ ปลั่งสุวรรณ, ค.ด., สุริพร อนุศาสนนันท์, ค.ด. 94 หน้า. ปี พ.ศ. 2559.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีประสิทธิผล การวิจัยมี 3 ขั้นตอน คือ 1) วิเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเป็นร่างแนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีประสิทธิผล 2) การสร้างแนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีประสิทธิผล โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ทรงคุณวุฒิด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างกับหัวหน้าฝ่ายกิจกรรมชมรมกีฬาและอาจารย์ที่ปรึกษาชมรมกีฬาที่มีผลงานระดับดี และ 3) ตรวจสอบความเป็นไปได้ในการนำแนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีประสิทธิผลไปใช้โดยวิธีการสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิจัยพบว่าแนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีประสิทธิผลนั้นจะต้องเป็นไปตามกระบวนการจัดการ (Management process) ได้แก่ การวางแผน (Planning) เป็นการกำหนดทิศทางที่ต้องวางแผนอย่างชัดเจนและให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ทั้ง 7 ด้าน ของการจัดตั้งชมรมกิจกรรมกีฬาของกองกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา การจัดองค์การ (Organizing) โดยมีการกำหนดบทบาทและผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจนในทุกกิจกรรม การจัดบุคลากรปฏิบัติงาน (Leading) เป็นการมุ่งเน้นให้นิสิตทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมโดยชมรมกีฬาต้องเป็น ผู้กระตุ้นให้เกิดกิจกรรม และมีการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจและต้องการในการเข้าร่วมกิจกรรมชมรมกีฬา การควบคุม (Controlling) มีการประเมินความก้าวหน้าของโครงการ นอกจากนี้ชมรมกีฬาจะต้องกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมองเห็นความสำคัญและเข้าร่วมกิจกรรมการออกกำลังกายและกีฬาเพื่อให้มีสุขภาพดีและบรรลุวัตถุประสงค์ของกองกิจการนิสิต

54910091: MAJOR: EXERCISE AND SPORT SCIENCE; M.Sc.

(EXERCISE AND SPORT SCIENCE)

KEYWORDS: GUIDELINE/ MANAGEMENT/ STUDENT'S SPORTS CLUB IN BURAPHA UNIVERSITY

NATTAKORN BOONTAWEE: MANAGEMENT GUIDELINE FOR EFFECTIVE STUDENT'S SPORT CLUB IN BURAPHA UNIVERSITY. ADVISORY COMMITTEE: CHATKAMON SINGNOY, Ph.D., SUNTIPONG PLUNGSUWAN, Ph.D., SUREEPORN ANUSASANAN, Ph.D. 94 P. 2016.

The purpose of this research was to create a management guideline for effective student's sports club in Burapha University. The research had 3 processes: 1) analysis of literature review to prepare a first draft of effective to manage student's sports club guidelines; 2) Drafting a guideline form experts and used in-depth interview with heads of sport club and advisor of sport club with good performance level; and 3) validation of the possibility of effect guidelines to manage student's sport club using focus group.

The research found that guidelines for effective student's sports club management, according to management process (POLC) were 1) planning to meet 7 criteria of the student affairs of Burapha University objective, 2) organizing was to provide obvious role and take responsibility of person in each project, 3) leading was to urge participation in an activity and the student's sports club, and communication with members who involve in an activity, and 4)controlling which to evaluate project progression. Moreover, student's sport club shall motivate members to involve in exercise and sport activity to maintain healthy and achieve the student affaire objectives.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฅ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	2
วัตถุประสงค์.....	2
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
โครงสร้างการแบ่งส่วนงานและกิจกรรมนิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพา.....	6
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการองค์กร.....	8
ทฤษฎีและหลักการบริหารจัดการ.....	11
งานวิจัยเชิงคุณภาพ.....	12
การสนทนากลุ่ม.....	23
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนานิสิตนักศึกษาด้วยกิจกรรม.....	30
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	37
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	45
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	46

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
ตอนที่ 1 การนำเสนอผลการวิเคราะห์เพื่อจะเป็นแนวทางในการจัดการชมรมกีฬา ในมหาวิทยาลัยบูรพาซึ่งผลการนำเสนอสามารถสรุปได้ตามวัตถุประสงค์ของ การจัดตั้งชมรมกีฬาทั้ง 7 ด้าน.....	51
ตอนที่ 2 ร่างแนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาที่มี ประสิทธิผลโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิตามวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม กีฬา.....	53
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมในการนำไปใช้เป็นแนวทางการจัดการ ชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีประสิทธิผลโดยใช้เทคนิค การสนทนากลุ่ม.....	60
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	63
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	63
สรุปผลการวิจัย.....	63
อภิปรายผลการวิจัย.....	65
ข้อเสนอแนะ.....	67
บรรณานุกรม.....	68
ภาคผนวก.....	74
ภาคผนวก ก.....	75
ภาคผนวก ข.....	77
ภาคผนวก ค.....	79
ภาคผนวก ง.....	84
ภาคผนวก จ.....	88
ภาคผนวก ฉ.....	90
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	94

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2-1 ลักษณะเฉพาะของงานวิจัยเชิงคุณภาพกับงานวิจัยเชิงปริมาณ.....	14

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1-1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
2-1 ขั้นตอนในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ.....	22
3-1 รูปแบบการวิจัย.....	47
4-1 รูปแบบวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาที่มี ประสิทธิผล.....	52
4-2 ผลการวิเคราะห์และการสัมภาษณ์ด้านที่ 1.....	53
4-3 ผลการวิเคราะห์และการสัมภาษณ์ด้านที่ 2.....	54
4-4 ผลการวิเคราะห์และการสัมภาษณ์ด้านที่ 3.....	55
4-5 ผลการวิเคราะห์และการสัมภาษณ์ด้านที่ 4.....	56
4-6 ผลการวิเคราะห์และการสัมภาษณ์ด้านที่ 5.....	57
4-7 ผลการวิเคราะห์และการสัมภาษณ์ด้านที่ 6.....	58
4-8 ผลการวิเคราะห์และการสัมภาษณ์ด้านที่ 7.....	59
4-9 รูปแบบแนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีประสิทธิผล.....	61

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กีฬาเป็นสิ่งมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อชีวิตมนุษย์ทั้งนี้เพราะการเล่นกีฬานอกจากจะทำให้สุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ยังสามารถจัดความเครียดที่เกิดจากการทำงานเพื่อประกอบอาชีพของบุคคลได้ และมีความสนุกสนานเพลิดเพลิน และกีฬายังมีส่วนช่วยพัฒนาคนของชาติได้เป็นอย่างดี (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2555) ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2555-2559) ที่ได้มุ่งหวังให้คนไทยได้รับการส่งเสริมการออกกำลังกายและเล่นกีฬาอย่างถูกต้องจนเป็นวิถีชีวิต มีสุขภาพและสมรรถภาพที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม นอกจากนี้ กีฬายังเป็นปัจจัยอันสำคัญในการพัฒนานิสิตนักศึกษา ทำให้นิสิตนักศึกษามีประสบการณ์ตรงในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น เกิดการเรียนรู้เกิดทักษะในด้านสังคมการควบคุมอารมณ์ รวมถึงการพัฒนาร่างกายและจิตใจ โดยสถาบันการศึกษามีบทบาทอันสำคัญในการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อม และการสนับสนุนกิจกรรมกีฬาของนิสิตนักศึกษา ซึ่งเป็นหนึ่งในกระบวนการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้เป็นเยาวชนที่มีคุณภาพ สถาบันการศึกษาทุกสถาบัน ได้ให้ความสำคัญของกิจกรรมด้านกีฬา ซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจและความนิยมมากที่สุด ในหมู่นักศึกษาดังจะเห็นได้จากการเล่นกีฬาเพื่อการออกกำลังกายการแข่งขันกีฬาภายในสถาบัน และการแข่งขันกีฬาระหว่างสถาบัน ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวเป็นหนึ่งในกระบวนการพัฒนานิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ดังนั้น การบริหารจัดการกิจกรรมกีฬาหรือจัดการชมรมกีฬาอย่างมีรูปแบบของสถาบันอุดมศึกษาจึงมีความสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบและบุคลากรนำไปสู่การบูรณาการแผนและประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในระดับนโยบายสู่ระดับการปฏิบัติ ส่งผลให้กิจกรรมกีฬาหรือชมรมกีฬาในสถาบันอุดมศึกษามีคุณประโยชน์สูงสุดในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ เป็นความหวังของประเทศชาติต่อไป

มหาวิทยาลัยบูรพาเป็นสถาบันการศึกษาและการวิจัย มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษา ดำเนินการและส่งเสริมงานวิจัยเพื่อสร้างและพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยี ให้บริการทางวิชาการ ทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และการกีฬา รวมทั้งการสนับสนุนกิจกรรมของรัฐและท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและสิ่งแวดล้อม (มหาวิทยาลัยบูรพา, 2554, หน้า 12) มหาวิทยาลัยบูรพาได้ให้ความสำคัญ ด้านกีฬากับนิสิต ซึ่งมีหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของนิสิตนักศึกษา คือ กองกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา โดยการจัดกิจกรรมกีฬานิสิตใน

มหาวิทยาลัยบูรพาเป็นส่วนที่สำคัญในการพัฒนานิสิต เสริมสร้างบุคลิกลักษณะ และสมรรถภาพ ทั้งร่างกายและจิตใจ เพื่อบัณฑิตที่จบออกไป เป็นบุคลากรของชาติที่พร้อมไปด้วยความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม เสียสละต่อส่วนรวม และมีสุขภาพพลานามัยที่แข็งแรงอีกด้วยและการจัด กิจกรรมชมรมกีฬานั้น ๆ จะต้องตรงตามวัตถุประสงค์ของกองกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพาด้วย พร้อมทั้งยังมีกองกีฬาและนันทนาการ ที่ดูแลเรื่องสถานที่ออกกำลังกาย สนามกีฬา และอุปกรณ์กีฬา ต่าง ๆ โดยการจัดกิจกรรมกีฬาให้กับนิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพานั้น มีการจัดตั้งเป็นชมรมกีฬานั้น ๆ แต่ละชมรมกีฬาจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการ ซึ่งชมรมกีฬาในมหาวิทยาลัยบูรพาทั้งสิ้น 19 ชมรม ชมรมกีฬาจึงเป็นองค์กรที่ต้องจัดกิจกรรมให้เป็นที่ไปตามวัตถุประสงค์ของกองกิจการนิสิต มหาวิทยาลัย แต่ในปัจจุบันพบว่า ชมรมกีฬามีไม่ได้การดำเนินการตามหลักการบริหารจัดการ (POLC) และไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ชมรม จึงทำให้บางปีไม่มี การจัดตั้งชมรม และทำให้การจัดกิจกรรมกีฬานั้น ๆ ในมหาวิทยาลัยบูรพาไม่ต่อเนื่อง ส่งผลให้นิสิตเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาน้อยกว่า ที่คาดการณ์ไว้ จึงเป็นผลให้ชมรมกีฬาไม่ประสบผลสำเร็จในการจัดกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาสภาพปัญหาและการจัดการชมรมกีฬา: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น ผลการศึกษาพบ ปัญหาด้านนโยบายและการวางแผน ปัญหาด้านบุคลากรในชมรม ปัญหาด้านงบประมาณ และ ปัญหาด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับที่มาก (ถาวร เตือนจันทร์, 2544, หน้า 1) และสอดคล้องกับการศึกษาสภาพปัญหา แนวทางการแก้ไข และแนวทางพัฒนาการจัดการชมรม กีฬา เพื่อพัฒนานิสิตของมหาวิทยาลัยนเรศวร พบว่า ปัญหาการจัดการชมรมในด้านบุคลากร สมาชิก ตลอดจนนักกีฬาอยู่ในระดับที่มาก (อาพัทธ์ เตียวตระกูล, 2556, หน้า 105-113)

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าชมรมกีฬาส่วนใหญ่ยังขาดปัจจัยทั้ง การวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคลากรปฏิบัติงาน และการควบคุม ทำให้การจัดการชมรมกีฬา ไม่ประสบความสำเร็จและเห็นว่ามีคามจำเป็นที่จะทำการสร้างแนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิต ในมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีประสิทธิผล เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปใช้พัฒนาชมรมกีฬานิสิตใน มหาวิทยาลัยบูรพาให้มีการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

คำถามการวิจัย

แนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพา เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างแนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีประสิทธิผล

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพมีขอบเขตในการวิจัย ดังนี้

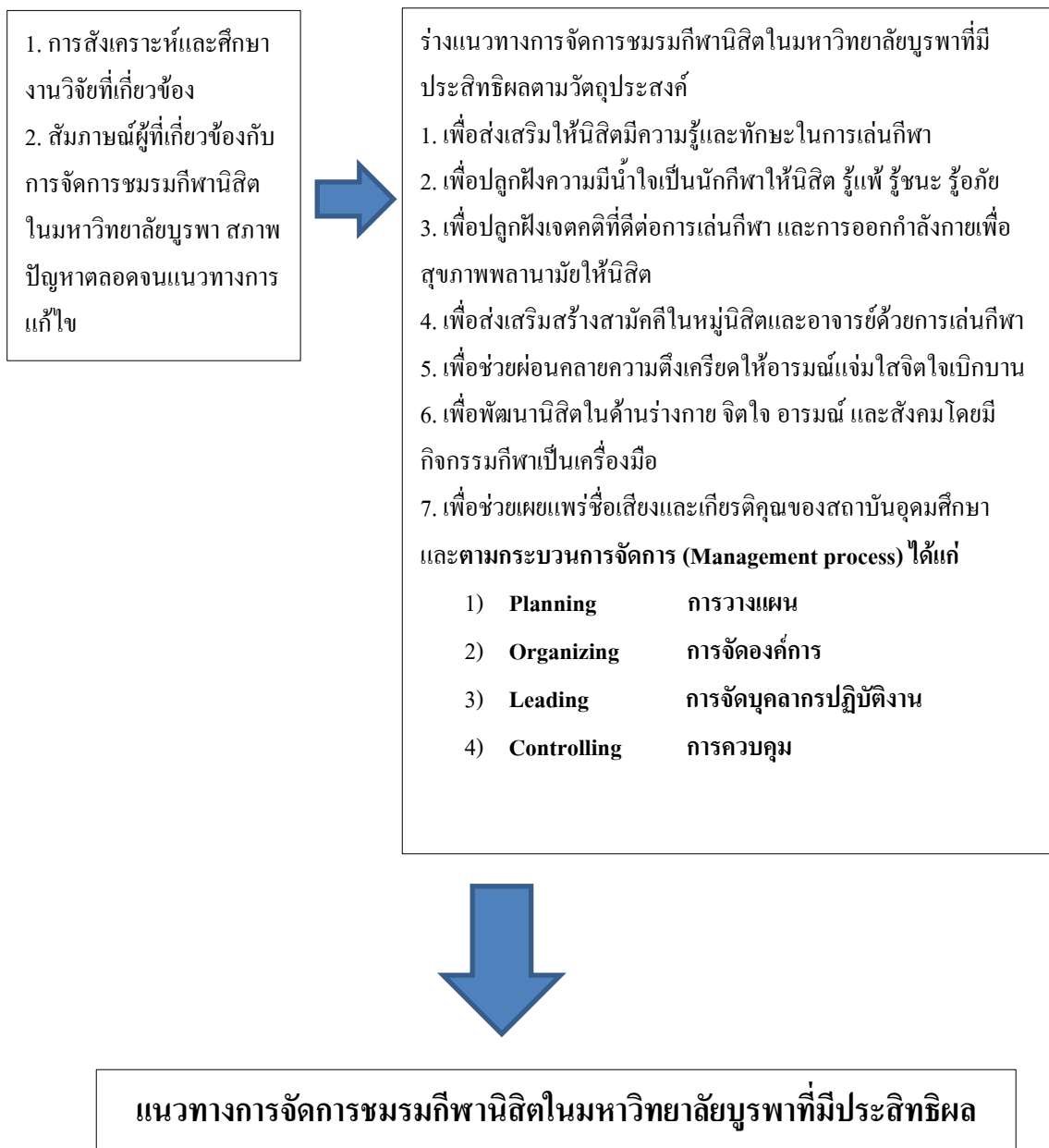
1. ขอบเขตด้านเนื้อหาเป็นการศึกษาเพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์หาแนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพา ให้ตรงตามวัตถุประสงค์การจัดตั้งชมรมกีฬานิสิต โดยศึกษาตามบทบาทหน้าที่ของกระบวนการบริหาร POLC ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การจัดบุคลากรปฏิบัติงาน (Leading) การควบคุม (Controlling) ที่เสนอโดย Bridges and Roquemore (2001) Kaser and Brooks (2005) การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) และการประเมินผล (Evaluating) (Chelladurai, 2005; Masteralexis, Barr & Hums, 2005) และทรัพยากรทางการบริหาร ทฤษฎี 4M คือ คน (Man) งบประมาณ (Money) อุปกรณ์อำนวยความสะดวก (Materials) การจัดการ (Management)
2. ขอบเขตกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษามี 2 กลุ่ม ประกอบด้วย
  - 2.1 ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ข้อมูล มีจำนวน 4 ท่าน
  - 2.2 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ มีจำนวน 10 ท่าน
3. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 10 คน ชมรมกีฬาละ 1 คน เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ในการนำแนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพา ที่มีประสิทธิผลไปใช้ โดยใช้เทคนิควิธีการสนทนากลุ่ม (Focus group)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้แนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเพื่อใช้ในการบริหารและพัฒนาชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพา ต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพา ที่มีประสิทธิผล ผู้วิจัยมีแนวคิดการผสมผสานตัวแปรต่าง ๆ อันได้แก่ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์การจัดตั้งกิจกรรมชมรมกีฬาในมหาวิทยาลัยบูรพา และแนวคิดหน้าที่ในการบริหารจัดการซึ่งมีองค์ประกอบคือการวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) ผู้วิจัยขอเสนอกรอบแนวคิดในการทำวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1-1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ชมรมกีฬา หมายถึง การรวมกันของกลุ่มบุคคลที่มีความมุ่งหมายในด้านกีฬานั้น ๆ ร่วมกัน

ชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพา หมายถึง การรวมตัวกันของนิสิต อาจารย์ และบุคลากรด้านกีฬานั้น ๆ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของชมรม กำหนดข้อบังคับ กำหนดสมาชิก ชัดเจน และกำหนดบทบาทหน้าที่ ตามวัตถุประสงค์ของงานกิจกรรมกีฬา สังกัดกองกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา

หลักการการบริหาร POLC หมายถึง การบริหารจัดการชมรมกีฬาให้เป็นไปตาม วัตถุประสงค์ประกอบด้วยการวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling)

แนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิต หมายถึง ข้อเสนอต่าง ๆ ที่แสดงถึงโครงสร้าง ความสัมพันธ์ของชมรมกีฬานิสิต ที่มีส่วนสำคัญในการดำเนินงานของชมรมกีฬานิสิตใน มหาวิทยาลัยบูรพา ให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ประสิทธิผล (Effectiveness) หมายถึง การจัดการชมรมกีฬานิสิตที่บรรลุตามวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่พึงปรารถนาหรือเป็นไปตามที่คาดหวังไว้ เช่น พิจารณาจากผลงาน โครงการ หรือ กิจกรรมที่ได้รับ เปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมาย

วัตถุประสงค์การจัดตั้งชมรมกีฬา หมายถึง ระเบียบข้อบังคับของกองกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ให้ชมรมกีฬาปฏิบัติตาม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาแนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีประสิทธิผลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับดังนี้

1. โครงสร้างการแบ่งส่วนงานและกิจกรรมนิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพา
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการองค์กร
3. งานวิจัยเชิงคุณภาพ
4. การสนทนากลุ่ม
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โครงสร้างการแบ่งส่วนงานและกิจกรรมนิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐมีวิสัยทัศน์ คือ “สร้างคนคุณภาพ สร้างปัญญาให้แผ่นดิน ด้วยคุณภาพการศึกษาระดับสากล เพื่อนำพาสังคมไทยสู่สังคมอุดมปัญญาที่เข้มแข็งอย่างยั่งยืน” และมีพันธกิจ คือ

1. สร้างความรู้ปัญญาและบริหารจัดการให้เกิดคุณค่าต่อการพัฒนาสังคม
2. จัดการศึกษาที่มีคุณภาพในระดับสากล สร้างบัณฑิตให้มีคุณธรรม เชี่ยวชาญในศาสตร์ เป็นผู้นำที่มีทักษะสากล
3. บริการวิชาการสู่สังคม ร่วมสร้างสังคมอุดมปัญญาที่พึ่งตนเอง
4. ส่งเสริม สนับสนุนและธำรงไว้ซึ่งศิลปะ วัฒนธรรมและความเป็นไทย
5. พัฒนามหาวิทยาลัยให้เข้มแข็ง มีระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพสูง และพึ่งตนเองได้

โดยมหาวิทยาลัยบูรพามีการแบ่งส่วนงานออกเป็น 4 ส่วน คือ สำนักงานสภามหาวิทยาลัย สำนักงานอธิการบดี ส่วนงานวิชาการและส่วนงานอื่น ๆ มีแผนงานการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัย คือ มหาวิทยาลัยบูรพาเป็นสถาบันการศึกษาและการวิจัย มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาดำเนินการและส่งเสริมงานวิจัยเพื่อสร้างและพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยี ให้บริการทางวิชาการ ทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และการกีฬา รวมทั้งการสนับสนุนกิจกรรมของรัฐและท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและสิ่งแวดล้อมซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบ

เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของนิสิตนักศึกษาคือกองกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพาเป็นหน่วยงานหนึ่งในสำนักงานอธิการบดี ได้มีโครงสร้างเป็นดังนี้

1. กลุ่มงานกิจกรรมนิสิตและพัฒนานักศึกษา
2. กลุ่มงานบริการนิสิต
3. กลุ่มงานแนะแนวและวินัยนิสิต
4. กลุ่มงานบริหารทั่วไป

กองกิจการนิสิตนั้นมีวิสัยทัศน์ คือ กองกิจการนิสิตมุ่งส่งเสริมสนับสนุนและให้บริการขั้นพื้นฐานเพื่อให้นิสิตได้พัฒนาความเจริญในทุกด้าน และมีพันธกิจ คือ

1. จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานิสิตพร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนการทำกิจกรรมของนิสิตด้านศิลปวัฒนธรรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมด้านบำเพ็ญประโยชน์ด้านกีฬาเพื่อสุขภาพและด้านวิชาการเพื่อการพัฒนาให้เป็นที่ประจักษ์

2. ให้บริการและสวัสดิการด้านต่าง ๆ แก่นิสิตของมหาวิทยาลัยเพื่อช่วยเหลือให้นิสิตสามารถศึกษาและใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยได้อย่างเป็นสุขและสามารถบรรเทาความเดือดร้อนของนิสิตในระดับหนึ่งได้

3. ให้บริการด้านการให้การปรึกษาการหางานทำ ทุนการศึกษาบริการสารสนเทศด้านอาชีพและบริการการศึกษาพิเศษ เพื่อช่วยเหลือให้นิสิตสามารถใช้ชีวิตเพื่อการศึกษาในมหาวิทยาลัยและในสังคมได้

4. ดำเนินการด้านวินัยนิสิตตามระเบียบข้อบังคับของมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับวินัยนิสิตมุ่งรักษาและเสริมสร้างให้นิสิตมีระเบียบวินัยดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างผู้มีระเบียบวินัย

5. ให้การสนับสนุนด้านเอกสาร การติดต่อสอบถามเรื่องต่าง ๆ ให้คำแนะนำในการจัดทำเอกสารแก่นิสิตเพื่อติดต่อในส่วนงานและหน่วยงานของมหาวิทยาลัย

วัตถุประสงค์ของกิจกรรมกีฬา กองกิจการนิสิต

1. เพื่อส่งเสริมให้นิสิตมีความรู้และทักษะในการเล่นกีฬา
2. เพื่อปลูกฝังความมีน้ำใจเป็นนักกีฬาให้นิสิต รู้แพ้ รู้ชนะ รู้ภัย
3. เพื่อปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการเล่นกีฬา และการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพพลานามัยให้นิสิต

นิสิต

4. เพื่อส่งเสริมสร้างสามัคคีในหมู่นิสิตและอาจารย์ด้วยการเล่นกีฬา
5. เพื่อช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดให้อารมณ์แจ่มใสจิตใจเบิกบาน
6. เพื่อพัฒนานิสิตในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมโดยมีกิจกรรมกีฬาเป็น

เครื่องมือ

7. เพื่อช่วยเผยแพร่ชื่อเสียงและเกียรติคุณของสถาบันอุดมศึกษา กองกีฬาและนันทนาการ มีวิสัยทัศน์ คือ “พัฒนากีฬาสู่ความเป็นเลิศในระดับนานาชาติแก่นิสิต และสร้างเสริมสุขภาพให้บุคลากรภายในมหาวิทยาลัยบูรพา” และพันธกิจ

1. พัฒนาและปรับปรุงระบบการบริหารจัดการของกองกีฬา และนันทนาการให้มี ประสิทธิภาพ ตลอดจนพัฒนาศักยภาพบุคลากรของกองกีฬา และนันทนาการให้สามารถปฏิบัติงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. พัฒนาระบบการตรวจติดตามและประเมินผลของนิสิตใน โครงการความสามารถ พิเศษและโครงการข้างเฟือก

3. จัดระบบการบริการสถานที่ด้านกีฬาให้เกิดประโยชน์สูงสุด

4. บริการวิชาการด้านการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพแก่บุคลากรภายในและภายนอก มหาวิทยาลัยบูรพา

5. ส่งเสริมการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ และสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ด้านกีฬาของ นิสิต บุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพา และประชาชนทั่วไป

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการองค์กร

ชนินทร์ ชุนหพันธ์ (2550, หน้า 1-5) ได้รวบรวมความหมายของการจัดการ (Management) จากนักวิชาการต่าง ๆ ดังนี้ การจัดการ หมายถึง ศิลปะของการกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้ บรรลุผลโดยผ่านบุคคลอื่น (Kinicki & Williams, 2006, p. 4)

การจัดการ หมายถึง การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุมทรัพยากร มนุษย์ และทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (George & Jones, 2006, p. 5)

การจัดการ หมายถึง การประสานกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้งานสมบูรณ์ทั้งทางด้าน ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล โดยใช้บุคคลอื่น (Robbins & Coulter, 2005, p. 7)

การจัดการ หมายถึง กระบวนการทำงานโดยบุคคล และทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุ เป้าหมายขององค์การ (Bateman & Snell, 2002, p. 14)

แนวทางการจัดการเชิงบริหารเกิดจากความพยายามของนักคิด และนักวิชาการที่คิดค้น กำหนดหลักการบริหารให้ชัดเจน ผู้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาแนวคิดการจัดการเชิงบริหาร คือ Fayol (1949 อ้างถึงใน สาคร สุขศรีวงศ์, 2550, หน้า 47) ได้แก่ กิจกรรมหลักในองค์กรธุรกิจ ได้แก่

1. เทคนิคและการผลิต (Technical and production)
2. การพาณิชย์ (Commercial)

3. การเงิน (Financial)
4. ความมั่นคง (Security)
5. การบัญชี (Accounting)
6. การจัดการ (Management)

หน้าที่ทางการจัดการ ได้แก่

1. การวางแผน (Planning)
2. การจัดองค์กร (Organization)
3. การบังคับบัญชา (Commanding)
4. การประสานงาน (Coordinating)
5. การควบคุม (Control)

สรุปได้ว่า การจัดการเป็นกระบวนการดำเนินงานอย่างมีคุณธรรม ให้ต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การนำ (Leading) และการการควบคุม (Controlling) และเป็นกระบวนการทำงานโดยบุคคลและทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness)

จากคุณลักษณะดังกล่าวของการจัดการ ส่งผลให้ผู้บริหารองค์กรในยุคปัจจุบันต่างมุ่งให้การดำเนินงานขององค์กรของตนเป็นองค์กรที่มีผลปฏิบัติงานสูง ซึ่งผลการปฏิบัติงานนั้นจะถูกวัดโดยปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการ คือ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

ประสิทธิภาพ เป็นการวัดจำนวนทรัพยากรที่ใช้ไปในการบรรลุเป้าหมายขององค์กร โดยพิจารณาระหว่างปัจจัยนำเข้า (Input) และผลผลิต (Output) เพื่อให้ต้นทุนของการใช้ทรัพยากรต่ำสุด หรือการทำให้ถูกต้องในสิ่งที่ทำอยู่

ประสิทธิผล เป็นการวัดความเหมาะสมของเป้าหมายขององค์กรที่ผู้บริหารกำหนดขึ้น และสามารถดำเนินงานให้บรรลุผลตามเป้าหมายดังกล่าว หรือการทำในสิ่งที่ถูกต้อง

องค์กรที่มีผลการปฏิบัติงานสูงมุ่งเน้นให้องค์กรของตนเกิดทั้งประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูง คือ ผู้บริหารสามารถเลือกเป้าหมายได้อย่างเหมาะสม และมีการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างเหมาะสม

ความสำคัญของการจัดการ

ชุนินทร์ ชุนพันธ์รักษ์ (2550, หน้า 1-9) ได้สรุปความสำคัญของการจัดการ ดังนี้

1. ทำให้องค์กรสามารถตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ทำให้องค์การมีระบบการบริหารที่ดีภายในองค์กร ส่งผลทำให้ผลการปฏิบัติงานขององค์กรที่สูงขึ้น

3. ทำให้องค์การมีการจัดการทรัพยากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุผลตามเป้าหมายขององค์กร

4. การจัดการเป็นเครื่องมือของผู้บริหารทุกระดับในองค์กร ในการพัฒนาองค์กรของตนให้เป็นองค์กรที่มีผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศทางการบริหาร

5. ผู้บริหารสามารถอาศัยกระบวนการจัดการในการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จทั้งทางด้านประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

6. การจัดการมีบทบาทต่อผู้บริหารในการกำหนดกิจกรรมและขอบเขตการทำงานของพนักงานในองค์กร และเป็นเครื่องมือสนับสนุนภารกิจของแต่ละคน นำไปสู่การบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรได้

7. การจัดการเป็นการแสวงหาแนวทางที่ดีที่สุดในการปฏิบัติงาน และช่วยประสานงานให้ทุกฝ่ายทำงานร่วมกันเพื่อจุดหมาย คือ ความสำเร็จขององค์กร

ความหมายของการบริหารจัดการ

นักวิชาการได้พิจารณาว่าการบริหาร (Administration) เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย ส่วนการจัดการ (Management) เป็นเรื่องของการนำไปปฏิบัติ และหมายถึง การบริหารงานใด ๆ ขององค์กรที่ต้องการจะหาทำไร โดยการบริหารจะต้องทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย การจัดการ จึงมักใช้ในองค์กรธุรกิจ หรือองค์กรที่มุ่งกำไร ส่วนคำว่าการบริหาร หมายถึง การบริหารงานระดับนโยบาย การวางแผน การจัดหลักสูตรการบริหารงานของนักบริหารระดับประเทศ (พงค์สัมพันธ์ ศรีสมทรัพย์ และชลิดา ศรีมณี, 2539, หน้า 6)

การบริหารจัดการ (Management) หมายถึง ชุดของหน้าที่ต่าง ๆ ที่กำหนดทิศทางในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทั้งหลายอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรนั้น ๆ การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ หมายถึง การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ส่วนการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิผล หมายถึง การตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและมีการปฏิบัติได้สำเร็จตามแผนที่กำหนดไว้ ผลสำเร็จของการบริหารจัดการ จึงต้องมีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลควบคู่กัน (Griffin, 2002, p. 4)

การบริหารย่อมมีเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์การบริหารจะต้องใช้ปัจจัยต่าง ๆ ในการบริหาร เช่น คน เงิน วัสดุสิ่งของ และวิธีปฏิบัติงาน การบริหารจะมีลักษณะการดำเนินการเป็นกระบวนการ (Process) ซึ่งคำว่ากระบวนการ หมายถึง แนวทางการทำสิ่งต่าง ๆ อย่างมีระบบเพื่อความสำเร็จตามเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยทั่วไปปัจจัยการบริหารที่เป็นพื้นฐานมี 4

ประการ เรียกว่า 4M's ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) และการจัดการ (Management) (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, สมชาย หิรัญกิตติ และสุดา สุวรรณากิรมย์, 2545) ดังนี้

Man	บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ
Money	เงินงบประมาณที่เพียงพอ
Material	วัตถุดิบเครื่องอำนวยความสะดวก ที่เพียงพอครบถ้วน
Management	การจัดการที่มีหลักการบริหาร และมีการบริหารที่ดี

ทฤษฎีและหลักการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการ (Management)

การบริหาร (Administration) หรือคำว่า การจัดการ (Management) คำสองคำนี้มีความหมายใกล้เคียงกันสามารถใช้แทนกันได้ และคำสองคำนี้มักจะใช้ร่วมกันเพราะคำสองคำนี้มีความหมาย หมายถึง การบริหารเช่นเดียวกัน แต่นิยมใช้ต่างกัน กล่าวคือคำว่า “Administration” นิยมใช้ในการบริหารราชการ และคำว่า “Management” นิยมใช้ในการบริหารธุรกิจ

การบริหารจัดการมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินงานขององค์กร การที่องค์กรจะประสบผลสำเร็จหรือไม่มากน้อยเพียงใด องค์กรจะอยู่รอดหรือไม่ และมีความมั่นคงขึ้นอยู่กับบริหารจัดการที่ดี แต่ถ้าองค์กรใดขาดการบริหารจัดการที่ดีแล้วจะทำให้องค์กรนั้นต้องล่มสลายไปหรือไม่สามารถดำเนินงานต่อไปได้ การบริหารจัดการเป็นเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการทำงานกับบุคคลอื่น และผ่านบุคคลอื่นให้บรรลุประสิทธิผลอย่างมีประสิทธิภาพ (Robbins & Coulter, 1999, p. 5)

ความหมายของการบริหาร

พงศ์สัมพันธ์ ศรีสมทรัพย์ และชลิดา สรมณี (2539, หน้า 6) ได้สรุปความหมายของการบริหารว่าเป็นการดำเนินงานหรือกระบวนการใด ๆ ของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ร่วมกัน การบริหารจะเกิดขึ้นได้จะต้องมีเงื่อนไขอย่างน้อย สามประการ คือ

1. มีเป้าหมาย หรือมีวัตถุประสงค์ (Goals or objective)
2. มีทรัพยากรในการบริหาร (Resources)
3. มีการประสานงานระหว่างกันหรือมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน (Interaction)

ธงชัย สันติวงษ์ (2540, หน้า 1) กล่าวว่า การบริหารคืองานของหัวหน้าหรือผู้นำที่จะต้องกระทำเพื่อให้กลุ่มต่าง ๆ ที่มีหมู่มาอยู่ร่วมกัน และร่วมกันทำเพื่อวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้จนสำเร็จผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหาร (Administration) หมายถึง กระบวนการวางแผน การจัดองค์กร การสั่งการ การควบคุม ความพยายามของสมาชิกในองค์กร และทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อความสำเร็จในเป้าหมายขององค์กรกำหนดไว้ (สมยศ นาวิการ, 2544)

เสนาบดีเยาว์ (2546) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า การบริหารคือการทำงานให้สำเร็จโดยใช้บุคคลอื่น คือ การสั่งการให้คนอื่นทำการใช้ทรัพยากรขององค์กรในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร โดยการวางแผน การจัดองค์กร การจูงใจ และการควบคุม ทรัพยากรบุคคล และทรัพยากรวัตถุประสงค์ให้บรรลุเป้าหมาย

สรุปได้ว่า การบริหารเป็นหลักสำคัญที่ทุกองค์กรไม่ว่าจะเล็กหรือใหญ่ต้องนำไปปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

งานวิจัยเชิงคุณภาพ

งานวิจัยเชิงคุณภาพคืองานวิจัยที่มุ่งหาคำตอบของปัญหาการวิจัยโดยทบทวนหาความรู้จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมโดยพิจารณาจากสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริงในทุก ๆ มิติเพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อมนั้น (สุภางค์จันทวานิช, 2546, หน้า 13)

1. ลักษณะสำคัญของงานวิจัยเชิงคุณภาพ

1.1 ศึกษาจากภาพรวมในหลายแง่มุมโดยงานวิจัยเชิงคุณภาพจะไม่เลือกศึกษาเพียงตัวแปรด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะแต่จะศึกษาครอบคลุมในทุก ๆ ด้าน โดยไม่มีการตัดตัวแปรใด ๆ ออก

1.2 ศึกษาแบบเจาะลึกและยาวนานเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงชัดเจนและสมบูรณ์ การศึกษาเชิงคุณภาพจึงต้องทำการศึกษาอย่างเจาะลึกและใช้ระยะเวลาานาน

1.3 ศึกษาจากสภาพความเป็นจริงตามธรรมชาติงานวิจัยเชิงคุณภาพจะไม่มี การควบคุมตัวแปรใด ๆ แต่จะทำการศึกษาจากพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในสภาพจริงตามธรรมชาติ

1.4 ใช้วิธีตีความหรือการให้ความหมายระหว่างทำการเก็บข้อมูลหรือเมื่อได้ข้อมูลมาแล้วผู้วิจัยต้องตีความหมายของคำพูดการกระทำหรือพฤติกรรมเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ รวมทั้งการตีความในข้อมูลหรือหลักฐานทางวัตถุต่าง ๆ เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

1.5 ใช้การพรรณนาและวิเคราะห์แบบอุปนัยแทนการใช้สถิติตัวเลขการวิเคราะห์แบบอุปนัยหรือการนำข้อมูลเชิงรูปธรรมย่อย ๆ หลาย ๆ กรณีมาสร้างเป็นข้อสรุปโดยพิจารณาจากลักษณะร่วมที่พบ (สุภางค์จันทวานิช, 2546, หน้า 15) นักวิจัยเชิงคุณภาพจะให้ข้อมูลแก่ผู้อ่านด้วย

วิธีพรรณนาลักษณะการดำเนินชีวิตสภาพทางภูมิศาสตร์ขนบธรรมเนียมประเพณีความเชื่อคำพูด การกระทำหรือการแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ และวิเคราะห์แบบอุปนัยเพื่อสร้างข้อสรุปซึ่งเป็นผลของการวิจัย

1.6 มุ่งเน้นการศึกษาในด้านความรู้สึกลึกซึ้งและความหมายที่มนุษย์กำหนดขึ้น งานวิจัยเชิงคุณภาพส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคม โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาด้านจิตใจหรือความรู้สึกลึกซึ้งเพราะความรู้สึกลึกซึ้งเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมที่มนุษย์แสดงออกมา

โดยสรุปจะเห็นได้ว่างานวิจัยเชิงคุณภาพจะทำการศึกษากลุ่มประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง โดยปล่อยให้ไปตามธรรมชาติไม่มีการควบคุมตัวแปร ไม่ศึกษาตัวแปรใดตัวแปรหนึ่งหรือบางตัวโดยเฉพาะไม่มีการใช้สถิติตัวเลขมาทำการวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์หรือความมีนัยสำคัญทางสถิติตามวิธีของการวิจัยเชิงปริมาณ แต่งานวิจัยเชิงคุณภาพจะศึกษาทุกแง่มุมที่ประกอบขึ้นเป็นปรากฏการณ์แล้วนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์ตีความเขียนสรุปรายงานข้อค้นพบในรูปของการอธิบายความหรือการพรรณนา

2. คำถามสำคัญที่มีผู้ซักถามบ่อย ๆ เกี่ยวกับงานวิจัยเชิงคุณภาพนักวิจัยจำนวนมากให้ข้อสงสัยถึงกระบวนการและระเบียบวิธีในการวิจัยเชิงคุณภาพว่ามีความน่าเชื่อถือหรือไม่เพียงใดมีเหตุผลที่สามารถยอมรับในเชิงวิทยาศาสตร์ได้หรือไม่คำถามสำคัญซึ่งมีผู้ถามบ่อยครั้งมีประมาณ 9 ประการ ซึ่งสามารถแจกแจงพร้อมให้คำตอบได้ดังต่อไปนี้ (Bogdan & Biklen, 1992)

2.1 การวิจัยเชิงคุณภาพต่างจากการวิจัยเชิงปริมาณอย่างไร งานวิจัยเชิงคุณภาพมีความแตกต่างจากงานวิจัยเชิงปริมาณมากทั้งในด้านแนวคิดสมมุติฐานเทคนิควิธีการขั้นตอนต่าง ๆ รวมถึงวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเราสามารถเปรียบเทียบลักษณะเฉพาะระหว่างงานวิจัยเชิงคุณภาพกับงานวิจัยเชิงปริมาณได้ดังตารางที่ 2-1

2.2 งานวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการวิจัยที่ใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์หรือไม่ในอดีตงานวิจัยทางการศึกษามักจะทำในรูปที่วัดได้ (เชิงปริมาณ) สิ่งใดที่ผิดแปลกไปมักเป็นที่สงสัยในเรื่องของเหตุผลและความน่าเชื่อถือแต่นักวิทยาศาสตร์ที่ดีต้องไม่จำกัดตัวเองอยู่ในกรอบ นักวิทยาศาสตร์ที่ดีควรพิจารณาว่าการศึกษานั้นเป็นวิธีการที่จะค้นคว้าหาคำตอบได้หรือไม่ และสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาได้หรือไม่บางคนให้ความหมายของวิธีทางวิทยาศาสตร์ว่าต้องมีกระบวนการมีสมมุติฐานมีการทดสอบด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์แต่บางส่วนของเจตคติของนักวิทยาศาสตร์มีการเปิดกว้างเกี่ยวกับวิธีการและหลักฐานงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์จึงหมายรวมถึงงานที่มีการกวัดขันอย่างรัดกุมมีกระบวนการมีการสังเกตอย่างมีระบบและมีเงื่อนไข (เชิงคุณภาพ)

2.3 ข้อค้นพบจากงานวิจัยเชิงคุณภาพสามารถนำมาใช้กับประชากรได้หรือไม่ งานวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการศึกษาเฉพาะดังนั้นการนำมาอธิบายแทนกลุ่มประชากรต้องมีความระมัดระวังเพราะข้อค้นพบที่ได้จากกลุ่มที่ทำการศึกษาอาจจะไม่เหมือนกับกลุ่มอื่นการเปรียบเทียบกับกลุ่มประชากรสามารถทำได้โดยการนำข้อค้นพบจากการวิจัยอื่น ๆ มาประกอบหรือทำการศึกษาย่อยเพิ่มเติมตัวอย่างเช่นเมื่อมีการศึกษาภาคสนามในกลุ่มตัวอย่างแห่งหนึ่งมาจนได้ข้อสรุปแล้วจากนั้นผู้วิจัยจึงทำการศึกษาต่อโดยศึกษาเปรียบเทียบกับกลุ่มตัวอย่างอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน 3 แห่ง เพื่อนามาอ้างอิงสู่ประชากรนักวิจัยเชิงคุณภาพบางคนไม่ถือว่าการอ้างอิงกลุ่มประชากรเป็นธรรมเนียมที่ต้องปฏิบัติพวกเขาสนใจการได้มาของข้อมูลที่ควรมาจากเหตุการณ์จริงมากกว่าสิ่งที่จัดขึ้น เช่น ในชั้นเรียนในกรณีนี้การศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ไม่ควรมาจากการสุ่มพวกเขาไม่หวังว่าข้อค้นพบจะแทนกลุ่มประชากรได้หรือไม่ แต่เขาสนใจว่าข้อคำถามกับสิ่งที่ค้นพบจะสามารถอธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติอย่างไร

ตารางที่ 2-1 ลักษณะเฉพาะของงานวิจัยเชิงคุณภาพกับงานวิจัยเชิงปริมาณ (สถาบันวิจัยประชากรศาสตร์และสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2552, หน้า 8)

ข้อมูล	งานวิจัยเชิงคุณภาพ	งานวิจัยเชิงปริมาณ
รูปแบบ	-เก็บข้อมูลจากคนกลุ่มเล็ก -มองจากภายใน -คุณลักษณะตามธรรมชาติ -ประเมินจากภายใน -อธิบายผลการวิจัยโดยใช้การพรรณนา -ใช้วิธีสังเกตอย่างมีส่วนร่วม	-เก็บข้อมูลจากคนกลุ่มใหญ่ -มองจากภายนอก -ใช้วิธีการทดลอง -ใช้สถิติอธิบายผลการวิจัย -ใช้สถิติอธิบายผลการวิจัย -ใช้การสังเกต
ความคิดรวบยอด	-ความหมาย -ความเข้าใจ -การแบ่งเป็นหมวดหมู่ -ภาคสนาม -กระบวนการ -แปลสถานการณ์ -ชีวิตประจำวัน -โครงสร้างทางสังคม	-การทำนาย -การใช้งาน -ตัวแปร -สมมุติฐาน -ความเที่ยงตรง -ความเชื่อมั่น -ความมีนัยทางสถิติ -ทำซ้ำได้

ตารางที่ 2-1 (ต่อ)

ข้อมูล	งานวิจัยเชิงคุณภาพ	งานวิจัยเชิงปริมาณ
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	- นัยของการกระทำ - วัฒนธรรม - การศึกษาชาติพันธุ์วรรณา - ปรัชญาการณวิทยา - อุดมวิทยา	- หน้าที่ตามโครงสร้าง - การสังเกตด้วยเหตุผล - มองตามความเป็นจริง ที่เห็น - ทฤษฎีระบบ - พฤติกรรมนิยม
วิชาที่เกี่ยวข้อง	- สังคมวิทยา มานุษยวิทยา ประวัติศาสตร์	- สังคมวิทยา จิตวิทยา เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์
เป้าหมาย	- ทฤษฎีสนาม - พัฒนาความเข้าใจ - พัฒนาความรู้สึคนึกคิด-อธิบายความจริง ที่หลากหลาย	- ทดสอบทฤษฎี - แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปร - ตั้งข้อค้นพบ
เป้าหมาย	- อธิบายกระบวนการของ ปรัชญาการณ	- อธิบายทางสถิติ - การทำนาย
การออกแบบ	- ค่อยเป็นค่อยไป ยืดหยุ่นตามธรรมชาติ - ต่อเนื่องยาวนาน	- โครงสร้าง การตัดสินใจรูปแบบ เฉพาะเจาะจง - บอกแผนปฏิบัติการ
การเขียนโครงร่าง	- รวบรวม - ไม่ขยายความให้ไกลออกไป - เฉพาะเจาะจง - กล่าวถึงสิ่งที่เกิดขึ้น โดยทั่วไปตามปกติ - มักเขียนขึ้นหลังจากเก็บข้อมูลมาได้บ้าง แล้ว - มีสมมุติฐานชั่วคราว	- ขยายความ - ทำความเข้าใจต้องแท้ - มีกรอบแนวคิดที่เฉพาะ - เขียนขึ้นเพื่อรองรับการเก็บ ข้อมูล - กำหนดรูปแบบวิธีการทำ อย่างเจาะจง - มีสมมุติฐาน

ตารางที่ 2-1 (ต่อ)

ข้อมูล	งานวิจัยเชิงคุณภาพ	งานวิจัยเชิงปริมาณ
ข้อมูล	<ul style="list-style-type: none"> - เชิงบรรยาย - จากคำพูดของผู้ให้ข้อมูล - เอกสารส่วนบุคคล เอกสารจากทางการ - หลักฐานทางวัตถุ - การจดบันทึก ภาพถ่าย 	<ul style="list-style-type: none"> - เชิงปริมาณ - การจัดเรียงข้อมูลจากตัวแปรต่าง ๆ - การให้โค้ด - ใช้สถิติ - การนับ การวัด
กลุ่มตัวอย่าง	<ul style="list-style-type: none"> - เล็ก - สุ่มตามทฤษฎี - ไม่สามารถทำซ้ำได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - ใหญ่ - เลือกโดยวิธีสุ่ม แบ่งชั้นภูมิ มีการควบคุมตัวแปร - มีความแน่นอน
เทคนิคหรือวิธีการ	<ul style="list-style-type: none"> - สัมภาษณ์โดยใช้คำถามปลายเปิด - สังเกตแบบมีส่วนร่วม - ทบทวนวรรณกรรมจากเอกสารและหลักฐานทางวัตถุที่หลากหลาย 	<ul style="list-style-type: none"> - ทดลองและสำรวจ - สังเกตอย่างมีโครงสร้าง - สัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง - จัดข้อมูล
ความสัมพันธ์กับกลุ่มข้อมูล	<ul style="list-style-type: none"> - ความเข้าใจ ความไว้วางใจ - คิดต่ออย่างใกล้ชิด - ลงพื้นที่และอยู่ในพื้นที่เป็นเวลานาน - คุยกับฉันท์เพื่อน มีความเท่าเทียมกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - จำกัดวง - ไม่ใกล้ชิด - ระยะสั้น ๆ - มีผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูล
เครื่องมือ	<ul style="list-style-type: none"> - อุปกรณ์บันทึกเสียง (ผู้วิจัยทำเครื่องมือ) 	<ul style="list-style-type: none"> - บัญชีรายการระดับ ดัชนี - คอมพิวเตอร์ - แบบสอบถาม แบบทดสอบ
วิเคราะห์ข้อมูล	<ul style="list-style-type: none"> - ดำเนินการไปเรื่อย ๆ - พิสูจน์จากกลุ่มเฉพาะ วิเคราะห์เฉพาะราย - รูปแบบ แก่นสาร ความคิดรวบยอด 	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้กลุ่มตัวอย่าง - พิสูจน์จากกลุ่มใหญ่ - ใช้สถิติ

ตารางที่ 2-1 (ต่อ)

ข้อมูล	งานวิจัยเชิงคุณภาพ	งานวิจัยเชิงปริมาณ
ปัญหาที่พบ	- เวลา - ไม่เป็นตัวแทนประชากร - สรุปลยาก - ความเชื่อมั่น - ยากในการศึกษาประชากรที่มีขนาดใหญ่	- การควบคุมข้อมูล - การสุ่ม - ความเที่ยงตรง

2.4 จะทำอย่างไรเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้วิจัยอคติหรือความลำเอียงซึ่งมีผลกระทบต่อข้อมูลทางการวิจัยการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับสังคมวิทยาและมนุษยวิทยามีความเป็นไปได้ที่ผู้วิจัยจะใส่เจตคติที่มีความลำเอียงลงไป ข้อมูลมีความกังวลกันว่าผู้วิจัยจะบันทึกเฉพาะสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการเห็นมากกว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในเบื้องต้นการควบคุมไม่ให้เกิดความลำเอียงจากตัวผู้วิจัยอาจทำได้ยากแต่ผู้วิจัยไม่สามารถสรุปข้อมูลโดยการสนทนากับคนไม่กี่คนแล้วเขียนสรุปเป็นเรื่องราวแต่ผู้วิจัยจะต้องใช้เวลาเป็นอันมากเพื่อการคัดเลือกและเก็บข้อมูลที่มีอยู่เป็นจำนวนมากซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะช่วยสนับสนุนความหมายหรือสิ่งที่เกิดขึ้นโดยผู้วิจัยต้องยืนยันหรือสนับสนุนความคิดเห็นของตนเองด้วยข้อมูลซึ่งตนหามาได้คือคิตูปาทานหรือความคิดเห็นของผู้วิจัยเป็นเพียงเหตุผลสั้น ๆ ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นข้อสรุปหรือผลการวิจัยได้ความคิดเห็นเหล่านั้นจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนด้วยข้อมูลที่เก็บได้เพียงพอ นอกจากนั้น เป้าประสงค์ของการวิจัยเชิงคุณภาพไม่ใช่การประเมินหรือการตัดสินคุณค่าของกลุ่มที่นักวิจัยทำการศึกษาแต่อยู่ที่ความต้องการที่จะเพิ่มเติมความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นงานวิจัยเชิงคุณภาพจะไม่ทำการตัดสินด้วยข้อมูลเล็กน้อยและแคบเพื่อบอกว่าสิ่งนั้นเป็นอย่างไรแต่จะต้องการข้อมูลหลายตัวมาประกอบกันและมองในแง่มุมต่าง ๆ หลายด้านก่อนการตีความ

2.5 การปรากฏตัวของผู้วิจัยทำให้พฤติกรรมของคนที่ไม่เก็บข้อมูลเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้หรือไม่เมื่อผู้วิจัยเข้าไปปรากฏตัวในสนามที่ทำการศึกษาก็จะเกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรมของผู้ที่ผู้วิจัยเข้าไปทำการเก็บข้อมูลความเปลี่ยนแปลงนี้เรียกว่า “ผลกระทบจากผู้สังเกต” งานวิจัยเกือบทั้งหมดจะประสบปัญหาประเภทเดียวกันนี้วิธีการที่นักวิจัยเชิงคุณภาพทำคือ พยายามที่จะสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายโดยเป็นไปตามธรรมชาติไม่ผ่านการควบคุมตัวแปรยังมีการควบคุมและเข้าไปยุ่งเกี่ยวมากเท่าไร ก็ยังทำให้เกิดผลกระทบต่อกรวิจัยมากเท่านั้น หากผู้วิจัยปฏิบัติต่อกลุ่มเป้าหมายเหมือนเป้าหมายพวกเขาก็จะกระทำเหมือนเป็นกลุ่มผู้ถูกวิจัยซึ่ง

ผิควิสัยปกติซึ่งเขาเคยทำอยู่นักวิจัยเชิงคุณภาพที่มีประสบการณ์จะพยายามทำตัวผสมกลมกลืนหรือปฏิบัติตัวไปในทางเดียวกับที่กลุ่มเป้าหมายปฏิบัติในระหว่างการสนทนากันจะไม่มีคำถามตอบอย่างเป็นทางการแต่จะมีการสรุปข้อสำคัญที่ได้จากการสนทนาหลังจากสนทนาเสร็จสิ้นไปแล้ว ผู้วิจัยไม่สามารถตัดผลกระทบที่เกิดจากตนเองได้อย่างสมบูรณ์ทั้งหมด แต่ผู้วิจัยก็มีการตัดข้อมูลบางตัวออกเพื่อให้การแปลความหมายเป็นไปตามบริบททางธรรมชาติกลุ่มเป้าหมายมักจะมีคามพึงใจอยู่กับตัวผู้วิจัยและสิ่งที่ผู้วิจัยทำโดยเฉพาะในช่วงต้น ๆ ของโครงการแต่เมื่อผ่านไประยะเวลาหนึ่งกลุ่มเป้าหมายจะเกิดความคุ้นเคยกับผู้วิจัยและแสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติในที่สุด

2.6 หากมีผู้วิจัยสองคนทำงานอิสระต่อกันศึกษาในเรื่องเดียวกันมีรูปแบบงานวิจัยเหมือนกันจะมีข้อค้นพบเหมือนกันใช่หรือไม่คำถามนี้เปรียบเสมือนคำถามว่างานวิจัยเชิงคุณภาพมีความเชื่อมั่น (Reliability) หรือไม่งานวิจัยที่ทำโดยผู้วิจัยคนละคนกันหรือโดยคนเดียวแต่ต่างระยะเวลา โดยเฉพาะงานวิจัยเชิงคุณภาพผลที่ออกมาย่อมแตกต่างกันบางงานสนใจศึกษาแต่ละชั้นมีภูมิหลังที่แตกต่างกันและมีมุมมองที่ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาแตกต่างกันบางงานสนใจศึกษาทางจิตวิทยาบางงานสนใจในด้านสังคมวิทยาหรือศึกษาพัฒนาการของเด็กทางด้านมานุษยวิทยาหรืองานด้านพัฒนาสังคม งานแต่ละด้านมีขอบเขตที่แตกต่างกันไป ยกตัวอย่างการวิจัยในโรงเรียน นักสังคมสงเคราะห์อาจสนใจในเรื่องภูมิหลังของนักเรียนนักสังคมวิทยาอาจมุ่งความสนใจไปที่โครงสร้างทางสังคมของโรงเรียน ส่วนนักจิตวิทยาพัฒนาการอาจสนใจศึกษาในเรื่องการรับรู้ตนเองของนักเรียนที่เข้าใจความแตกต่างเหล่านี้ ทำให้ผู้วิจัยแต่ละด้านใช้เวลาในการเก็บข้อมูลในแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกัน รวมทั้งการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายก็คนละกลุ่มกัน การเก็บข้อมูลก็คนละชนิดกัน แสดงถึงการมีโครงสร้างงานวิจัยที่ต่างกัน ดังนั้น หากมีผู้วิจัยสองคนทำงานอิสระต่อกันศึกษาในเรื่องเดียวกันมีรูปแบบงานวิจัยเหมือนกันผลการวิจัยก็ไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน

2.7 งานวิจัยเชิงคุณภาพมีเป้าหมายอะไรงานวิจัยเชิงคุณภาพมีความหลากหลายและมีเป้าหมายแตกต่างกันบางงานพยายามที่จะพัฒนาทฤษฎีสนามบางงานเน้นไปที่ความรู้สึคนึกคิดการบรรยายปรากฏการณ์งานวิจัยเชิงคุณภาพแตกต่างจากการวิจัยเชิงปริมาณนักวิจัยเชิงคุณภาพจะไม่มองตนเองว่าเป็นผู้รวบรวมความจริงในพฤติกรรมของมนุษย์โดยการรวบรวมข้อมูลหาทฤษฎีมารองรับแล้วทำการพิสูจน์ทฤษฎีแต่นักวิจัยเชิงคุณภาพจะทำความเข้าใจพฤติกรรมมนุษย์โดยองค์รวมหาเหตุผลพยากรณ์หาความหมายที่ทำให้เกิดพฤติกรรมหรือประสบการณ์นั้นเป้าหมายของนักวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งต่อพฤติกรรมและประสบการณ์ของมนุษย์

2.8 เราสามารถนำการวิจัยเชิงคุณภาพกับการวิจัยเชิงปริมาณมาใช้ร่วมกันได้หรือไม่ในบางกรณีได้มีการนำการวิจัยทั้งสองประเภทนี้มาใช้ร่วมกัน โดยถือเป็นเรื่องปกติเช่นในการออกแบบสอบถามในครั้งแรกจะเป็นการสัมภาษณ์แบบปลายเปิดซึ่งเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ

จากนั้นจึงนำผลที่ได้มาสร้างแบบสอบถามเพื่อหาคำตอบในเชิงปริมาณต่อไปบางครั้งมีการสังเกตในเชิงลึก (เชิงคุณภาพ) เพื่อค้นพบว่าทำไมตัวแปรสองตัวจึงมีความสัมพันธ์กันทางสถิติ (เชิงปริมาณ) จึงจำเป็นต้องทำการศึกษาทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณไปด้วยกันบ่อยครั้งที่มีการอธิบายทางสถิติไปพร้อมกับการรายงานการค้นพบเชิงคุณภาพจึงมีความเป็นไปได้ที่ศึกษาบางชิ้นจะนำวิธีการสองอย่างนี้ใช้ร่วมกันแต่ความพยายามที่จะทำการศึกษาเชิงปริมาณโดยทำการศึกษาเชิงลึกทางคุณภาพไปด้วยเป็นงานที่ทำได้ยากโดยเฉพาะผู้วิจัยมือใหม่ที่พยายามจะออกแบบงานวิจัยให้ดีทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพโดยทำไปด้วยกันเนื่องจากติดขัดปัญหาเรื่องเวลา ยิ่งไปกว่านั้นงานวิจัยทั้งสองทางที่ทำไปพร้อมกันจะไม่ได้งานที่ดีทั้งคู่เพราะงานวิจัยทั้งสองประเภทมีรูปแบบที่แตกต่างกัน

2.9 การวิจัยเชิงคุณภาพแตกต่างจากการทำงานด้านอื่นเช่นครูผู้สื่อข่าวหรือนักเขียน อย่างไรก็ตามการทำงานของครูบางอย่างคล้ายการวิจัยเชิงคุณภาพแต่มีสิ่งที่ต่างกันคือนักวิจัยจะทุ่มเทเวลาทั้งหมดในการเก็บข้อมูลส่วนครูจะแบ่งเวลาสำหรับการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนการฝึกระเบียบวินัยผู้วิจัยจะบันทึกรายละเอียดทั้งหมดที่พบในสนามอย่างเคร่งครัดและเก็บไว้สำหรับเป็นข้อมูลส่วนครูก็มีการบันทึกเช่นกันแต่ครูจะบันทึกในสิ่งที่ผิดปกติออกไปจากพฤติกรรมโดยทั่วไปนักเขียนบทความบางคนคิดว่าการวิจัยเชิงคุณภาพไม่ต่างจากการเขียนบทความบางส่วนของงานวิจัยเชิงคุณภาพมีการนำเสนอเหมือนการเขียนบทความในวารสารแต่นักเขียนบทความมีจุดหมายและมีมาตรฐานความคิดตามแนววิทยาศาสตร์สังคมนักวิจัยนั้นต่างกับนักเขียนบทความนักเขียนบทความจะเขียนในสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นกรณีพิเศษและจะแสดงความคิดเห็นที่โน้มเอียงไปทางเดียวกับผู้เขียนนักเขียนบทความต้องทำงานให้เสร็จตามกำหนดเส้นตายมากกว่าการตามเก็บข้อมูลเป็นแรมปีโดยมีการวิเคราะห์อย่างระมัดระวัง นักเขียนบทความจะเขียนให้สำหรับผู้อ่านหลาย ๆ กลุ่มและเล่าตามคำบอกเล่าตามตรงมากกว่าการวิเคราะห์ความหมายของคำพูดนักเขียนบทความไม่ต้องศึกษาทฤษฎีทางสังคมมาก่อนและไม่ต้องวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาข้อค้นพบนักเขียนบทความต้องการทำยอดตีพิมพ์ให้ได้มากแต่บทความมักไม่ค่อยคงอยู่ได้นาน ส่วนนักเขียนมักจะนำมาจากชีวิตจริงของมนุษย์มาเขียนซึ่งเป็นวิถีชีวิตที่พิเศษออกไปแตกต่างจากผู้วิจัยเชิงคุณภาพที่มีเทคนิคในการเก็บข้อมูลทั้งยังได้รับอนุญาตให้สามารถทำการเก็บข้อมูลได้

3. นักวิจัยควรใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพในสถานการณ์ใดบ้างการจะเลือกวิธีการวิจัยให้เหมาะสมจะต้องดูเนื้อหาของศาสตร์ที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาและวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อนำมากำหนดวิธีการนักวิจัยควรใช้วิธีการเชิงคุณภาพในสภาพการต่อไปนี้ (สุภางศ์ จันทวานิช, 2546, หน้า 21)

3.1 ต้องการสร้างสมมุติฐานหรือทฤษฎีใหม่ ๆ เมื่อมีข้อเท็จจริงใหม่ที่ต่างจากที่เคยรู้กันมาแต่เดิมหรือต้องการสร้างทฤษฎีหรือกฎเกณฑ์ของสภาพการที่ยังขาดทฤษฎีของตนเองเพราะทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม (Context) เป็นสำคัญสังคมที่มีสภาพแวดล้อมต่างกันจึงไม่สามารถใช้กฎเกณฑ์หรือทฤษฎีเดียวกันมาอธิบายได้ในกรณีนี้ผู้วิจัยควรใช้วิธีการเชิงคุณภาพก่อนเพื่อสร้างสมมุติฐานแล้วจึงใช้วิธีการเชิงปริมาณมาช่วยทดสอบและย้ำความเชื่อถือได้ของสมมุติฐานข้างต้น

3.2 ต้องการศึกษาระบวนการความเปลี่ยนแปลงทางสังคม กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพจะช่วยให้สามารถทำความเข้าใจได้ว่ามีเงื่อนไขอะไรเกิดขึ้นในกระบวนการความเปลี่ยนแปลงนั้น

3.3 ต้องการทำความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เมื่อมีปรากฏการณ์ทางสังคมที่ต้องการคำอธิบายวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ จะช่วยทำให้เข้าใจในระดับลึกซึ่งถึงความหมายที่บุคคลในสังคมนั้นได้แสดงออกมาในรูปของปรากฏการณ์

3.4 ต้องการทำวิจัยในสังคมที่มีผู้มีการศึกษาน้อยอยู่จำนวนมาก ในกรณีนี้หากใช้เครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ เช่น แบบสอบถามหรือแบบสำรวจทางไปรษณีย์อาจมีโอกาสดังกล่าวในการตีความวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการใช้ผู้วิจัยเข้าไปสัมผัสกับกลุ่มสังคมโดยตรงซึ่งสามารถเข้าถึงข้อมูลที่แท้จริงได้ดีกว่า

3.5 ต้องการวิจัยในเรื่องที่เป็นนามธรรมการศึกษา ในด้านค่านิยมโลกทัศน์ ความเชื่อขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมความเป็นมาเป็นเรื่องนามธรรมซึ่งเกี่ยวข้องกับบริบทหรือสภาพแวดล้อมทางสังคมนั้น ๆ การวิเคราะห์เชิงคุณภาพจะสามารถอธิบายในสิ่งที่เกิดขึ้นได้ชัดเจนและสมบูรณ์กว่าวิธีการอื่น

3.6 ต้องการข้อมูลในระดับลึกในบางกรณีข้อมูลที่รวบรวมได้เป็นตัวเลขไม่สามารถสร้างความกระจ่างให้กับผู้วิจัยได้ จึงจำเป็นต้องทำการศึกษาเชิงคุณภาพเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องนั้นให้มากขึ้น

4. ขั้นตอนในการวิจัยเชิงคุณภาพในการวิจัยเชิงคุณภาพการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและวิธีการวิจัยจะสืบเนื่องเกี่ยวข้องโยงใยซึ่งกันและกันการวางแผนงานวิจัยเชิงคุณภาพจะมีความยืดหยุ่นสูงเพราะต้องปรับแนวทางและกระบวนการไปตามสภาพของปัญหาในสนามเมื่อเข้าไปเก็บข้อมูลจริงผู้วิจัยต้องมีความชำนาญในวิธีวิจัย รู้พื้นฐานเกี่ยวกับวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและรู้ความสำคัญของปัญหาเป็นอย่างดีเมื่อผู้วิจัยเข้าไปเก็บข้อมูลในสนามผู้วิจัยต้องสังเกตสภาพการณ์และจับประเด็นปัญหาสำคัญของสถานการณ์ในสนามนั้น ๆ และสร้างสมมุติฐานในการทำงานอยู่

ในสนามเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ (นิตยา ชูโต, 2545) ขั้นตอนในการทำวิจัยเชิงคุณภาพสามารถอธิบายตามโครงสร้างได้ 5 ขั้นตอน เขียนเป็นแผนภูมิได้ดังภาพที่ 2-1

ขั้นที่ 1 การวางแผนงานเป็นขั้นตอนในการเตรียมการประกอบด้วยการตั้งคำถามเพื่อการวิจัยจากนั้นทำการเลือกพื้นที่ประมาณการณ์ระยะเวลาที่ต้องใช้ในการทำการศึกษาและพิจารณาตัวแปรต่าง ๆ ที่ต้องการทำการศึกษา

ขั้นที่ 2 การสร้างสมมุติฐานชั่วคราวเป็นขั้นตอนเตรียมการในการลงพื้นที่ ๆ ผู้วิจัยทำการศึกษาหรือลงสนามผู้วิจัยจะทำการสร้างสมมุติฐานชั่วคราวในการวิจัยเพื่อสร้างกรอบคำถามในการสัมภาษณ์การสังเกตหรือการดูแลหลักฐานทางวัตถุหรือเอกสารต่าง ๆ ไม่ให้มีขอบเขตกว้างจนเกินเรื่องที่ต้องการทำการศึกษามีการเตรียมการสัมภาษณ์ด้วยการกำหนดแนวคำถามกว้าง ๆ การกำหนดตัวผู้ให้สัมภาษณ์การเลือกพื้นที่และเวลาที่เหมาะสมในการสังเกตและการเก็บข้อมูลรวมถึงการรวบรวมเอกสารที่จำเป็นต้องใช้ประกอบการศึกษา

ขั้นที่ 3 การเก็บข้อมูลคือขั้นตอนที่ผู้วิจัยทำการสนามโดยใช้เทคนิควิธีต่าง ๆ ของการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อทำการเก็บข้อมูลได้แก่การสัมภาษณ์การสังเกตและการรวบรวมหลักฐานทางวัตถุและหลักฐานทางเอกสารในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยอาจจำเป็นต้องทำการปรับวิธีการเก็บข้อมูลและปรับสมมุติฐานเดิมที่ตั้งไว้ชั่วคราวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสนามที่ทำการศึกษา

ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์แปลผลขณะที่ผู้วิจัยกำลังทำการเก็บข้อมูลอยู่ในสนามผู้วิจัยจะต้องทำการตีความหมายข้อมูลและจัดระเบียบข้อมูลให้เป็นกลุ่มข้อมูลหรือเป็นหมวดหมู่โดยใช้วิธีการลดทอนขนาดข้อมูลในการให้ความหมายของข้อมูลผู้วิจัยจำเป็นต้องแสดงหลักฐานหรือมีการตรวจสอบทฤษฎีเพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูล

การวางแผนงาน

- คำถามวิจัย
- เลือกพื้นที่
- เวลาศึกษา
- ตัวแปรที่ศึกษา

สร้างสมมุติฐานชั่วคราว

- กรอบแนวคิด
- แนวคิดตาม
- พื้นที่สังเกต
- เอกสารที่ต้องการ

เก็บข้อมูล

- สัมภาษณ์
- สังเกต
- ข้อมูลเอกสาร
- หลักฐานวัตถุ
- ปรับวิธีการเก็บ
- การวิเคราะห์
- ปรับสมมุติฐาน

แปลผล

- ลดทอนข้อมูล
- ทำให้เป็นระบบ
- แสดงหลักฐาน
- ตรวจสอบข้อมูล
- หรือทฤษฎี
- การสรุป

การเขียนรายงาน

- รูปแบบ
- หลักฐาน
- การเรียบเรียง
- การตรวจสอบ

ภาพที่ 2-1 ขั้นตอนในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ (โยชิน แสงวงศ์, 2548, หน้า 46)

การสุ่มตัวอย่างแบบสโนว์บอลหรือแบบลูกโซ่ (Snow ball or chain sampling) หมายถึง การเลือกตัวอย่างในลักษณะแบบต่อเนื่อง โดยที่ตัวอย่างแรกจะเป็นผู้ให้คำแนะนำในการเลือก ตัวอย่างถัดไป และมีการแนะนำต่อไปจนกระทั่งได้ขนาดตัวอย่างตามที่ผู้วิจัยต้องการ เช่น ในการวิจัยเรื่องการทุจริตคอร์รัปชัน เรื่องหนี้สินนอกระบบ การปราบปรามยาเสพติด โดยที่ผู้วิจัยจะทำการเลือกตัวอย่างแรกขึ้นมาก่อน จากนั้นตัวอย่างแรกที่ได้เลือกมาก็จะเป็นผู้ให้ชื่อของตัวอย่างที่สองต่อไป และตัวอย่างที่สองก็จะเป็นผู้ให้ชื่อของตัวอย่างที่สามต่อไป ทำเช่นนี้เรื่อยไป จนกระทั่งได้ขนาดตัวอย่างตามที่ผู้วิจัยต้องการ

การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)

การสนทนากลุ่มเป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการวิจัยที่มีการใช้กระบวนการกลุ่มในการเก็บข้อมูล กำหนดบุคคลที่เข้าร่วมกระบวนการ และกำหนดประเด็นวิจัยที่จะสนทนาร่วมกัน ระหว่างนักวิจัย และสมาชิกที่อยู่ในกลุ่ม (สุวิมล ว่องวานิช, 2548, หน้า 342) ในปัจจุบัน วิธีการวิจัยแบบสนทนากลุ่ม ได้พัฒนามาถึงจุดที่มีหลักการและมีทฤษฎีรองรับที่มั่นคงพอสมควร จึงได้รับการยอมรับและถูกนำไปใช้อย่างกว้างขวางในวงการวิจัยหลายสาขาวิชา เนื่องจากมีลักษณะเด่นหลายประการ ดังต่อไปนี้ (ชาย โพธิสิตา, 2547, หน้า 212)

1. การสนทนากลุ่ม เป็นวิธีที่ช่วยให้เก็บข้อมูลจากตัวอย่าง จำนวนหลายคนได้ในเวลาอันสั้น และสามารถเสนอผลการศึกษาได้ในเวลาอันจำกัด
2. มีโครงสร้างที่ยืดหยุ่น สามารถปรับใช้ได้ในกรณีวิจัยเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ และใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้หลายแบบ
3. นักวิจัยสามารถเลือกใช้ได้ตามความต้องการ กล่าวคือ สามารถใช้เพื่อเสริมวิธีการวิจัยแบบอื่นก็ได้ เช่น ไขก่อนหรือหลังการวิจัยแบบสำรวจ หรือจะใช้เป็นการวิจัยที่มีความสมบูรณ์เบื้องต้นเสร็จ ในตัวเองก็ได้
4. ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม เป็นข้อมูลที่ผ่านการถกเถียง ได้ตอบกันของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเอง ทำให้มั่นใจได้ในความถูกต้อง เทียบตรง ความน่าเชื่อถือ และความหลากหลายของข้อมูล
5. พลวัตของกลุ่ม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินการสนทนา ทำให้ข้อมูลที่ได้มีชีวิตชีวา
6. การสนทนากลุ่ม เป็นวิธีที่ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกมีอำนาจ คือสามารถดำเนินการสนทนาไปตามที่ตัวเองอยากจะพูด อยากจะแสดงออกได้มากกว่า โดยไม่รู้สึกรู้ว่า “ถูกกำกับ” มากนัก

ขั้นตอนการจัดสนทนากลุ่ม

การจัดสนทนากลุ่ม เริ่มด้วยการชี้แจงจุดมุ่งหมาย การเตรียมคำถามสำหรับการสัมภาษณ์กลุ่ม จากคำถามทั่วไปจนถึงคำถามเจาะลึก ใช้คำถามง่าย ไม่ลำเอียงแต่เจาะจง การกำหนดและเลือกผู้เข้าร่วมกระบวนการ การเตรียมสถานที่ประชุมที่มีความเงียบ ไม่ถูกรบกวนจากภายนอก จัดโต๊ะเก้าอี้ให้สมาชิกนั่งหันหน้าเข้าหากัน ระหว่างการดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่ม มีการบันทึกเทป ข้อควรระวังเกี่ยวกับบทบาทของผู้ดำเนินการ คือ ต้องเป็นผู้ฟังที่ดี ไม่เข้าไปมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นกับสมาชิกอื่น หลังจากได้ข้อมูลแล้วก็ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยกำหนดคำสำคัญ จัดกลุ่มข้อความที่เป็นประเด็นหลัก จัดกลุ่มคำตอบที่เป็นกลาง คำตอบทางลบ ทางบวก และข้อเสนอแนะแปลความหมาย ในการรายงานผลจะมีทั้งข้อมูลเชิงประมาท เช่น จำนวนผู้เห็นด้วย และข้อมูลคุณภาพ เช่น การสะท้อนความรู้สึก อารมณ์ ประเด็นที่สำคัญ คือ ต้องระวังเรื่องการเก็บรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล ไม่ควรระบุว่าความคิดเห็นที่นำเสนอเป็นความเห็นหรือคำพูดของใคร

เพื่อให้การดำเนินงานมีขั้นตอนที่เป็นระบบชัดเจน Stewart and Shamdasani (1990 อ้างถึงใน วิษณุ ทรัพย์สมบัติ, 2541) ได้กำหนดขั้นตอนในการใช้เทคนิคการจัดกลุ่มสนทนา ดังนี้

ขั้นที่ 1 การนิยามปัญหาและกำหนดประเด็นคำถามในการศึกษา การกำหนดเรื่องที่จะทำการศึกษาอาจจะเกิดมาจากแนวคิด ทฤษฎี หรือเรื่องที่น่าสนใจ โดยย้ำประเด็นปัญหา ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ในการศึกษามากำหนดเป็นตัวแปร แล้วสร้างเป็นแนวคำถามย่อย ๆ ที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนและเป็นเหตุเป็นผลมากที่สุด

ขั้นที่ 2 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ขนาดของกลุ่มผู้เข้าร่วมสนทนาครั้งนั้นควรมีพอเหมาะ หากน้อยเกินไปจะทำให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าร่วมสนทนามีน้อย และหากผู้เข้าร่วมสนทนามากเกินไป โอกาสที่จะได้แสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึงก็จะมีน้อย การเลือกตัวอย่างที่เข้าร่วมกระบวนการ ควรคำนึงถึงภูมิหลังของผู้ร่วมสนทนาให้มีลักษณะใกล้เคียงกัน

ขั้นที่ 3 การกำหนดผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ซึ่งเป็นบุคคลที่เป็นผู้นำและกำกับการสนทนาให้ดำเนินไปตามหัวข้อการวิจัยและตามแนวทางการสนทนา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงและครอบคลุมภายในเวลาที่กำหนดไว้

ขั้นที่ 4 การกำหนดแนวทาง/ คู่มือการสนทนาและทดลองใช้ โดยการศึกษาจุดมุ่งหมาย และตัวแปรที่ต้องการศึกษา มีการจัดลำดับความคิดและแนวทางการสนทนาไว้ล่วงหน้า เป็นขั้นเป็นตอน ช่วยให้ผู้ดำเนินการสามารถดำเนินการสนทนาในขอบเขตที่เหมาะสม

ขั้นที่ 5 การคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม พยายามใช้ทรัพยากรของหน่วยงานหรือองค์กรที่สนับสนุนให้มีการจัดสนทนากลุ่มเป็นแหล่งคัดเลือก อาจใช้วิธีการสุ่มเพื่อคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนา โดยคำนึงถึงต้นทุนและคุณภาพของผู้ร่วมสนทนา ต้องระวังไม่ให้เกิดอคติในการเลือกกลุ่มผู้เข้าร่วมสนทนา

ขั้นที่ 6 การดำเนินการจัดกลุ่มสนทนา ผู้ดำเนินการสนทนาสร้างบรรยากาศให้ผู้เข้าร่วมสนทนามีความคุ้นเคย มีการแนะนำตัว การเสนอจุดประสงค์ของการจัดสนทนากลุ่ม การขออนุญาตบันทึกข้อมูล โดยใช้เครื่องบันทึกเสียง การดำเนินการสนทนาให้ครอบคลุมประเด็นที่ต้องการให้เกิดการอภิปรายครบถ้วน ควบคุมการสนทนาให้อยู่ในประเด็น เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ โดยไม่ชี้นำคำตอบที่ต้องการให้เกิด

ขั้นที่ 7 การวิเคราะห์แปลผลข้อมูล ข้อมูลในเครื่องบันทึกเสียงจะถูกถอดออกมาเป็นบทสนทนา เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย แต่ส่วนใหญ่มักใช้การทำเครื่องหมายในข้อความสำคัญ แล้วมีการจัดหมวดหมู่ ปัจจุบันมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี มีการพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยวิเคราะห์ข้อมูล เช่น “The ethnograph” “Hyper research” หรือ “Nudist” เป็นต้น

ขั้นที่ 8 การจัดทำรายงานผลการสนทนา การเขียนรายงานผลการจัดกลุ่มสนทนาก็เหมือนกับการจัดทำรายงานการวิจัยทั่วไป ศึกษาประเด็นวิจัย นำเสนอข้อมูลที่เป็นคำตอบในประเด็นวิจัย แล้วเขียนเป็นข้อค้นพบ

ประเด็นที่ต้องพิจารณาในกระบวนการจัดกลุ่มสนทนา

การจัดกลุ่มสนทนาจะประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น คุณภาพของผู้เกี่ยวข้องในการจัดกลุ่มสนทนา การกำหนดสมาชิกผู้เข้าร่วมกระบวนการ ความร่วมมือของสมาชิกที่เข้าร่วมประชุม ความถูกต้องในการบันทึกข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นต้น การจัดกระบวนการกลุ่มจึงมีประเด็นที่ควรพิจารณา ดังนี้

ผู้ดำเนินการจัดกลุ่มสนทนา

เทคนิคการจัดกลุ่มสนทนาจะมีผู้ดำเนินงานหลายฝ่าย ได้แก่ ผู้ดำเนินการจัดกลุ่มสนทนา ผู้บันทึกการสนทนา และผู้อำนวยความสะดวก แต่ละฝ่ายอาจรวมอยู่ในบุคคลเดียวกันก็ได้ โดยเฉพาะผู้ดำเนินการจัดกลุ่มสนทนา ผู้วิเคราะห์ข้อมูลและผู้จัดทำรายงาน โดยบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายจะมีความแตกต่างกันดังนี้

ผู้ดำเนินการจัดกลุ่มสนทนา (Moderator) เป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการดำเนินการสนทนา จุดประเด็นคำถามเพื่อค้นหาคำตอบและสร้างบรรยากาศการสนทนา เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้แสดงออกถึง

ความรู้สึก ข้อคิดเห็นต่าง ๆ เป็นต้น Kruger (1994) อธิบายถึงหลักการทำงานของผู้ดำเนินการอภิปราย (Moderator) ว่าต้องให้ความสนใจกับผู้เข้าร่วม มีความรู้สึกทางบวก แสดงบทบาทเป็นผู้ดำเนินอภิปราย ไม่ใช่ผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็น พร้อมทั้งฟังสิ่งที่อาจจะไม่เป็นที่พอใจ ใช้ความสามารถเฉพาะตน และต้องเตือนตัวเองอยู่เสมอว่าไม่มีผู้ใดสามารถเป็นผู้ดำเนินการจัดกลุ่มสนทนาได้ทุกเรื่องหรือกับทุกกลุ่ม บางครั้งคุณลักษณะประจำตัว เช่น เพศ อายุ ภาษา ฐานะทางเศรษฐกิจ ก็มีส่วนในการส่งเสริมให้สมาชิกมีความรู้สึกสะดวกใจที่จะแสดงความคิดเห็น หรือไม่แสดงความคิดเห็นก็ได้ นอกจากนี้ ผู้ดำเนินการอภิปรายต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญ ได้แก่ ความเข้าใจในกระบวนการกลุ่ม ความอยากรู้อยากเห็น ทักษะการสื่อสาร ความเป็นมิตรและมีอารมณ์ขัน ความสนใจในกลุ่มคนทั่วไป การเป็นคนเปิดกว้างต่อความคิดใหม่ ๆ ทักษะการฟังอย่างลึกซึ้งตามแม้ว่าจะมีการเตรียมการเป็นอย่างดี แต่ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ในการจัดกลุ่มสนทนา ทั้งการมีผู้เข้าร่วมน้อยเกินไป ซึ่งอาจเกิดจากปัญหาเชิญแล้วไม่มา ผู้ดำเนินการอภิปรายต้องมีการจดบันทึกรายละเอียดเหล่านี้เป็นข้อมูลประกอบถึงเหตุผลที่ไม่เข้าร่วมประชุม ว่าเนื่องจากปัญหาการเชิญ หรือความเหมาะสมของการให้แรงเสริมในการเข้าร่วมหรือเหตุผลอื่นใด Kruger (1994) ไม่แนะนำให้เชิญผู้เข้าร่วมเพื่อไว้เกินอัตราที่กำหนด เพราะอาจสร้างปัญหาอื่นตามมา เช่น ทำให้คนร่วมมากเกินไป ซึ่งก่อให้เกิดปัญหา อาจทำให้ข้อมูลลำเอียง หรือสมาชิกมากเกินไปจนไม่สามารถแสดงความคิดเห็นได้ทั่วถึง ทั้งนี้ จำนวนคนเข้าร่วมที่มากเกินไปบางครั้งมาจากเพื่อน หรือสามี/ ภรรยา ที่มาเป็นเพื่อน แล้วถือโอกาสเข้าร่วมในกระบวนการกลุ่มด้วย ทั้งที่จริงแล้วคนในกลุ่มนี้ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายของการเก็บข้อมูล

ผู้บันทึกการสนทนา (Note taker) มีหน้าที่ในการจดบันทึกคำสนทนาโดยย่อของกลุ่ม ผู้บันทึกต้องรู้วิธีการจดบันทึกอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะจะต้องบันทึกบรรยากาศที่เกิดขึ้นระหว่างการสนทนาด้วย เช่น อารมณ์ ลักษณะท่าทาง ฯลฯ ของผู้ร่วมสนทนา ทั้งนี้เพื่อประโยชน์สำหรับการวิเคราะห์ภายหลัง นอกจากนี้ แล้วควรมีคุณสมบัติเฉพาะตัว คือ ควรพูดและฟังภาษาท้องถิ่นได้ดี และเข้าใจอย่างลึกซึ้งอีกด้วย นอกจากนี้จะบันทึกคำสนทนาแล้ว ผู้บันทึกการสนทนายังมีหน้าที่บันทึกเสียง บันทึกภาพของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทุกคน รวมทั้งการถอดเทปด้วย

ผู้อำนวยการจัดกลุ่มสนทนา (Facilitator) เป็นผู้คอยให้การช่วยเหลือทั่วไปในขั้นเตรียมการจัดกลุ่มสนทนา คอยอำนวยความสะดวก เช่น เตรียมสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และเครื่องดื่ม หรือของว่าง รวมทั้งจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มต้องใช้

การกำหนดสมาชิกในกระบวนการสนทนากลุ่ม

งานที่สำคัญของกระบวนการจัดกลุ่มสนทนา คือ การเลือกสมาชิกผู้เข้าร่วมสนทนา หลักการสำคัญของการใช้เทคนิคนี้ อยู่ที่เลือกสมาชิกที่มีภูมิหลังคล้ายคลึงกันหรืออยู่ในบริบท

เดียวกัน ความคุ้นเคยกันหรือมีภูมิหลังคล้ายกัน ทำให้ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มไม่ต้องใช้เวลามาก ในการแนะนำตัวสมาชิกที่อยู่ในกระบวนการ ทำให้มีเวลากับการอภิปรายมากขึ้น นอกจากนี้ การที่ผู้เข้าร่วมกระบวนการมีภูมิหลังคล้ายกัน จะมีประสบการณ์ ความเข้าใจในประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษาร่วมกัน มีความสะดวกใจที่จะเสนอความคิดเห็นของตนเอง ในขณะที่สมาชิกที่มีภูมิหลังต่างกัน ไม่คุ้นเคยกัน หรือไม่อยู่ในบริบทเดียวกัน อาจต้องใช้เวลาในการทำ ความคุ้นเคยกันนานกว่า ดังนั้น หากสมาชิกมีระดับการแสดงความคิดเห็นแตกต่างกันมาก ก็ควรจะแยกเป็น 2 กลุ่ม อีกรายจากกัน มิฉะนั้นสมาชิกบางกลุ่มอาจแสดงบทบาท หรือความคิดที่มีอิทธิพลเหนือสมาชิกอื่น ทำให้ได้ข้อมูลไม่รอบด้าน

มีผู้เสนอขนาดของสมาชิกในการสนทนาไว้หลายคน เช่น Gilmore and Campbell (1996) เสนอว่า สมาชิกในกลุ่มควรมีประมาณ 6-12 คน ในขณะที่ Morgan and Scannell (1998) เห็นว่าขนาดของการสนทนากลุ่ม โดยทั่วไปจะกำหนดขนาดไว้ที่ 6-10 คน แต่ขนาดของกลุ่มที่เหมาะสมยังขึ้นอยู่กับประเด็นที่กำหนดให้อภิปรายและเวลาที่ใช้ในการประชุมกลุ่ม ทั้งนี้ถ้ากลุ่มประกอบด้วยจำนวนสมาชิกน้อยคน ผู้ดำเนินการอภิปรายต้องเข้าใจว่าอาจจะเป็นการกำหนดภาระงานให้กับสมาชิกมากเกินไป หรือหากสมาชิกมีจำนวนมาก เวลาที่แต่ละคนจะแสดงความคิดเห็นก็จะน้อย ดังนั้น การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสนทนากลุ่มต้องพิจารณาว่าสมาชิกแต่ละคนจะมีเวลาโดยเฉลี่ยได้แสดงความคิดเห็นคนละกี่นาที ถ้าใช้สมาชิกน้อย ประเด็นน้อย เวลามาก สมาชิกแต่ละคนต้องแสดงความคิดเห็นมาก หรือถ้าใช้สมาชิกมาก ประเด็น อภิปรายมาก เวลาประชุมน้อย สมาชิกจะมีโอกาสพูดน้อยมาก แต่ที่สำคัญผู้เข้าร่วมในกระบวนการ กลุ่มควรมีลักษณะที่คล้ายกัน ในภูมิหลัง และเป็นตัวแทนภาคหรือหน่วยงานต่าง ๆ ของประชากร

การกำหนดเวลาที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม

การสนทนากลุ่มแต่ละครั้ง จะใช้เวลาประมาณ 1½-2½ ชั่วโมง (Popham, 1993 อ้างถึงใน วิษณุ ทรัพย์สมบัติ, 2541) ในขณะที่ Morgan and Scannell (1998) เห็นว่า เวลาที่ใช้ในการสนทนากลุ่มขึ้นอยู่กับขอบเขต และลักษณะของปัญหาที่ต้องการศึกษา ลักษณะของผู้เข้าร่วมสนทนา ปฏิสัมพันธ์ ความเคลื่อนไหวภายในกลุ่ม และบรรยากาศของการสนทนา ควรใช้เวลาในการประชุมประมาณหนึ่งชั่วโมงครึ่ง แต่เต็มที่ไม่เกิน 2 ชั่วโมง และการประชุมกลุ่มควรอยู่ภายใต้บรรยากาศที่สบาย ๆ ไม่เป็นทางการ โดยมีการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ผู้ดำเนินการอภิปรายทำหน้าที่กำกับให้สมาชิกพูดคุยกันในประเด็นที่มีการกำหนดล่วงหน้า และสร้างปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม ให้กลุ่มมีการแลกเปลี่ยนความรู้สึก ความคิดเห็น ทัศนคติร่วมกัน

บันทึกการสนทนากลุ่ม

Bertrand, Brow and Ward (1992) ได้กล่าวถึงการบันทึกการสนทนากลุ่มว่าสามารถกระทำได้ 3 วิธี ดังนี้

1. การจดบันทึกและการถอดความจากเทปอย่างละเอียดทุกคำพูด และบันทึกบรรยากาศการสนทนาด้วย วิธีนี้เหมาะสำหรับข้อมูลที่สำคัญและจำเป็น มีเวลาเพียงพอ ไม่เร่งรีบจุดประสงค์ของการศึกษาต้องการรายละเอียดเพื่อใช้เปรียบเทียบให้เห็นแตกต่างในกลุ่มประชากรที่ต่างกัน เช่น แยกตามเพศ อายุ กลุ่ม สถานะทางสังคม ภูมิภาค เป็นต้น

2. การจดบันทึกการสนทนา และบันทึกเทปประกอบ วิธีนี้จะเน้นการจดบันทึกอย่างละเอียด ไม่มีการถอดเทป เมื่อมีข้อสงสัยก็ฟังจากเทปประกอบเท่านั้น วิธีนี้เหมาะสำหรับการวิจัยที่มีเวลาจำกัด การสนทนาใช้เวลามาก

3. การจดบันทึกอย่างเดียว โดยไม่ต้องบันทึกเทป วิธีนี้เหมาะสำหรับการวิจัยที่ใช้เวลาน้อย ประเด็นในการวิจัยเป็นเรื่องที่ง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน หรือจัดกลุ่มสนทนาเพื่อศึกษาประกอบเทคนิคอื่น ๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล

Kruger (1994) แสดงแนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มว่า ข้อมูลที่เป็นถ้อยคำหรือข้อความที่มาจากการแสดงความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่มซึ่งอาจใช้คำที่ต่างกัน แต่ทว่ามีความหมายเหมือนกัน เพราะฉะนั้นผู้ที่ทำหน้าที่วิเคราะห์ข้อมูลต้องมีการเปรียบเทียบคำตอบว่ามีความคล้ายกัน เหมือนกัน เกี่ยวข้องกัน หรือไม่เกี่ยวข้องกัน นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาองค์ประกอบอื่นที่เกี่ยวข้อง สมาชิกผู้เข้าร่วมประชุมพูดในบริบทเดียวกันหรือไม่ และคำนึงถึงน้ำหนักของคำตอบ ความคงเส้นคงวาของคำตอบ การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากกระบวนการสนทนากลุ่ม ต้องกระทำอย่างเป็นระบบ โดยมีขั้นตอนสำคัญ 6 ขั้นตอน คือ

1. การจัดลำดับคำถามและการใช้เวลาผู้ตอบคืนเทียบกับประเด็นคำถามที่ใช้ในการสนทนา
  2. การจับประเด็นที่ได้จากการสนทนากลุ่มและมีการบันทึก
  3. การลงรหัสข้อมูล
  4. การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลซ้ำ ซึ่งอาจเกิดขึ้นในกระบวนการกลุ่มหรือเกิดขึ้นภายหลัง โดยการให้สมาชิกตรวจสอบรายงานข้อเขียน
  5. การตรวจสอบระหว่างผู้ดำเนินการอภิปรายกับผู้ช่วย หลังการสนทนากลุ่ม
  6. การแลกเปลี่ยนรายงานระหว่างผู้เข้าร่วมในกระบวนการกับผู้เกี่ยวข้อง
- การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มจะมีระดับของการแปลความหมายที่เหมาะสม ซึ่งเป็นคำต่อเนื่องและเริ่มตั้งแต่ข้อมูลดิบ การบรรยาย การตีความ และข้อเสนอแนะ ในส่วนของ

การวิเคราะห์และรายงานผลนั้น มีวิธีการต่างกันตามแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการเก็บ ได้แก่ การวิเคราะห์จากทรานสคริปต์ (Transcript-based analysis) การวิเคราะห์จากเทป (Tape-based analysis) การวิเคราะห์จากการบันทึกย่อ (Note-based analysis) การวิเคราะห์จากความจำ (Memory-based analysis) เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลในช่วงแรก ควรดำเนินการโดยหลังการสนทนากลุ่ม ผู้ดำเนินการอภิปรายจะสรุปประเด็นให้สมาชิกฟังทันที เป็นการตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมของการสรุปความคิดเห็นของกลุ่ม เพื่อเป็นการหาผลสรุปเบื้องต้นจากข้อค้นพบที่ได้จากการสนทนา สามารถเพิ่มเติมประเด็นหรือแก้ไขข้อผิดพลาดจากการสรุปได้ก่อนสิ้นสุดการประชุมกลุ่ม หลังจากนั้น คณะผู้ทำงานต้องร่วมกันในการสรุปผลการจัดกลุ่มสนทนา เพื่อศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อนของกระบวนการจัดสนทนา ซึ่งจะเป็นข้อมูลในการดำเนินการจัดกลุ่มสนทนาครั้งต่อไป ในกรณีที่มีการประชุมกลุ่มมากกว่า 1 กลุ่ม หลังจากสิ้นสุดการสนทนากลุ่มแล้ว จะมีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) มีการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มแล้วสรุปเป็นข้อค้นพบจากการเก็บข้อมูล โดยนำเสนอตามหัวข้อที่กำหนด ในขั้นตอนนี้อาจใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยวิเคราะห์ข้อมูลได้

ข้อดีของเทคนิคการสนทนากลุ่ม

การสนทนากลุ่ม เป็นเทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีประโยชน์ต่อการระบุความต้องการจำเป็น (Needs identification) เนื่องจากเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสนทนาสามารถแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกจากสภาพที่เป็นอยู่ในขณะนั้นได้อย่างเต็มที่ และสามารถแสดงความรู้สึกออกมาทั้งในด้านคำพูด ท่าทาง สีหน้าได้โดยตรง ผลจากการสนทนากลุ่มทำให้ทราบข้อคิดเห็น ปฏิกริยาโต้ตอบ และความต้องการจำเป็นของกลุ่มทันที ทำให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจน การมีปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มทำให้เกิดพลวัตในการกระตุ้นและส่งเสริมความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมการสนทนา ข้อมูลที่ได้จึงมีความหลากหลายและลึกซึ้ง นอกจากนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูลก็ใช้ระยะเวลาสั้น ไม่ต้องยุ่งยากในการเตรียมวัสดุอุปกรณ์ประกอบการสนทนา ค่าใช้จ่ายต่ำ ทำได้สะดวก บรรยากาศสร้างสรรค์ง่ายต่อการทำความเข้าใจในความคิดของสมาชิก มีความยืดหยุ่นสูงในทางปฏิบัติ

ข้อจำกัดของเทคนิคการสนทนากลุ่ม

เทคนิคการสนทนากลุ่ม มีข้อจำกัดเช่นเดียวกับเทคนิคการเก็บข้อมูลแบบอื่น ๆ กล่าวคือ ในขั้นตอนของการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีความเป็นเอกพันธ์และเป็นตัวแทนของกลุ่มประชากร เพื่อให้สามารถสรุปอ้างอิงผลการวิจัยได้นั้นค่อนข้างดำเนินการได้ยาก ต้องอาศัยทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์จากผู้ดำเนินการ จึงจะทำให้การสนทนากลุ่มประสบความสำเร็จ และยังถ้าผู้ดำเนินการสนทนามีความลำเอียงในการสนทนา ตั้งประเด็นคำถามในลักษณะการชี้นำ

มีการชักจูง สอดแทรกความคิดเห็นของตนเองในระหว่างการประชุมจะยิ่งทำให้คำตอบที่ได้รับจากการประชุมกลุ่มบิดเบือนไปจากความเป็นจริง ประกอบกับข้อมูลที่ได้รับจากการใช้เทคนิควิธีนี้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพซึ่งมีความยากในการวิเคราะห์และสรุปผล ความสำเร็จของกระบวนการขึ้นอยู่กับทักษะความสามารถของผู้ดำเนินการอภิปราย ความพยายามในการกำหนดสมาชิกที่มีลักษณะธรรมชาติคล้ายคลึงกัน ซึ่งไม่สามารถทำได้ง่ายนัก

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนานิสิตนักศึกษาด้วยกิจกรรม

การพัฒนานิสิตนักศึกษา หมายถึง ความพยายามใด ๆ ของสถาบันอุดมศึกษาที่ ส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษามีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ อย่างสมบูรณ์ และต้องคำนึงถึงความแตกต่างของนิสิตนักศึกษาแต่ละคน King and Fields (1980 อ้างถึงใน สำเนาวั ขจรศิลป์, 2538) กล่าวว่า การพัฒนานิสิตนักศึกษาเป็นด้านหนึ่งของกระบวนการพัฒนามนุษย์ และได้เสนอเป้าหมายในการพัฒนานิสิตนักศึกษาไว้ 4 ประการ คือ

1. การพัฒนาสติปัญญา เน้นการพัฒนาความสามารถของบุคคลในการคิดและเรียนรู้ รวมทั้งกระบวนการในการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเหล่านั้น เพื่อสร้างสรรค์ความหมายใหม่และประเมินคุณค่าและศักยภาพของข้อมูลนั้น
2. การพัฒนาเอกลักษณ์ เน้นการพัฒนาความรู้ สึกเกี่ยวกับตนเอง หมายถึง การค้นพบว่าตนเองเป็นใคร และบอกได้ว่าตนเองต้องการเป็นคนประเภทไหน ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นการพัฒนา “อีโก้” หรือ “ลักษณะเฉพาะของบุคคล”
3. การพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เน้นการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ผลของการปฏิสัมพันธ์ทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น และการเรียนรู้ ที่จะสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์
4. การพัฒนาค่านิยม เน้นการสร้างเกณฑ์เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมที่ นำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต วิธีการกำหนดบทบาทตนเองในสังคม โดยคำนึงถึงอุดมคติในสังคมการพัฒนานิสิตนักศึกษาจึงมีความสำคัญต่อสถาบันอุดมศึกษา ให้สามารถผลิตบัณฑิตที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านวิชาการ วิชาชีพ สติปัญญา สังคมอารมณ์ ให้เป็นบัณฑิตที่ พึงประสงค์ของสังคม ในปัจจุบันแนวทางการพัฒนานิสิตนักศึกษาเป็นที่ ยอมรับในวงการอุดมศึกษาโดยทั่วไป นักวิชาการได้สร้างทฤษฎีเพื่อพัฒนานักศึกษาอย่างมากมาย เช่น Pascarella and Terenzini (n.d. cited in Chickering & Reisser, 1993) ได้แยกประเภททฤษฎีการพัฒนานิสิตนักศึกษาไว้กว้าง ๆ ดังนี้

1. ทฤษฎีจิตสังคม (Psychosocial theories) มองการพัฒนาว่าเป็นชุดของงานพัฒนาการหรือลำดับขั้นของการพัฒนา รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพในด้านความคิด ความรู้สึก การประพฤติตน ค่านิยม และส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกันบุคคลอื่นและตัวนักศึกษาเอง ตัวอย่างผู้คิดค้นทฤษฎีทางจิตสังคม ได้แก่ Erikson (1959), Chickering (1969), Marcia (1966) และ Chickering and Havighurst (1981) เป็นต้น

2. ทฤษฎีการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ (Cognitive theories) บรรยายถึงการเปลี่ยนแปลงด้านความคิดและกรอบของวิวัฒนาการเกี่ยวกับการสร้างค่านิยม ความเชื่อ และการสนับสนุน ตัวอย่างผู้คิดค้นทฤษฎีการพัฒนาด้านพุทธิปัญญานั้น ได้แก่ Baxter Magolda (1992), Gilligan (1982), Loevinger (1976), Kegan (1982) เป็นต้น

3. ทฤษฎีสัญลักษณ์ (Typology theories) กล่าวถึงความแตกต่างในด้านแบบการเรียนรู้ บุคลิกภาพ อารมณ์ หรือภูมิหลังทางสังคม ในฐานะที่เป็นบริบทสำหรับการพัฒนา ทฤษฎีในกลุ่มนี้ได้แก่ แบบการเรียนรู้ของ Kolb (1976) ทฤษฎีด้านอารมณ์ของ Keirsey and Bate (1978) เป็นต้น

4. ทฤษฎีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อม เน้นการศึกษาว่าสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมโดยผ่านการปฏิสัมพันธ์กับลักษณะของแต่ละบุคคลอย่างไร ตัวอย่างทฤษฎีในกลุ่มนี้ได้แก่ ทฤษฎีนิเวศวิทยาในมหาวิทยาลัยของ Banning and Kaiser (1974) ทฤษฎีบุคลิกภาพทางอาชีพ และสภาพแวดล้อมการทำงานของ Holland (1966, 1985) เป็นต้น ทั้งนี้ Pascarella and Terenzini ได้ระบุไว้ว่า ทฤษฎี 2 กลุ่มหลังนั้น ยังไม่ค่อยเป็นทฤษฎีเท่าไรนัก เพราะไม่ได้ระบุแนวทางการพัฒนาที่ ชัดเจน รวมถึงวิธีในการประเมินการพัฒนา หรือวิธีการในการส่งเสริมการพัฒนาของนิสิตนักศึกษา บรรานัน (ม.ป.ป. อ้างถึงใน สำเนาฯ ของศิลป์, 2538) ได้เสนอเป้าหมายในการพัฒนานิสิตนักศึกษาไว้ 5 ประการ คือ

1. การพัฒนาเอกลักษณ์ ซึ่งรวมถึงการพัฒนาระบบค่านิยม การพัฒนาคุณธรรม และการพัฒนาเป้าหมายด้านอาชีพ

2. การพัฒนาทักษะในการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น ทักษะในการสื่อความหมาย การพัฒนาความเข้าใจ และความเห็นใจกับผู้อื่น โดยเฉพาะผู้ที่ มีความแตกต่างในด้านเชื้อชาติและวัฒนธรรม

3. การพัฒนาทักษะในด้านการเรียนและสติปัญญา ซึ่งจะช่วยให้เป็นบุคคลที่มีความสนใจและทำการศึกษาค้นคว้าความรู้ใหม่ ๆ ตลอดชีวิต

4. การพัฒนาด้านสุนทรียภาพ คือ การพัฒนาความเข้าใจ เห็นคุณค่าและเกิดความซาบซึ้งในธรรมชาติและศิลปะ ตลอดจนการพัฒนาทักษะในการสร้างสรรค์ในงานศิลปะ

5. การพัฒนาด้านร่างกายและทักษะในด้านนันทนาการ คือ การพัฒนาความเข้าใจ เห็นคุณค่าและบูรณาการกิจกรรมนันทนาการเข้ากับลักษณะการดำรงชีวิตของตน

จากแนวคิดและการเห็นความสำคัญของการพัฒนานิสิตนักศึกษา ได้ทำให้มีนักการศึกษา รวมทั้งนักจิตวิทยาหลายคนในต่างประเทศ โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา ได้มีการศึกษา ค้นคว้าและวิจัยเกี่ยวกับลักษณะนิสิตนักศึกษา และการพัฒนานิสิตศึกษากันอย่างกว้างขวางตั้งแต่ ทศวรรษ 1960 จนเกิดเป็นทฤษฎีต่าง ๆ ในการพัฒนานิสิตนักศึกษา วินสตัน และคณะ ได้กล่าวไว้ว่า ในทางทฤษฎีนั้น การพัฒนานิสิตศึกษามักจะเป็นการบรรยายถึงพัฒนาการของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นในด้านต่าง ๆ 5 ด้านหลัก คือ การพัฒนาสติปัญญา การพัฒนาจริยธรรม การพัฒนาทางจิตสังคม การพัฒนาความเป็นตนเอง และการพัฒนาอาชีพ ในการมองทฤษฎีการพัฒนานิสิตศึกษาในลักษณะเป็นกลุ่ม ๆ ตามเป้าหมายในการพัฒนานิสิตศึกษานั้น นอกจากวินสตันแล้ว ยังมีนักศึกษาคณอื่น ๆ ที่ได้ศึกษาและรวบรวมทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานิสิตศึกษาและแบ่งทฤษฎีเหล่านี้ ออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ตามลักษณะแนวคิดและหลักการในการพัฒนา นิสิตศึกษาไว้ดังนี้ Widick, Knepfelkamp and Parker (n.d. cited in Hurst & Pratt, 1998) ได้แบ่งทฤษฎีและรูปแบบการพัฒนานิสิตศึกษา ออกเป็น 5 กลุ่ม คือ

1. ทฤษฎีจิตสังคม (Psychosocial theories) ซึ่งเน้นการพัฒนาผ่านลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ในชีวิต เช่น ทฤษฎีของ Erikson (1963) และ Chickering (1969)

2. ทฤษฎีการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ (Cognitive development theories) ซึ่งกล่าวถึงการพัฒนาว่าเป็นลำดับและขั้นตอนในการรับรู้ และใช้เหตุผลเกี่ยวกับการมองโลกของแต่ละบุคคล เช่น ทฤษฎีของ Loevinger (1976)

3. รูปแบบความมีวุฒิภาวะ (Maturity models) ซึ่งกล่าวถึงการพัฒนาบุคคลให้เป็น “บุคคลที่ สมบูรณ์” โดยจะต้องมีระบบการใช้สติปัญญา มีค่านิยม และแนวคิดต่าง ๆ ที่เป็นของตนเอง แต่ในขณะเดียวกันก็มีความสัมพันธ์กับผู้อื่น และสามารถเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้ เช่น ทฤษฎีของ Heath (1977)

4. รูปแบบสัญลักษณ์ (Typology models) เป็นการมองมิติของบุคลิกลักษณะที่ แต่ละบุคคลรับรู้ และตอบสนองต่อสถานการณ์ต่าง ๆ โดยผ่านลำดับขั้นของการพัฒนาการ เช่น ทฤษฎีของ Heath (1964) และ Cross (1976)

5. รูปแบบการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อม (Person-environment interaction models) ซึ่งเน้นการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างปัจเจกบุคคลแต่ละคนกับสภาพแวดล้อมที่พวกเขาประสบ เช่น ทฤษฎีของ Stern (1964), Pervin and Smith (1968), Holland (1973) และ Moos (1976)

นอกจากนี้ ยังมีแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความสุขสมบูรณ์ (Wellness) ของนิสิต นักศึกษา ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาชีวิตของนิสิตนักศึกษา โดยจะต้องส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาความเป็นคนโดยสมบูรณ์ (The whole person) ซึ่งประกอบด้วย 6 ด้าน ดังที่ ประพนธ์ รอดคำดี (2537) ได้สรุปไว้ ดังนี้

1. ด้านร่างกาย (Physical) บุคคลสามารถคงสภาพความยืดหยุ่นและความแข็งแรงของ หลอดเลือดและหัวใจอยู่เสมอ ไม่มีอาการเหนื่อยง่าย ไม่เจ็บหน้าอก มีพฤติกรรมที่เหมาะสมด้านการป้องกันโรค รู้ อาการเริ่มต้นของการเจ็บป่วย รวมทั้งรู้จักเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์

2. ด้านสังคม (Social) แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมหรือเสียสละเพื่อชุมชน อันแสดงถึงการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของคนกับคนและคนกับธรรมชาติ เพื่อสร้างความสุขสมบูรณ์ให้เกิดขึ้นในสังคม

3. ด้านอารมณ์ (Emotional) แสดงถึงการตระหนักรู้ และยอมรับความรู้สึกของผู้อื่น การมีความรู้สึกต่อตนเองและต่อการมีชีวิตอยู่ในทางที่ดี มีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสามารถประเมินสภาพอารมณ์และข้อเสีย (ทางอารมณ์) ของตนเองได้ตามความเป็นจริง เพื่อสร้างความสุขสมบูรณ์ของตนเองและผู้ที่เกี่ยวข้อง

4. ด้านสติปัญญา (Intellectual) มีส่วนร่วมคิดสร้างสรรค์ในกิจกรรมทุกอย่าง รู้จักใช้แหล่งทรัพยากรที่มีเพื่อขยายพรมแดนความรู้ ไปสู่การพัฒนาทักษะและศักยภาพของตน จนสามารถแลกเปลี่ยนความรู้นั้นกับผู้อื่นได้ ซึ่งเป็นความสุขสมบูรณ์ด้านสติปัญญา

5. ด้านงานอาชีพ (Occupational) แสดงถึงความพอใจต่อการทำงานที่ รับผิดชอบ รวมทั้ง ความรู้ สึกด้านดีต่อการทำงานนั้น ๆ เป็นความสุขสมบูรณ์ในหน้าที่ ซึ่งครอบคลุมการเรียนและการเตรียมอาชีพในอนาคตของนิสิตนักศึกษา

6. ด้านจิตวิญญาณ (Spiritual) แสดงออกถึงการมีเป้าหมายของชีวิต รวมทั้งแสดงความรู้สึกด้านดีงามต่อชีวิตและธรรมชาติที่ อุดมคติขึ้นในโลก อันเป็นความสุขสมบูรณ์ด้านจิตใจและคุณธรรม

ในประเทศไทย ได้มีผู้ เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนานิสิตนักศึกษาไว้เช่นกัน แนวคิดต่าง ๆ มีความคล้ายคลึงกัน และสอดคล้องกับแนวคิดของนักการศึกษาในต่างประเทศด้วยเช่นกัน โดยมักจะเน้นการพัฒนาตัวนิสิตนักศึกษาให้เป็นบุคคลที่ สมบูรณ์พร้อมนั่นเอง วัลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา และคณะ (2527) ได้เสนอแนวทางในการพัฒนานิสิตนักศึกษาไว้ว่านิสิตนักศึกษาควรได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ 8 ด้าน คือ

1. การพัฒนาทางสติปัญญา ให้รู้จักความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียน หัดคิดอย่างมีระบบและสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้

2. การพัฒนาวิชาชีพ ให้มีความสามารถในการประกอบอาชีพ สามารถสร้างงานอาชีพ
 ขึ้นใหม่ได้

3. การพัฒนาอารมณ์และการควบคุมอารมณ์ เข้าใจวิธีการรักษาอารมณ์ของตนได้

4. การพัฒนาทักษะทางสังคม หมายรวมถึง การใช้วาจาหรือภาษาที่ เหมาะสมในการ
 ติดต่อสื่อสารในสังคม การเรียนรู้ มารยาทต่าง ๆ ในการสมาคมติดต่อ การแต่งกายตามกาลเทศะ
 การประพฤติปฏิบัติตามสังคม ทำเพื่อประโยชน์แก่สังคม

5. ความเป็นตัวของตัวเอง ให้เข้าใจตนเอง รู้จักสร้างเอกลักษณ์ของตนเอง รู้จัก
 พึ่งตนเองได้ สร้างความมั่นใจให้แก่ตนเอง และสร้างบุคลิกที่ ตนพอใจ

6. การพัฒนาคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น มีความเสียสละ อดทนต่อ
 งานทุกชนิด พยายามทำงานให้เสร็จ การคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว การ
 ตรงต่อเวลา ไม่เบียดเบียนผู้อื่นให้ได้รับความเดือดร้อน ไม่ว่าจะเป็ทางกาย วาจา หรือใจ รักษา
 ภาวภูมิใจในความเป็นชาติไทย มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ ในทุกบทบาท

7. การพัฒนาทัศนคติ ทัศนคติที่ดี ย่อมมีความรู้สึกรู้เข้าใจเห็นใจผู้อื่นมากกว่า มีความคิด
 ริเริ่มสร้างสรรค์ได้ดี สามารถนำสังคมให้เป็นสุขได้ด้วยทัศนคติที่ดี ย่อมส่งผลไปสู่ การกระทำที่ดี

8. การพัฒนาการจัดการ ให้นิสิตเป็นคนผู้งาน รู้จักการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล ถูกต้อง
 ตามสังคม ตามหลักการ แสวงหาแนวทางในการจัดการกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของตนเอง
 สำเนา ขจรศิลป์ (2538) กล่าวว่า เป้าหมายในการพัฒนานิสิตนักศึกษาสำหรับ
 สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ควรมี อย่างน้อย 7 ประการ ด้วยกัน คือ

1. ด้านวิชาการและวิชาชีพ โดยมุ่งพัฒนาเจตคติ และทักษะในการเรียน เพื่อให้เป็นผู้มี
 ความรู้ ความสามารถในด้านวิชาชีพ ความรู้ และทักษะในการบริหาร ความรู้ และทักษะทางด้าน
 ภาษาต่างประเทศและคอมพิวเตอร์ ตลอดจนเป็นผู้ ใฝ่รู้อยู่เสมอ

2. ด้านสติปัญญา โดยมุ่งพัฒนาความสามารถในการคิด การวิเคราะห์ ความรอบคอบ
 ไตร่ตรองและเห็นการณ์ไกล

3. ด้านสังคม โดยเน้นการพัฒนาทักษะในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น โดยกระบวนการ
 ประชาธิปไตย กิริยามารยาทในสังคม มนุษยสัมพันธ์ และรอบรู้ ทั้งวัฒนธรรมไทยและต่างชาติที่
 ต้องติดต่อด้วย

4. ด้านอารมณ์ โดยเน้นการทำความเข้าใจอารมณ์ของตนเอง การปรับและควบคุม
 อารมณ์ ตลอดจนการพัฒนาอารมณ์ทางด้านสุนทรียภาพ เพื่อให้เห็นคุณค่าของศิลปะ วัฒนธรรม
 และสิ่งแวดล้อม

5. ด้านเอกลักษณ์ โดยเน้นการทำความเข้าใจบุคลิกภาพของตนเองในทุก ๆ ด้าน การพัฒนาความสนใจในอาชีพ การวางแผนเพื่อประกอบอาชีพ การวางแผนการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับบุคลิกภาพของตนเอง

6. ด้านร่างกาย โดยเน้นการพัฒนาความเจริญเติบโตในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย การพัฒนาเจตคติและทักษะในการรักษาสุขภาพร่างกาย และสุขภาพจิตให้มีความสมบูรณ์แข็งแรงอยู่เสมอ

7. ด้านคุณธรรม โดยเน้นคุณธรรมขั้นพื้นฐาน อันได้แก่ ความกตัญญู กตเวทิตะ ยืนหยัดต่อสัตย์ ประหยัด อุดมคติ เสียสละเพื่อส่วนรวม ตลอดจนการส่งเสริมให้ยึดมั่นปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา และจรรยาบรรณในอาชีพ

แนวคิดต่าง ๆ ในการพัฒนานิสิตนักศึกษาที่กล่าวมานั้นก็สอดคล้องกับที่พระเทพเวที (ประยูร ปยุตโต, 2532) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะ 7 ประการ ของนิสิตนักศึกษาที่ การศึกษาจะต้องเอื้ออำนวยและสร้างขึ้นให้สำเร็จเช่นกัน คุณลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้ ได้แก่

1. ได้กัลยาณมิตร คือ มีพ่อแม่ ครูอาจารย์ เพื่อน และสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ ดีงามเอื้อต่อการพัฒนา ข้อนี้สำคัญเป็นพิเศษในวัยเริ่มแรกของชีวิตและเมื่อเข้าสู่สังคมใหม่

2. ชีวิตมีวินัย คือ การรู้ จักรระเบียบและมีวินัยในการดำเนินชีวิต รักษาระเบียบวินัยของสังคมในการอยู่ ร่วมกับผู้อื่นให้มีความเอื้อกลมไม่เบียดเบียนกัน เพื่อความมีสภาพชีวิตที่ เหมาะสมเอื้อต่อการที่ จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนายิ่ง ๆ ขึ้นไป

3. ใฝ่รู้ ใฝ่สร้างสรรค์ คือ ต้องการเข้าถึงความจริง และทำสิ่งดีงามให้เกิดขึ้น รักสัจจะ รักงาน อันเป็นแรงจูงใจที่ จะทำให้ก้าวหน้าต่อไปในการพัฒนา

4. เชื้อมั่นในศักยภาพของตน คือ เชื่อในความเป็นมนุษย์ของตน ซึ่งเป็นสัตว์ที่ ฝึกฝนพัฒนาให้ประเสริฐเลิศได้ และเพียรพยายามในการศึกษาพัฒนาตนยิ่งขึ้นไปให้สมบูรณ์เต็มที่

5. มีค่านิยมและทัศนคติแนวเหตุผล คือ มีความเชื่อถือทัศนคติ และค่านิยมที่ดีงามเอื้อต่อการพัฒนา โดยเฉพาะการมองสิ่งทั้งหลายตามความเป็นไปแห่งเหตุปัจจัย รับรู้ ประสพการณ์ทั้งหลายด้วยท่าทีของการเรียนรู้

6. มีสติ กระจ้อหรือร้อนทุกเวลา คือ มีจิตสำนึกต่อกาลเวลา ตื่นตัวต่อความเปลี่ยนแปลงไวและเท่าทันต่อเหตุแห่งความเลื้อ แลเหตุแห่งความเจริญ กระจ้อหรือร้อนในการป้องกันแก้ไขเหตุแห่งความเลื่อม และสร้างสรรค์แห่งความเจริญ มีจิตสำนึกการศึกษาพัฒนาตนเองอยู่ ตลอดเวลา

7. พึ่งพาตนเองได้ด้วยความรู้คิด หรือรู้จักคิด รู้จักใช้ปัญญาพิจารณาให้ได้ความจริงและคุณค่า หรือประโยชน์จากสิ่งทั้งหลาย สามารถคิดแยกแยะและสืบค้นหาองค์ประกอบ และเหตุปัจจัยของเรื่องราว เหตุการณ์ต่าง ๆ คิดเป็นและคิดเองเป็นคุณสำคัญยิ่งในการที่จะพึ่งตนเองได้

หากพิจารณาแนวคิดต่าง ๆ ในการพัฒนานิสิตนักศึกษาที่อ้างถึงมาตั้งแต่ต้น ทั้งที่เป็นแนวคิดในต่างประเทศ และแนวคิดของนักการศึกษาไทย ก็จะพบว่า เป้าหมายในการพัฒนานิสิตศึกษานั้นเป็นหลักการในการพัฒนามนุษย์โดยทั่ว ๆ ไป นั่นคือ การสร้างความสมดุลระหว่างสิ่งต่าง ๆ ในชีวิต ระหว่างปัจเจกบุคคลกับสังคมนั่นเอง ดังนั้น การพัฒนานิสิตนักศึกษา จึงเป็นความพยายามใด ๆ ของสถาบันอุดมศึกษาที่จะส่งเสริมให้นิสิตศึกษามีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ อย่างสมบูรณ์ และต้องคำนึงถึงความแตกต่างของนิสิตนักศึกษาแต่ละคน ซึ่งการพัฒนานิสิตนักศึกษาก็เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนามนุษย์ และมีความสำคัญต่อสถาบันอุดมศึกษาให้สามารถผลิตบัณฑิต ให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านวิชาการ วิชาชีพสติปัญญา สังคมอารมณ์ ให้เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสังคม และประเทศชาติ

สำหรับในประเทศไทย สำเนา ขจรศิลป์ (2538) ได้กล่าวว่า ผลงานของนักจิตวิทยาที่มีชื่อเสียงหลายท่าน ได้มีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดรูปแบบ และทฤษฎีที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนานักศึกษามาก แต่รูปแบบและทฤษฎีที่ได้รับความนิยมมากในขณะนี้ มีหนึ่งรูปแบบและสามกลุ่มทฤษฎี ดังนี้ คือ

1. รูปแบบกระบวนการพัฒนานักศึกษา (Student development process model) สร้างโดย Miller and Prince (1976) ซึ่งเป็นโครงการส่งเสริมการพัฒนานักศึกษาของสมาคมบุคลากรอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย (American college personnel association) ประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญ 4 ประเภท คือ การตั้งเป้าหมายในการพัฒนานักศึกษา การประเมินสภาพหรือระดับการพัฒนาของนักศึกษา ยุทธวิธีในการพัฒนานักศึกษา และการประเมิน โปรแกรมการพัฒนา นักศึกษา

2. กลุ่มทฤษฎีพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ (Cognitive developmental theories) ประกอบด้วย ผลงานของนักจิตวิทยาหลายคนที่มีความสนใจเกี่ยวกับการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และคุณธรรม และโครงสร้างของการเรียนรู้ พยายามที่จะชี้ให้เห็นถึงขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจที่บุคคลเกิดการเรียนรู้ และมีประสบการณ์ต่าง ๆ มากมาย ผู้ที่มีความสำคัญต่อกลุ่มทฤษฎีนี้มาก คือ Jean Piaget นอกจากนี้ ยังมีทฤษฎีของคนอื่น ๆ อีก เช่น Rodgers (1989), Kohlberg (1981, 1984), Gilligan (1982), Kitchener and King (1981) และ Kegan (1982) เป็นต้น

3. กลุ่มทฤษฎีจิต-สังคม (Psycho-social theories) ให้ความสนใจกับเนื้อหาสาระในการพัฒนานักศึกษา นักจิตวิทยาในกลุ่มทฤษฎีจิต-สังคมให้ความสนใจกับความรู้สึกร วมพฤติกรรมและความคิดของบุคคลกับสภาพแวดล้อม ตลอดทั้งชีวิตของบุคคล นักจิตวิทยาที่มีส่วนสำคัญในการ

วางรากฐานของกลุ่มทฤษฎีจิต-สังคม ได้แก่ Jung (1971), Erikson (1950, 1968), Havighurst (1948), Sanford (1956, 1962 a, 1962 b) และ Chickering (1969)

4. กลุ่มทฤษฎีสัญลักษณ์ เป็นกลุ่มทฤษฎีที่กล่าวถึงลักษณะของบุคลิกภาพที่ บุคคลชอบ แสดงออก ซึ่งมีหลายกลุ่มที่มีลักษณะแตกต่างกัน และนักจิตวิทยาในกลุ่มทฤษฎีนี้ หลายคนมีความเชื่อว่าลักษณะของบุคลิกภาพที่ บุคคลแสดงออกที่ แตกต่างกันนั้น เกิดจากการทำงานของสมองที่ แตกต่างกัน ทฤษฎีต่าง ๆ ในกลุ่มนี้ ไม่มีลักษณะที่เหมือนกันมากนัก ยกเว้น ทฤษฎีของ Jung (1971) และของ Myers (1980) ทฤษฎีกลุ่มนี้ ไม่ใช้ทฤษฎีเพื่อการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคล แต่มีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคล เพราะการพัฒนาบุคลิกภาพของกลุ่มทฤษฎีพัฒนา ความรู้ ความเข้าใจ และกลุ่มทฤษฎีจิต-สังคมนั้น เกิดขึ้นในลักษณะของบุคลิกภาพที่ทฤษฎี สัญลักษณ์กล่าวถึง

และเนื่องจากมีนักวิชาการได้ให้แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนานิสิตนักศึกษาอย่างมากมาย และมีคำอธิบายที่ ชัดเจน และเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป มีการนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนานิสิตนักศึกษาโดยนักกิจกรรมนิสิตนักศึกษา นักการศึกษา และผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษานั้น โดยมากมักจะเป็นแนวคิดทฤษฎีในด้านความรู้ ความเข้าใจ และแนวคิดทฤษฎีด้านจิตสังคม เป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทฤษฎีการพัฒนานิสิตนักศึกษาของ Chickering (1969) เป็นทฤษฎีทางจิตสังคมที่ แพร่หลายและเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งก็ได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนานิสิตนักศึกษาของตน นอกจากนี้ ทฤษฎีดังกล่าวยังสอดคล้องกับแนวคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับงานกิจกรรมนิสิตนักศึกษา โดยเฉพาะงานกิจกรรมนิสิตนักศึกษาด้วยเพราะกิจกรรมนิสิตนักศึกษาจะมีบทบาทในการพัฒนานิสิตนักศึกษาในด้านความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคมมากเป็นพิเศษ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางในการพัฒนาทางจิตสังคม

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

การศึกษาแนวทางการจัดการชมรมกีฬาเพื่อพัฒนาคุณภาพให้กับนิสิตศึกษาในมหาวิทยาลัยบูรพา ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร ข้อมูลจากเว็บไซต์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังนี้

ถาวร เตือนจันทิก (2544) ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการชมรมกีฬา: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหา การบริหารจัดการชมรมกีฬาของสโมสรนักศึกษา: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น ในด้านของนโยบายและวางแผนด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านอุปกรณ์ สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก 2. เพื่อศึกษา

แนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อปัญหาการบริหารชมรมกีฬาต่างทั้ง 4 ด้าน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ทำงานด้านกิจกรรมกีฬา (กรรมการชมรมกีฬา) และอาจารย์ที่ปรึกษาชมรมกีฬา ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาในการบริหารจัดการ ชมรมกีฬาของสโมสรนักศึกษา: ภาควิชาศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น ในความคิดเห็นของที่ปรึกษาชมรมกีฬาและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ด้านกีฬาของกีฬามหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า มีปัญหาด้านนโยบายและการวางแผนอยู่ในระดับมากและปัญหาด้านอุปกรณ์ สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับมากเช่นกัน สภาพและปัญหาในการบริหารจัดการ ชมรมกีฬาของสโมสรนักศึกษา: ภาควิชาศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น ในความคิดเห็นของกรรมการบริหารชมรมกีฬาและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ด้านกีฬาของมหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า มีปัญหาด้านนโยบายและการวางแผนอยู่ในระดับมาก ปัญหาด้านบุคลากรอยู่ในระดับมาก ปัญหาด้านงบประมาณอยู่ในระดับมาก และปัญหาด้านอุปกรณ์ สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับมากเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 4 ด้าน โดยข้อเสนอแนะของงานวิจัยคือสภาพปัญหาในการบริหารจัดการ ชมรมกีฬาของสโมสรนักศึกษา: ภาควิชาศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นด้านนโยบายและการวางแผน ต้องมีการวางแผนนโยบายจากผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่ชัดเจน เพื่อให้สโมสรนักศึกษารวมถึงบุคลากร ที่เกี่ยวข้องด้านกีฬา ของมหาวิทยาลัยปฏิบัติได้ตรงตามวัตถุประสงค์ ด้านบุคลากร ต้องมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความความสามารถในกีฬานั้น ๆ ทั้งด้านการฝึกและด้านโค้ชที่สูงสุด ด้านงบประมาณต้องมีการปรับนโยบายเพื่อให้งบประมาณเพียงพอต่อการพัฒนากีฬาของมหาวิทยาลัยและผลักดันงบประมาณจากภาคเอกชน เพื่อให้กับงานกิจกรรมกีฬาปรับปรุงและพัฒนาทัดเทียมกับส่วนกลางของประเทศ และด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกจะต้องมีการปรับปรุงในเรื่องการดูแลและรักษาพัสดุของชมรมกีฬาและมีการตรวจสอบในแต่ละปีการศึกษา และการบำรุง ปรับปรุงสภาพของสนามจะต้องมีการสนับสนุนในเรื่องงบประมาณมากขึ้นและเพิ่มความใส่ใจของบุคลากรงานด้านกีฬาด้วย

อาณัติ แพทย์วัฒน์ (2550) ศึกษาแนวทางการพัฒนานิสิตนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สภาพการดำเนินงานการพัฒนานิสิตและแนวทางการพัฒนานิสิตนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษาชมรม และนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ของสถาบันอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร จำนวน 485 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานพัฒนานิสิตนักศึกษาของสถาบันศึกษาในกรุงเทพมหานคร ตามความคิดของผู้บริหาร และนิสิตนักศึกษา อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน ได้แก่

เรื่องด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านจิตใจ ในขณะที่ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาชมรม อยู่ในระดับปานกลาง

ผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษาชมรม และนิสิตนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร มีความเห็นว่า มหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญในการพัฒนานิสิตนักศึกษา เรื่อง คุณธรรม จริยธรรม กระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ การแต่งกาย ของนิสิตนักศึกษา การพัฒนาบุคลิกภาพ และการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เป็นต้น

แนวทางการพัฒนานิสิตนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานครสำหรับผู้บริหาร คือ

1. กำหนดให้มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในรูปแบบบังคับทุกสถาบัน เพื่อให้ นักศึกษาได้รับการพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ให้ความสำคัญในการสนับสนุนงบประมาณจัดโครงการ ให้เพียงพอต่อการจัด กิจกรรมเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษา และ
3. ควรมีการประชุมปรึกษาร่วมกับอาจารย์ฝ่ายกิจกรรมนิสิตนักศึกษา เพื่อหาแนวทางการจัดกิจกรรมในรูปแบบใหม่ที่ทันสมัย เพื่อเป็นแรงจูงใจให้นิสิตนักศึกษาเข้าร่วมโครงการ เพื่อพัฒนาตัวเอง

อาพัทธ์ เตียวตระกูล (2548) ศึกษาสภาพปัญหา แนวทางแก้ไข และแนวทางการพัฒนาการจัดการชมรมกีฬา เพื่อพัฒนานิสิตของมหาวิทยาลัยนเรศวร มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์สภาพ และสาเหตุของปัญหาการจัดการชมรมกีฬาด้าน บุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการจัดการ 2) เพื่อนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการ ชมรมกีฬาแต่ละด้าน และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการชมรมกีฬาโดยการวิจัย ครั้งนี้มีขั้นตอนการวิจัย 2 ขั้นตอน คือ 1) การสำรวจสภาพปัญหาการจัดการชมรมกีฬาภายใน มหาวิทยาลัยนเรศวร 2) การสัมภาษณ์สภาพปัญหาการจัดการชมรมกีฬา ข้อเสนอแนะแนวทาง แก้ไข และแนวทางการพัฒนาชมรมกีฬาของมหาวิทยาลัยนเรศวร ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการจัดการ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย ผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ อาจารย์ที่ปรึกษาชมรมกีฬา และกรรมการบริหารงานชมรมกีฬา ทั้งหมด 14 ชมรมกีฬา ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัญหาในการจัดการชมรมกีฬา โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับ มาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้าน บุคลากร กรรมการบริหารชมรม สมาชิกชมรม และนักกีฬาชมรมสาเหตุของปัญหาเนื่องจากขาด นิสิตที่มีภาวะผู้นำ ขาดสมาชิกชมรม และไม่มีโค้ชด้านกีฬา 2. แนวทางการแก้ปัญหา ด้านบุคลากร

ควรเสริมสร้างความสัมพันธ์ในชมรม ควรมีมาตรการเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมชมรมกีฬาของนิสิต ควรมีบุคลากรทางด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาเพิ่มเติม ด้านงบประมาณ ควรสนับสนุนอย่างเพียงพอหรือหากจากภายนอกเพิ่มเติม ด้านสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก ควรมีจำนวนเพียงพอกับความต้องการและอยู่ในสภาพที่สามารถใช้งานได้ ด้านการจัดการ ควรมีความชัดเจนเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนากีฬาของมหาวิทยาลัย 3. แนวทางการพัฒนาการจัดการชมรมกีฬา ควรมีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ถ่ายทอดประสบการณ์จากรุ่นพี่สู่รุ่นน้องอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนทั้งกีฬาเพื่อสุขภาพและกีฬาเพื่อความเป็นเลิศ โดยกระตุ้นให้นิสิตสนใจกีฬาและการออกกำลังกายมากยิ่งขึ้นด้วยกิจกรรมที่น่าสนใจ

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร

1. ปัญหาต่าง ๆ ที่พบจากงานวิจัยครั้งนี้ผู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะฝ่ายกิจการนิสิตควรนำผลจากการศึกษาค้นคว้าไปพัฒนาการจัดการชมรมกีฬาของนิสิตในมหาวิทยาลัย
2. ควรพิจารณาเรื่องการแสวงหาแหล่งทุน สนับสนุนจากภายนอกเพื่อส่งเสริมกิจกรรมชมรมกีฬาและเป็นการแบ่งเบาภาระของมหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยและพัฒนาการจัดการชมรมกีฬาเพื่อส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมชมรมกีฬาของนิสิตในมหาวิทยาลัยนเรศวร
2. ควรศึกษาแนวทางการปฏิบัติของชมรมกีฬาที่ประสบความสำเร็จในมหาวิทยาลัยนเรศวรเพื่อเป็นแนวทางสำหรับชมรมกีฬาอื่น ๆ

งานวิจัยในต่างประเทศ

Smith and Millis (1991) ทำการวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนอกหลักสูตรกับการพัฒนาด้านจิตสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยเคมสัน” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนอกหลักสูตรของมหาวิทยาลัย กับพัฒนาการด้านจิตสังคมของนักศึกษาใน 3 ด้าน คือ การพัฒนาความเป็นอิสระทางวิชาการความสามารถในการกำหนดเป้าหมายและการพัฒนาสัมพันธภาพกับผู้อื่น โดยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีภาคปกติที่ มหาวิทยาลัยเคมสัน ในแคลิฟอร์เนียตอนใต้ ที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลให้นักศึกษากรอกแบบสำรวจ 2 ชุด คือ แบบสำรวจการมีส่วนร่วมของนักศึกษา (Student involvement survey) และแบบวัดงานพัฒนาการและชีวิต (Student developmental task and lifestyle inventory) แล้วนำคำตอบมาวิเคราะห์เพื่อดูความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนชั่วโมงที่ใช้ในการร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรกับคะแนนที่ได้ในแบบวัดการพัฒนาทั้ง 3 ด้าน ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

1. การพัฒนาด้านความเป็นอิสระทางวิชาการจะสูงขึ้น เมื่อระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01 และเป็นความสัมพันธ์ชนิดเดียวที่พบในการศึกษาความสัมพันธ์ของกลุ่มตัวอย่างนี้
2. มีความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกับการสร้างเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพในกลุ่มนักศึกษาชั้นปีที่ 4
3. มีความสัมพันธ์ในทางลบในนักศึกษาบางคน คือ นักศึกษาชายที่มีเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง C-B การใช้เวลาในการร่วมกิจกรรมทำให้มีการพัฒนาซ้ำในด้านการมีสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่นอย่างมีวุฒิภาวะ Baxter Magolda (1992) ทำการวิจัยเรื่อง “อิทธิพลของกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่มีต่อการพัฒนาสติปัญญาของนักศึกษา” โดยทำการศึกษาระยะยาว 4 ปี และมีคำถามในการวิจัยว่า นักศึกษาพูดถึงอิทธิพลที่ ประสบการณ์ของกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีต่อการพัฒนาตัวนักศึกษาอย่างไรบ้าง ในการวิจัยผู้วิจัยได้กลุ่มตัวอย่างมาจากการสุ่มนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิชาเอกต่าง ๆ ที่มีภูมิหลังต่าง ๆ กัน ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐแห่งหนึ่งในเขตตะวันตกกลางทั้งหมด 101 คน โดยที่ ทุกคนมีความสามารถทางวิชาการในระดับเดียวกัน การเก็บข้อมูลใช้วิธีสัมภาษณ์ในทุก ๆ ภาคฤดูใบไม้ร่วง ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1986-1989 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยศึกษาประสบการณ์ของนักศึกษาและตีความว่าประสบการณ์เหล่านั้นมีอิทธิพลต่อการพัฒนานักศึกษาอย่างไร จากนั้นก็ถามเรื่องต่อเนืองว่านักศึกษาเหมือนหรือแตกต่างจากปีก่อนอย่างไรบ้าง โดยให้นักศึกษาอธิบายประสบการณ์สำคัญที่สุดที่ได้พบหลังจากการสัมภาษณ์ครั้งก่อน จากนั้นนำผลการสัมภาษณ์มาสรุปรวมถึงเรื่องประสบการณ์การทำกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อตรวจสอบความถูกต้องในการตีความข้อมูล ซึ่งจากการศึกษาระยะยาวครั้งนี้ พบว่า ความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน การมีส่วนร่วมในองค์กรนักศึกษา การจัดการด้านที่อยู่อาศัย การทำงาน และประสบการณ์การแลกเปลี่ยน มีส่วนช่วยให้นักศึกษาพัฒนาด้านสติปัญญา Handel (1993) ศึกษาเรื่อง “ผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาที่มีต่อการพัฒนาความเป็นผู้นำของนิสิตนักศึกษา” โดยมีวัตถุประสงค์ว่าการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬานั้นมีส่วนช่วยในการพัฒนาความเป็นผู้นำของนักศึกษาที่เป็นนักกีฬาอย่างไรบ้าง กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษา จำนวน 226 คนจากสถาบันต่าง ๆ ที่เป็นสมาชิกของที่ประชุมมหาวิทยาลัยแห่งรัฐวิสคอนซิน ที่ได้ร่วมกิจกรรมการเล่นบาสเกตบอล องค์กรบริหารนักศึกษา ชมรมกีฬา ชมรมสุภาพบุรุษ และชมรมสุภาพสตรีต่าง ๆ ในช่วงปี ค.ศ. 1991-1992 โดยศึกษาผลจากการเข้าร่วมในการเล่นกีฬาที่มีต่อการฝึกความเป็นผู้นำ การให้ความรู้ และสอนทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้สำเร็จการศึกษาให้ประสบการณ์และโอกาสฝึกความเป็นผู้นำ และการฝึกความเป็นผู้นำโดยรวมทั้งหมด รวมทั้งผลจากการเข้าร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ของมหาวิทยาลัยที่คิดว่ามีส่วนต่อการพัฒนาความเป็นผู้นำด้วยเครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการฝึกและพัฒนาความเป็นผู้นำในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติใช้

Kruskall-Wallis การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการเปรียบเทียบรายคู่ของเซฟเฟ ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมกีฬาบาสเกตบอลสำหรับนักศึกษาชายและหญิงนั้นมีอิทธิพลอย่างมาก ต่อการพัฒนาความคิดเป็นผู้นำของนักศึกษา โดยรวมแล้วผู้ตอบแบบสอบถามประเมินการฝึกความเป็นผู้นำของกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้น“ดี” โดยที่มีความแตกต่างระหว่างกิจกรรมแต่ละอย่าง แต่ความแตกต่างที่มีนัยสำคัญทางสถิตินี้มีเพียงระหว่างกลุ่มนักศึกษาหญิงที่เข้าร่วมกิจกรรมบาสเกตบอล กับกลุ่มที่ทำหนังสือพิมพ์ในด้านประสบการณ์และการฝึกหัดเท่านั้น

Chebator (1995) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมกับการพัฒนา นักศึกษา และผล จากโปรแกรมกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่มีต่อการพัฒนาของนักศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนด ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในโปรแกรมเสริมหลักสูตรที่เป็นทางการ 3 โปรแกรม กับ ความสำเร็จของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ซึ่งความสำเร็จในงานวิจัยนี้หมายความว่าความมั่นใจในตนเอง ความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ และความพอใจในประสบการณ์มหาวิทยาลัยของ นักศึกษามหาวิทยาลัยคอทอลิกเอกชนขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง โดยศึกษานักศึกษา 135 คน ที่เข้าร่วมใน โปรแกรมเสริมหลักสูตรที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้น 3 โปรแกรม ในระหว่างที่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คือ โปรแกรมการบริการ โปรแกรมความเป็นผู้นำ และโปรแกรมกีฬาระหว่างมหาวิทยาลัยเปรียบเทียบกับ นักศึกษาอีกกลุ่มหนึ่ง จำนวน 172 คน ที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมประเภทนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการ วิจัยเป็นแบบสำรวจที่ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับภูมิหลัง สถิติ และประสบการณ์ในมหาวิทยาลัย แบบวัดการพัฒนา นักศึกษาของมหาวิทยาลัยไอโอวา (Iowa student inventories) ที่เป็นแบบวัด ความมั่นใจในตนเองกับการจัดการกับอารมณ์และข้อความถามเกี่ยวกับการดื่มแอลกอฮอล์ และผล การเรียนในปลายชั้นปีที่ 1 การวิเคราะห์ทำโดยการประเมินความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภูมิหลัง สถิติ และประสบการณ์มหาวิทยาลัยกับผลการพัฒนาของกลุ่มตัวอย่างผลการวิจัย พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างลักษณะทางภูมิหลัง และประสบการณ์มหาวิทยาลัยระหว่าง นักศึกษาสองกลุ่มที่ศึกษา ผลการวิเคราะห์ความเป็นสมาชิกกลุ่มกับผลการวัดผลการพัฒนาเป็น ตัวควบคุมความแตกต่างทางด้านภูมิหลังและสถิติ ผลการวิเคราะห์ พบว่า ผู้ที่เข้าร่วมโปรแกรมการ บริการ และนักศึกษาที่มีส่วนร่วมทั้งหมดมีผลการเรียนสูงขึ้น นอกจากนี้ เมื่อควบคุมผลของการ ส่วนร่วมเมื่อตอนอยู่โรงเรียนมัธยม ปรากฏว่านักศึกษาที่มีส่วนร่วมมีความมั่นใจในตนเองสูงกว่า สามารถจัดการกับอารมณ์ได้ดีกว่าและพอใจกับมหาวิทยาลัยมากกว่านักศึกษาที่ไม่ได้มีส่วนร่วม ผลการวิจัยครั้งนี้ จึงช่วยสนับสนุนทฤษฎีที่ว่าความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างนักศึกษากับอาจารย์และ บุคลากรของมหาวิทยาลัยรวมทั้งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่มหาวิทยาลัยจัดให้ นั้นมี ผลด้านบวกต่อการพัฒนาของนักศึกษาและความสำเร็จของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย

Moriarty (1995) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ “ความเป็นผู้นำและประสบการณ์มหาวิทยาลัย: ความเปลี่ยนแปลงในด้านการรับรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีเกี่ยวกับความสามารถในการเป็นผู้นำ” โดยศึกษาความแตกต่างในด้านความเป็นผู้นำระหว่างนักศึกษากลุ่มต่าง ๆ คือ นักศึกษาชายกับนักศึกษาหญิง นักศึกษาคอเคเซียนกับนักศึกษาแอฟริกัน และหาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านการรับรู้ของนักศึกษเกี่ยวกับความสามารถในการเป็นผู้นำ และลักษณะที่เกี่ยวข้องของในระหว่างที่เรียนในมหาวิทยาลัย การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาระยะยาวที่รวบรวมข้อมูลจากทั่วประเทศ จากนักศึกษาคอเคเซียนและนักศึกษาแอฟริกัน ในสถาบันอุดมศึกษาแบบ 4 ปี โดยเก็บข้อมูลในปี ค.ศ. 1987 และเก็บข้อมูลอีกครั้งในปี ค.ศ. 1991 ข้อค้นพบที่ได้ คือ ผลการพัฒนาของนักศึกษาจะแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในกิจกรรมประเภทต่าง ๆ ในระหว่างที่เรียนในมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ ยังมีความแตกต่างในเรื่องการรับรู้ ถึงความสามารถในการเป็นผู้นำในขณะที่ การรับรู้ ของนักศึกษเกี่ยวกับความสามารถในการเป็นผู้นำทักษะในการสื่อสาร และความสามารถในการมีอิทธิพลต่อคนอื่นเพิ่มขึ้นในระหว่างที่เรียนในมหาวิทยาลัยโดยที่ผู้ชายให้คะแนนสูงกว่าผู้หญิงในทุก ๆ ด้านยกเว้นด้านคุณสมบัติในการเขียนเมื่อแรกเข้ามหาวิทยาลัยและสี่ปีหลังจากนั้น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ การทำงานกลุ่มในชั้นเรียน การเข้าร่วมชั้นฝึกผู้นำ หรือ โปรแกรมการศึกษาด้านวัฒนธรรม การเป็นประธานองค์กรนักศึกษา การเข้าร่วมในงานอาสาสมัคร และการมีปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์นอกชั้นเรียนล้วนเป็นปัจจัยในการพัฒนาความเป็นผู้นำและทักษะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในระหว่างที่ เรียนมหาวิทยาลัย

Kuh, Douglas, Lund and Ramin-Gyurnek (1995) ทำการวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์นอกชั้นเรียนกับการเรียนรู้ และการพัฒนาของนักศึกษา” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์นอกชั้นเรียนที่มีส่วนช่วยในการเรียนรู้และพัฒนานักศึกษา กรอบความคิดในการวิจัยให้ 2 แนวทางหลัก ๆ คือ ทฤษฎีการมีส่วนร่วมและทฤษฎีเกี่ยวกับอิทธิพลของมหาวิทยาลัยที่มีต่อตัวนักศึกษากลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาจำนวน 149 คน ซึ่งเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จาก 12 สถาบัน ซึ่งในจำนวนนี้เป็นนักศึกษาหลายเชื้อชาติมีอายุอยู่ในระหว่าง 18-23 ปี 129 คน มากกว่า 23 ปี 20 คน วิธีการวิจัยใช้การสัมภาษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลจะหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม 5 ตัวแปร คือ ความสามารถส่วนตัว ความสามารถเชิงปฏิบัติ สถิติปัญญา ความรู้ และทักษะทางวิชาการ มนุษยสัมพันธ์และตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปร คือ ความเป็นผู้นำกลุ่มเพื่อน ความรู้ ความสัมพันธ์กับอาจารย์ การทำงาน การเดินทาง ทัศนคติของมหาวิทยาลัย และอื่น ๆ โดยในขั้นที่สอง หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระแต่ละตัว โดยแยกตามเพศ เชื้อชาติ และลักษณะของสถาบันผลการวิจัยปรากฏ คือ ประสบการณ์นอกชั้นเรียนหลายประการมีผลต่อการพัฒนานักศึกษา ผู้ที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าชีวิตนอกชั้นเรียนเป็นเสมือนห้องฝึกปฏิบัติการ

ของชีวิตจริงเพศและเชื้อชาติของนักศึกษาไม่ได้เป็นตัวแปรที่ทำให้นักศึกษาได้รับประโยชน์จาก
ประสบการณ์นอกชั้นเรียนแตกต่างกันและ ปณิธานและวัฒนธรรมของสถาบันมีอิทธิพลต่อ
การเรียนรู้และการพัฒนาของตนเอง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาแนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตใน มหาวิทยาลัยบูรพาที่มีประสิทธิผล ตามกระบวนการจัดการ (Management process) ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์ การจัดบุคลากรปฏิบัติงาน และการควบคุมและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมกีฬา กองกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งจะชี้ให้เห็นแนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีประสิทธิผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีรายละเอียดการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา

1. ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 ท่าน ประกอบด้วย

1.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญมา ไทยก้าว	ผู้รักษาการแทนรองอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา
1.2 นายชนเดช วัฒนไชย	นักวิชาการศึกษารักษานาญการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มงานกิจกรรมนิสิตและ พัฒนานิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา
1.3 อาจารย์ปัญญา อินทเจริญ	อาจารย์ที่ปรึกษาชมรมกีฬา วอลเลย์บอลมหาวิทยาลัยบูรพา
1.4 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนิดา จุลวนิชย์พงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาชมรม กีฬาเทควันโด มหาวิทยาลัยบูรพา	

สัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีประสิทธิผล โดยใช้เทคนิคแบบสโนว์บอล (Snowball sampling)

2. ผู้เชี่ยวชาญที่มีหน้าเกี่ยวข้องกับชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 10 คน ชมรมกีฬาละ 1 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus group) ในการตรวจสอบความเป็นไปได้ในการนำแนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตไปใช้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เป็นการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยวิเคราะห์ให้เป็นไปตามกระบวนการจัดการ การบริหารจัดการ (Management process) ร่วมกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมกีฬา ที่กองกิจการ นิสิต มหาวิทยาลัยบูรพาได้กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างร่างแนวทาง

การสร้างเป็นร่างแนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาที่มี ประสิทธิภาพ โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ตามวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมกีฬานิสิต กอง กิจการนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพาซึ่งประกอบเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านการส่งเสริมให้นิสิตมีความรู้และทักษะในการเล่นกีฬา
2. ด้านการปลูกฝังความมีน้ำใจเป็นนักกีฬาให้นิสิต รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย
3. ด้านการปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการเล่นกีฬา และการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพพลานามัย

ให้นิสิต

4. ด้านการส่งเสริมสร้างสามัคคีในหมู่นิสิตและอาจารย์ด้วยการเล่นกีฬา
5. ด้านการช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดให้อารมณ์แจ่มใสจิตใจเบิกบาน
6. ด้านการพัฒนา นิสิตในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม โดยมีกิจกรรมกีฬาเป็น

เครื่องมือ

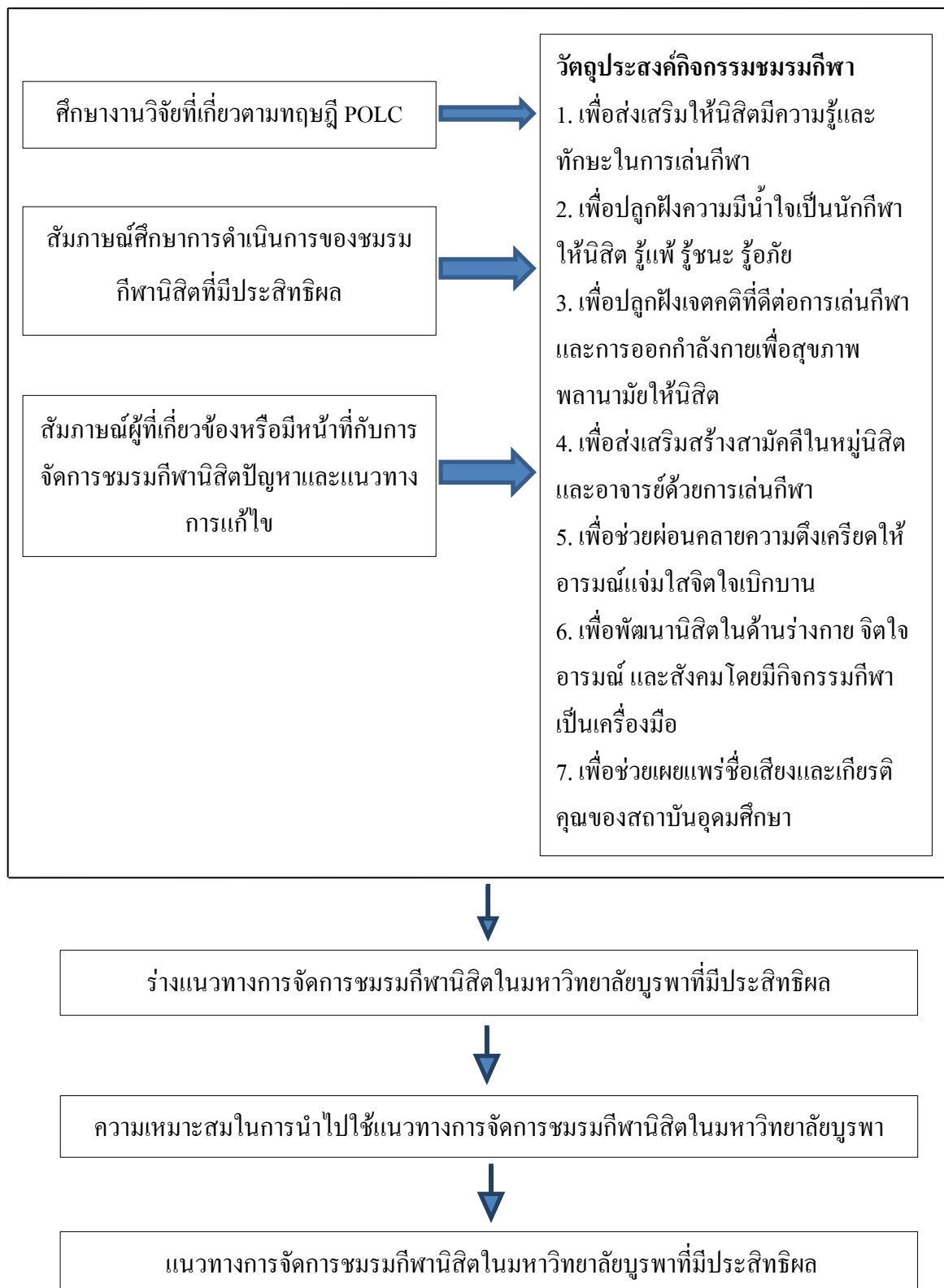
7. ด้านการช่วยเผยแพร่ชื่อเสียงและเกียรติคุณของสถาบันอุดมศึกษา

นำมาสร้างเป็นร่างแนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาที่มี

ประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบความเป็นไปได้ในการนำไปใช้

เป็นการวิเคราะห์ความเหมาะสมในการนำไปใช้เป็นแนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิต ในมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus group) จากผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องกับชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาพที่ 3-1 รูปแบบการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดคุณลักษณะผู้เชี่ยวชาญเครื่องมือในการวิจัยการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ไว้ดังนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิและกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

กำหนดเป็น 2 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อวิเคราะห์ร่างแนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีประสิทธิผลโดยการสุ่มตัวอย่างแบบสโนว์บอล (Snowball sampling) ประกอบด้วย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญมา ไทยก้าว	ผู้รักษาการแทนรองอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา
2. นายธนเดช วัฒนไชย	นักวิชาการศึกษานานาชาติพิเศษ หัวหน้ากลุ่มงานกิจกรรมนิสิตและ พัฒนานิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา
3. อาจารย์ปัญญา อินทเจริญ	อาจารย์ที่ปรึกษาชมรมกีฬา วอลเลย์บอล มหาวิทยาลัยบูรพา
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนิดา จุลวนิชย์พงษ์	อาจารย์ที่ปรึกษาชมรมกีฬาเทควันโด มหาวิทยาลัยบูรพา

กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญที่มีหน้าเกี่ยวข้องกับชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 10 คน ชมรมกีฬาละ 1 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus group) ในการตรวจสอบความเป็นไปได้ในการนำแนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตไปใช้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด เน้นสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interviews) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การจัดการจัดการชมรมกีฬาโดยตามกระบวนการจัดการ (Management process) ได้แก่ Planning (การวางแผน) Organizing (การจัดองค์การ) Leading (การจัดบุคลากรปฏิบัติงาน) Controlling (การควบคุม)

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารงานวิจัย รายละเอียดที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัย และศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามแนวคิดและทฤษฎีการบริหารชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยแนวคิดทฤษฎีของหน้าที่ในการบริหารจัดการ (Management function)

3. นำแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจความเที่ยงตรงของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ และการสอบถามให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งชมรมกีฬาแล้วนำมาปรับปรุง ก่อนนำไปใช้

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์บริหารและผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารงานกิจกรรมชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาโดยผู้วิจัยเดินทางไปศึกษาและเก็บข้อมูลเอง

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาจัดเก็บอย่างเป็นระบบ และนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ด้วยการถอดเทปการสัมภาษณ์ อย่างละเอียด แบบคำต่อคำ (Transcription of data)

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และสร้างข้อมูลจากการสรุปมาเป็นแนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพา ที่มีประสิทธิผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้จะใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นวิธีการในทางสังคมศาสตร์เพื่อการศึกษาเนื้อหาของเอกสาร โดยการแยกแยะแจกแจงเนื้อหาหรือแนวคิดที่ปรากฏในตำรา หนังสือ เอกสาร ข่าวสาร สื่อสิ่งพิมพ์ บทสนทนา หรือรูปภาพเพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้วิจัย หลังจากผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เสร็จสิ้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจัดเก็บอย่างเป็นระบบ จากนั้นจึงนำมาถอดเทป อย่างละเอียด แบบคำต่อคำ (Transcription of data) และผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล โดยทำการศึกษาข้อมูลเหล่านั้นอย่างละเอียด จับใจความหลัก พิจารณาเชื่อมโยงความเหมือนและแตกต่างแล้วจึงนำเสนอข้อค้นพบทั้งหมดในรูปแบบความเรียง ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เป็นร่างแนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพา ที่มีประสิทธิผล

ความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ความถูกต้องตรงประเด็นและความน่าเชื่อถือของข้อมูลนับว่ามีความสำคัญเช่นเดียวกับงานวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยตระหนักถึงประเด็นดังกล่าวซึ่งความถูกต้องตรงประเด็น (Validity) และความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของการศึกษาโดยเฉพาะข้อมูลที่เก็บจากการวิจัยและกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลต้องอาศัยความพินิจพิเคราะห์ ทั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้กลวิธีตามหลักการวิจัยเชิงคุณภาพ 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การใช้เวลาที่เหมาะสมในการสัมภาษณ์และสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูล (Prolonged engagement in the field) ในการเก็บข้อมูลดังกล่าว เพื่อให้มั่นใจได้ว่าข้อมูลที่ได้จาก

การเก็บข้อมูลภาคสนามสามารถสะท้อนความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ซึ่งเป็นเวลามาตรฐาน

2. การสนทนากับเพื่อนและผู้เชี่ยวชาญ (Peer debriefing) ผู้วิจัยจะสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูลกับเพื่อนนักวิจัย รวมถึงผู้เชี่ยวชาญ และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อให้ได้แนวทางและข้อมูลที่ถูกต้องในการทำวิจัย

3. การตรวจสอบข้อมูลโดยสมาชิก (ผู้บริหารที่เข้าร่วมให้ข้อมูล) (Member checking) การตรวจสอบข้อมูลโดยสมาชิกที่เข้าร่วมวิจัย ถือได้ว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เที่ยงตรง ทั้งนี้หลังจากที่ผู้วิจัยทำการถอดเทปเสร็จเรียบร้อยแล้วจะส่งบทสัมภาษณ์เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งเพื่อให้มั่นใจว่า ผู้วิจัยทำการถอดเทปอย่างถูกต้องและถ่ายทอดความคิดของผู้ให้ข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยเชิงคุณภาพเรื่องนี้ เป็นการศึกษาเพื่อหาแนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาและเพื่อความเป็นไปได้ในการนำแนวทางไปใช้โดยใช้เครื่องมือในการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์เชิงลึกตามวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมกีฬา กองกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพาตามกระบวนการจัดการ (Management process) ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การจูงใจบุคลากรปฏิบัติงาน (Leading) การควบคุม (Controlling) โดยได้แยกกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์เป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 คือหัวหน้าฝ่ายกิจกรรมกีฬา กลุ่มที่ 2 คือ อาจารย์ที่ปรึกษาชมรมกีฬาที่มีผลงานต่อเนื่องแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) และสังเคราะห์ (Synthesis)

ตอนที่ 1 การนำเสนอผลการวิเคราะห์เพื่อจะเป็นแนวทางในการจัดการชมรมกีฬาในมหาวิทยาลัยบูรพาซึ่งผลการนำเสนอสามารถสรุปได้ตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งชมรมกีฬาทั้ง 7 ด้าน

ด้านที่ 1 การส่งเสริมให้นิสิตมีความรู้และทักษะในการเล่นกีฬา

ด้านที่ 2 เพื่อปลูกฝังความมีน้ำใจเป็นนักกีฬาให้นิสิต รู้แพ้ รู้ชนะ รู้ภัย

ด้านที่ 3 เพื่อปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการเล่นกีฬาและการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ

พละนาถมายให้นิสิต

ด้านที่ 4 เพื่อส่งเสริมสร้างสามัคคีในหมู่นิสิตและอาจารย์ด้วยการเล่นกีฬา

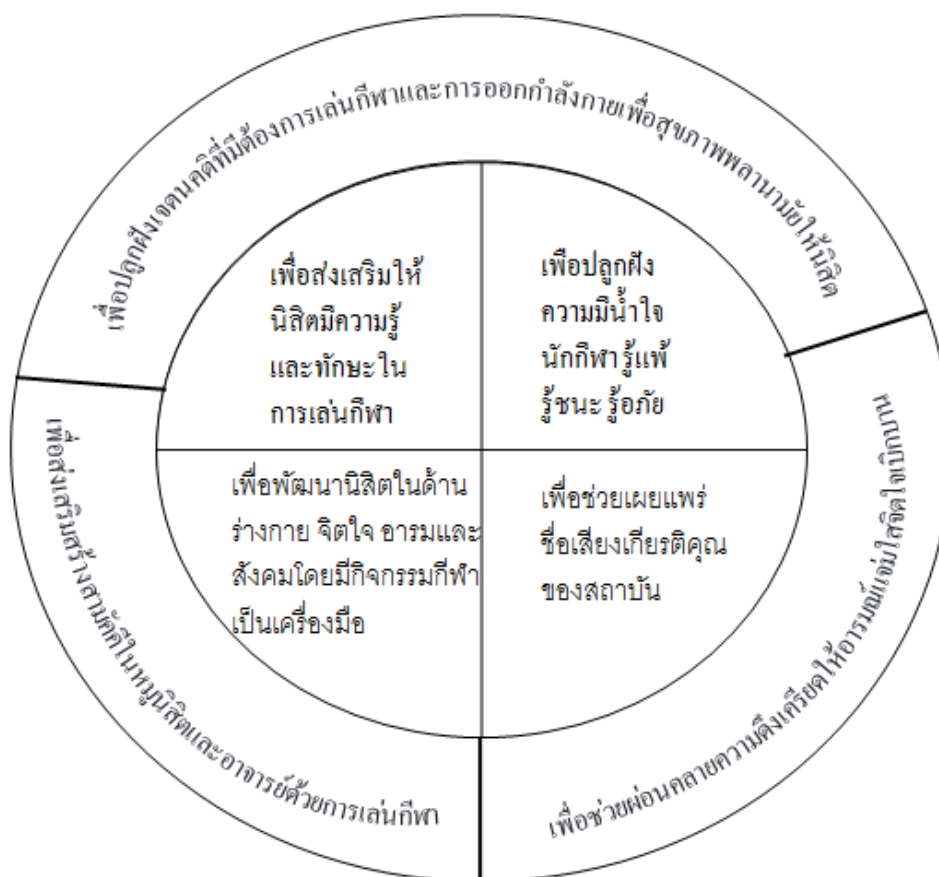
ด้านที่ 5 เพื่อช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดให้อารมณ์แจ่มใสจิตใจเบิกบาน

ด้านที่ 6 เพื่อพัฒนานิสิตในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมโดยมีกิจกรรมกีฬาเป็น

เครื่องมือ

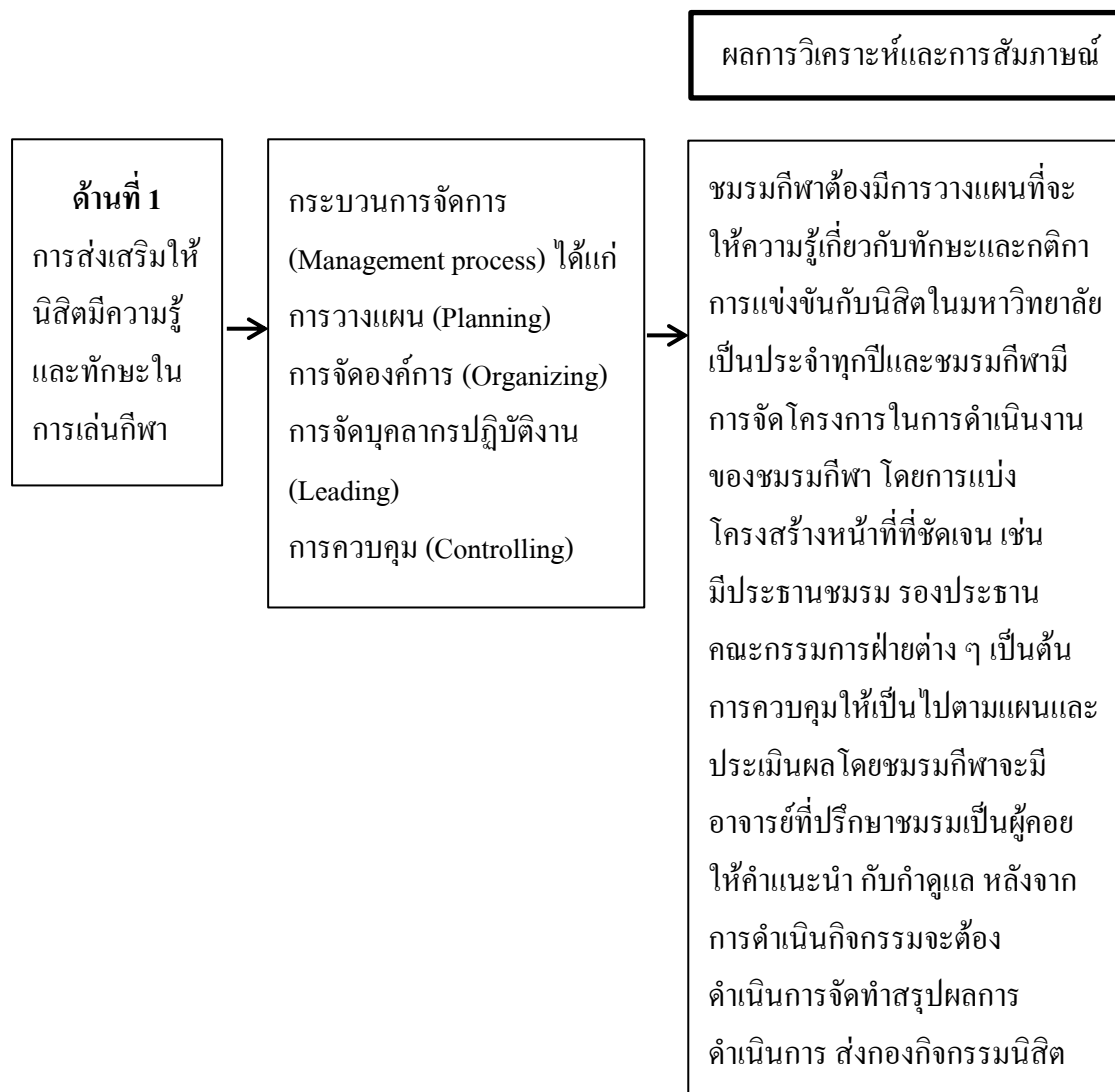
ด้านที่ 7 เพื่อช่วยเผยแพร่ชื่อเสียงและเกียรติคุณของสถาบันอุดมศึกษา

วัตถุประสงค์การจัดตั้งชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาพที่ 4-1 รูปแบบวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีประสิทธิผล

ตอนที่ 2 ร่างแนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีประสิทธิผล
โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิตามวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมกีฬา

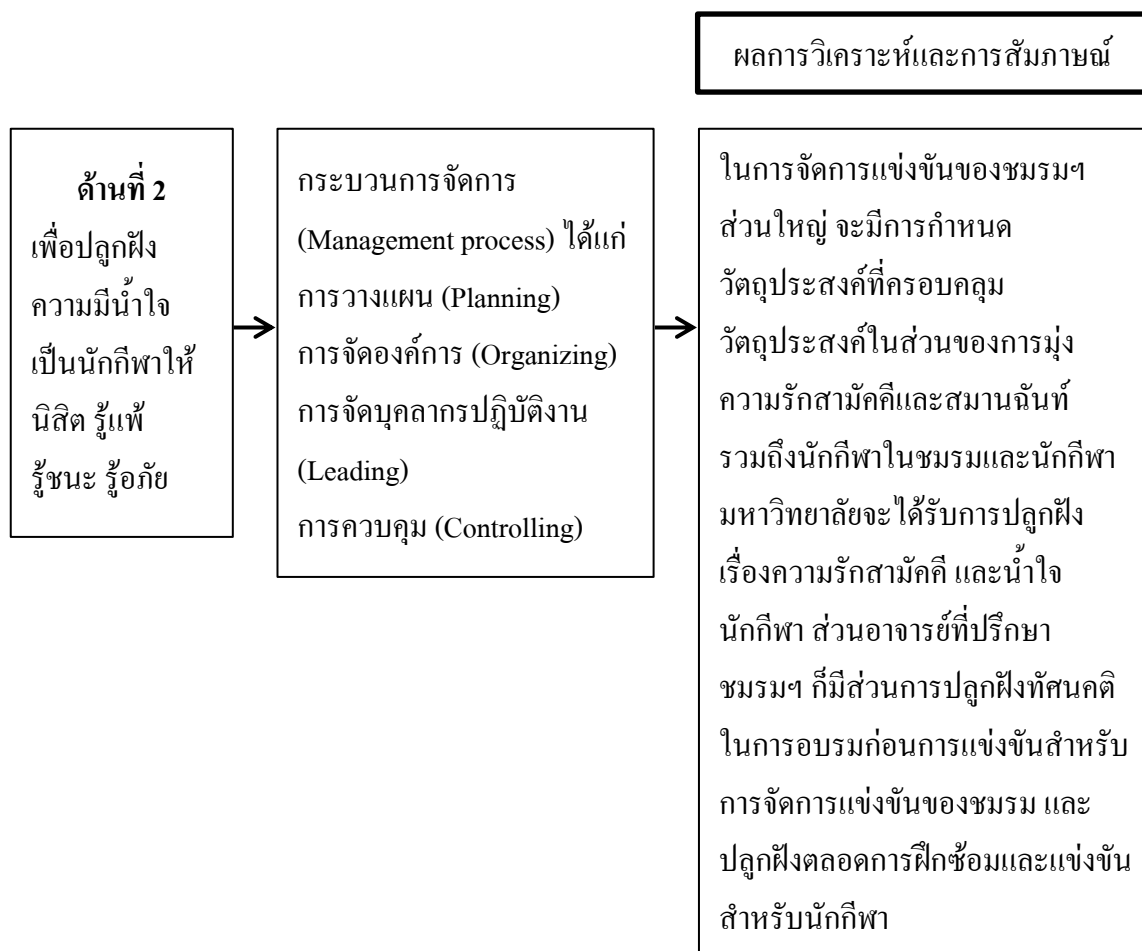

ภาพที่ 4-2 ผลการวิเคราะห์และการสัมภาษณ์ด้านที่ 1

ด้านที่ 1 การส่งเสริมให้นิสิตมีความรู้และทักษะในการเล่นกีฬา ในการวางแผนผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนข้อมูลที่คล้ายคลึงกัน ดังนี้ ชมรมกีฬาต้องมีการวางแผนที่จะให้ความรู้เกี่ยวกับทักษะและกติกากการแข่งขันกับนิสิตในมหาวิทยาลัยเป็นประจำทุกปี และชมรมกีฬามีการจัดโครงการในการดำเนินงานของชมรมกีฬา ซึ่งทั้งนี้ กองกิจการนิสิตได้มีแบบฟอร์มไว้ให้

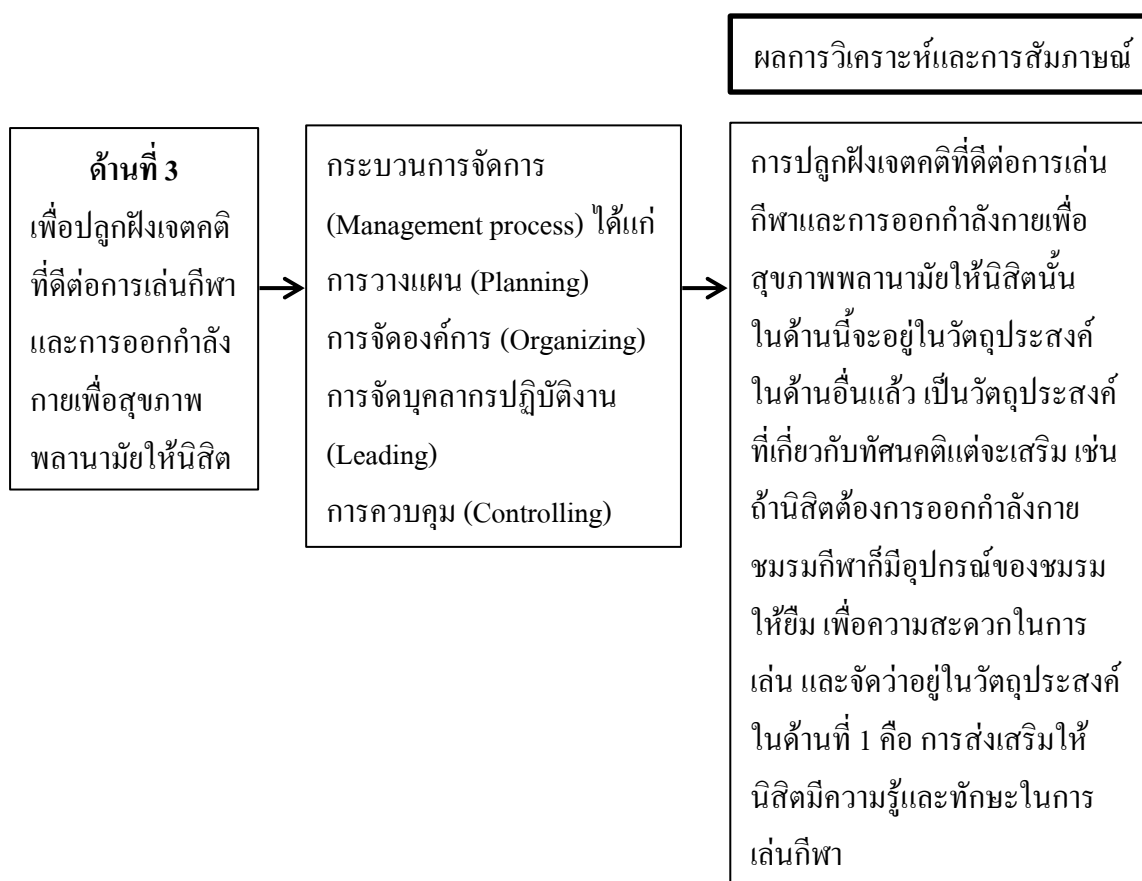
การกำหนดฝ่ายหรือผู้รับผิดชอบ ทั้งนี้กองกิจการนิสิตได้มีแบบฟอร์มไว้ให้อยู่แล้วในการแบ่งโครงสร้างหน้าที่ที่ชัดเจน เช่น มีประธานชมรม รองประธาน คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ เป็นต้น การปฏิบัติตามแผนหรือโครงการชมรมกีฬามีการจัดโครงการในการดำเนินงานของชมรมกีฬาคณะที่ชมรมกีฬาได้เขียนโครงการเสนอต่อองค์การนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพาและโครงการดังกล่าวได้รับจัดสรรงบประมาณ

การควบคุมให้เป็นไปตามแผนและประเมินผลโดยชมรมกีฬามีอาจารย์ที่ปรึกษาชมรมเป็นผู้คอยให้คำแนะนำกับกำดูแลและให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นในการดำเนินกิจกรรม มีการดำเนินการตามที่ระบุไว้ในแผนมีการร่วมมือกับคณะและส่วนงานต่าง ๆ เพื่อให้มีการจัดกิจกรรมด้านกีฬาหลังจากการดำเนินกิจกรรมจะต้องดำเนินการจัดทำสรุปผลการดำเนินการส่งกองกิจการนิสิต มีการสำรวจผลของกิจกรรมโดยใช้แบบสอบถาม

ภาพที่ 4-3 ผลการวิเคราะห์และการสัมภาษณ์ด้านที่ 2

ด้านที่ 2 เพื่อปลูกฝังความมีน้ำใจเป็นนักกีฬาให้นักกีฬาให้นิสิต รั้วพระ รั้วภัย ผู้ทรงคุณวุฒิ ทุกคนให้ข้อมูลที่คล้ายคลึงกัน ดังนี้ การมีกิจกรรมชมรมกีฬานั้น ๆ จะทำให้นักกีฬาเกิดการเรียนรู้และตอบสนองวัตถุประสงค์ในข้อนี้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 กล่าวว่า “ในการจัดการแข่งขันของชมรม ๆ ส่วนใหญ่ จะมีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ในส่วนของการเล่น รัก สามัคคีและสมานฉันท์รวมถึงนักกีฬาในชมรมและนักกีฬามหาวิทยาลัยจะได้รับการปลูกฝังเรื่อง ความรักสามัคคี และน้ำใจนักกีฬา ส่วนผู้ทรงคุณวุฒิท่านอื่นให้ความคิดเห็นว่าอาจารย์ที่ปรึกษา ชมรม ๆ ก็มีส่วนการปลูกฝังทัศนคติในการอบรมก่อนการแข่งขันสำหรับการจัดการแข่งขันของ ชมรม และปลูกฝังตลอดการฝึกซ้อมและแข่งขันสำหรับนักกีฬา

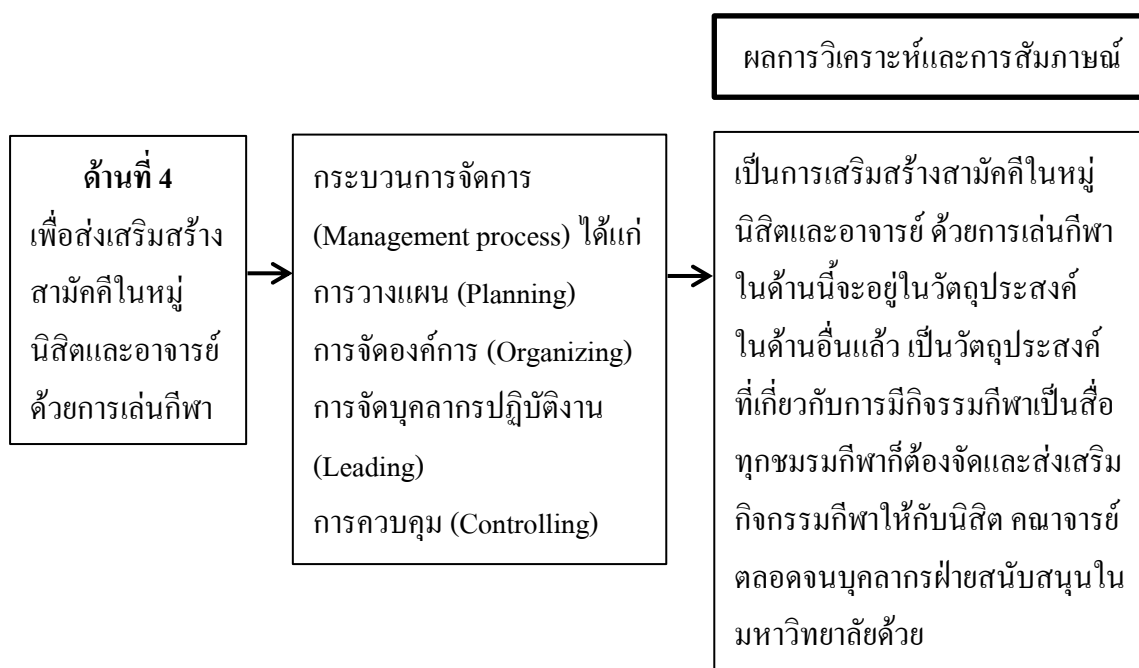

ภาพที่ 4-4 ผลการวิเคราะห์และการสัมภาษณ์ด้านที่ 3

ด้านที่ 3 เพื่อปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการเล่นกีฬาและการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ พลานามัยให้นักกีฬาผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนให้ข้อมูลที่คล้ายคลึงกัน คือ การปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการ เล่น กีฬาและการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพพลานามัยให้นักกีฬา ในด้านนี้จะอยู่ในวัตถุประสงค์ในด้าน

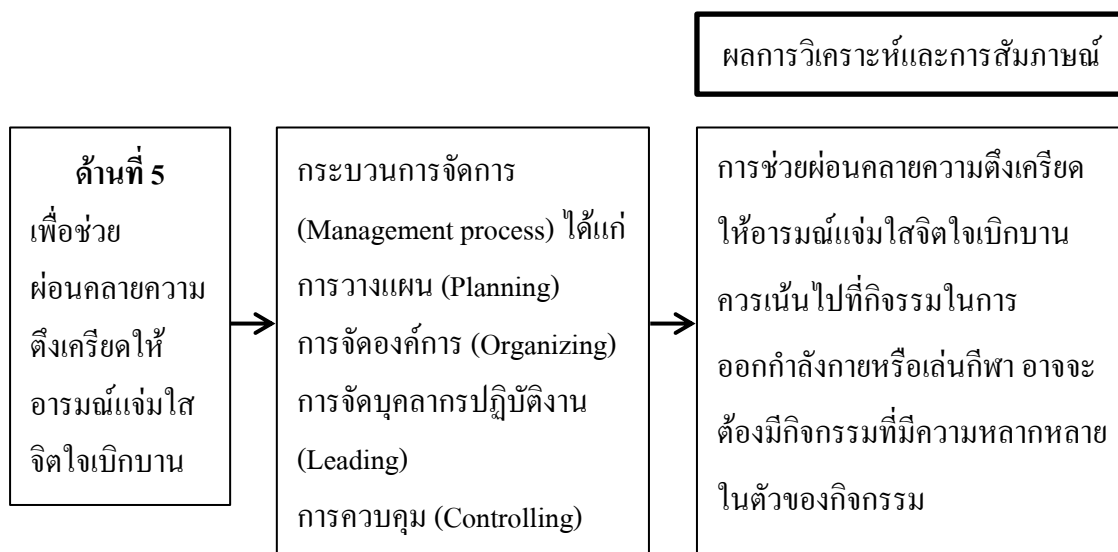

อื่นแล้ว เป็นวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวกับทัศนคติ โดยผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 กล่าวว่า “เช่น ถ้านิสิตต้องการออกกำลังการ ชมรมกีฬาที่มีอุปกรณ์ของชมรมให้ยืม เพื่อความสะดวกในการเล่น” และจัดว่าอยู่ในวัตถุประสงค์ในด้านที่ 1 คือ การส่งเสริมให้นิสิตมีความรู้และทักษะในการเล่นกีฬา

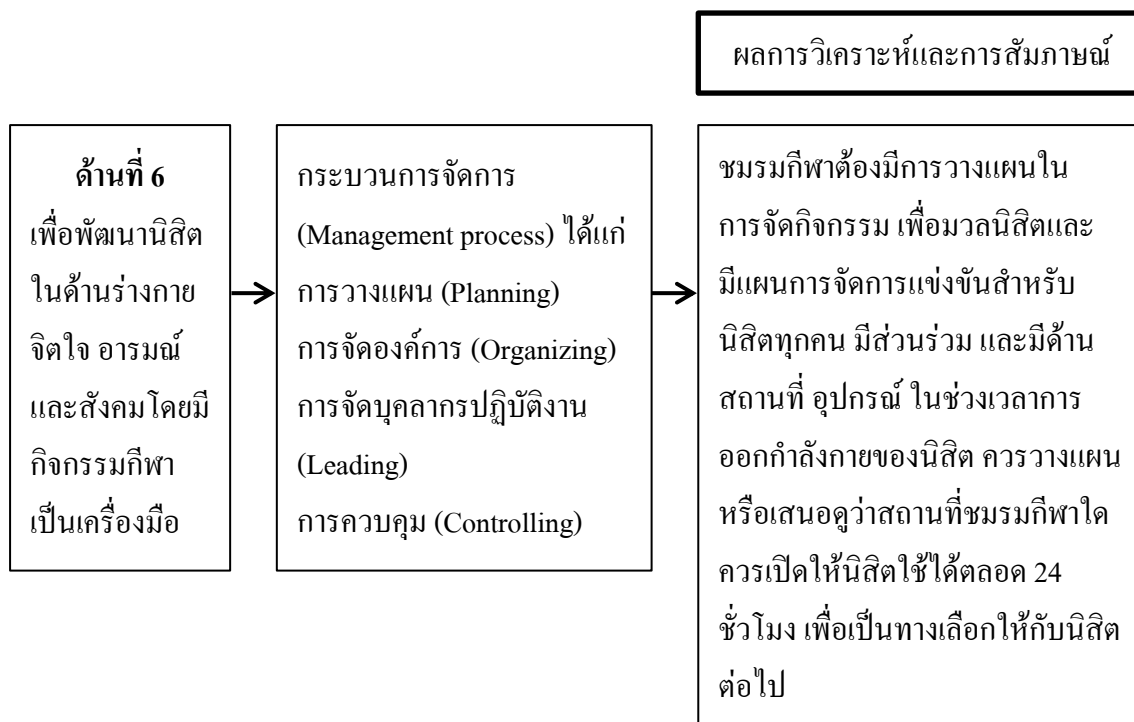
ภาพที่ 4-5 ผลการวิเคราะห์และการสัมภาษณ์ด้านที่ 4

ด้านที่ 4 เพื่อส่งเสริมสร้างสามัคคีในหมู่นิสิตและอาจารย์ด้วยการเล่นกีฬา ผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนให้ข้อมูลที่คล้ายคลึงกัน คือ ส่งเสริมสร้างสามัคคีในหมู่นิสิตและอาจารย์ด้วยการเล่นกีฬาในด้านนี้จะอยู่ในวัตถุประสงค์ในด้านอื่นแล้ว เป็นวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวกับการมีกิจกรรมกีฬาเป็นสื่อ ทุกชมรมกีฬาที่ต้องจัดและส่งเสริมกิจกรรมกีฬาให้กับนิสิต คณาจารย์ ตลอดจนบุคลากรฝ่ายสนับสนุนในมหาวิทยาลัยด้วย

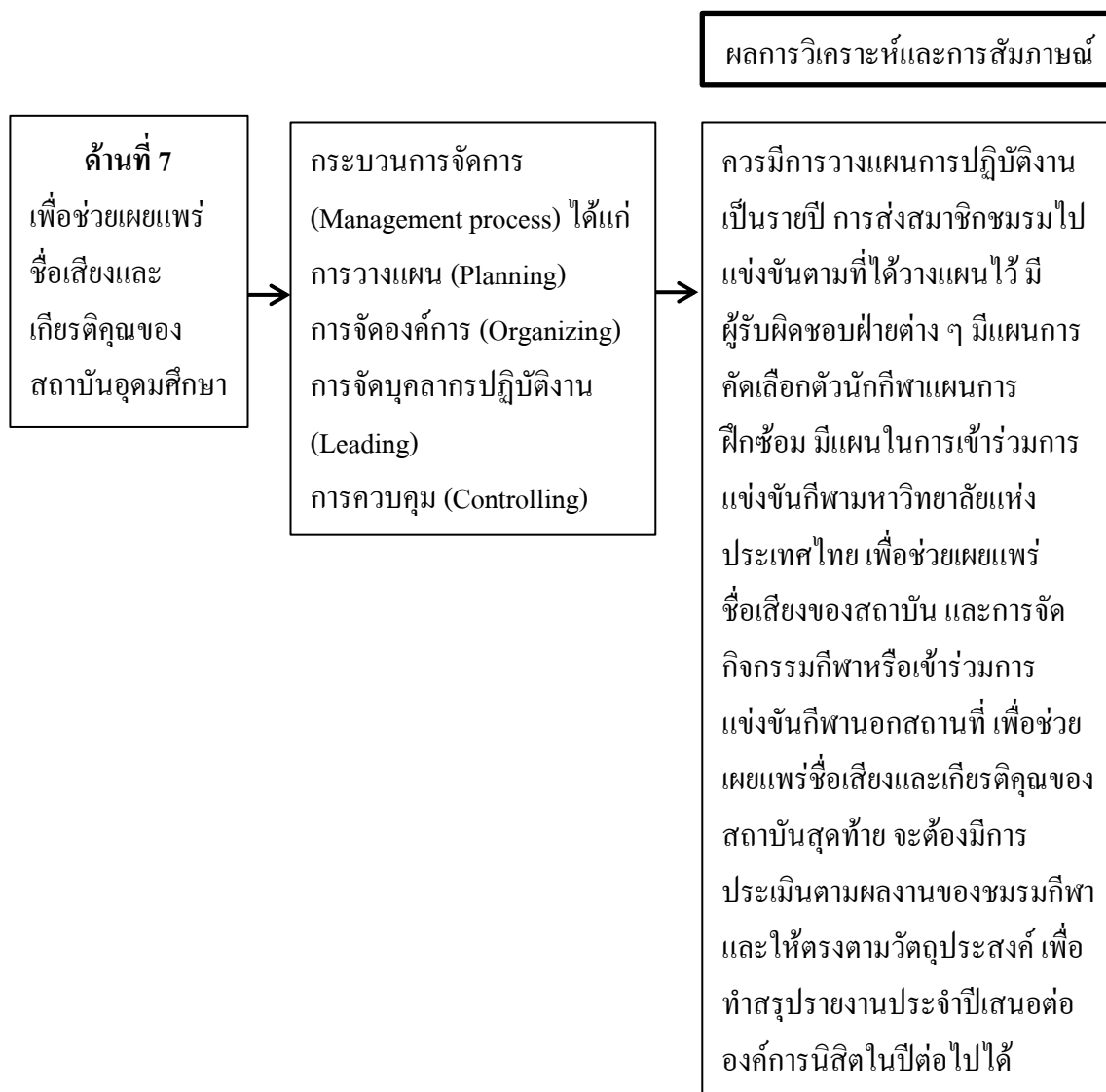
ภาพที่ 4-6 ผลการวิเคราะห์และการสัมภาษณ์ด้านที่ 5

ด้านที่ 5 เพื่อช่วยเพื่อนคลายความตึงเครียดให้อารมณ์แจ่มใสจิตใจเบิกบาน ผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนให้ข้อมูลที่คล้ายคลึงกัน คือการช่วยเพื่อนคลายความตึงเครียดให้อารมณ์แจ่มใสจิตใจเบิกบาน เป็นวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวกับการมีกิจกรรมกีฬาเป็นสื่อเป็นวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวกับทัศนคติ จำต้องไม่ได้โดยผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่กล่าวว่า “อาจจะต้องมีกิจกรรมที่มีความหลากหลายในตัวองกิจกรรม”

ภาพที่ 4-7 ผลการวิเคราะห์และการสัมภาษณ์ด้านที่ 6

ด้านที่ 6 เพื่อพัฒนานิสิตในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมโดยมีกิจกรรมกีฬาเป็นเครื่องมือในการวางแผน ผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนให้ข้อมูลที่คล้ายคลึงกันดังนี้ ชมรมกีฬาต้องมีการวางแผนในการจัดกิจกรรมเพื่อมวณิสิตและมีแผนการจัดการแข่งขันสำหรับนิสิตทุกคน โดยมีสถานที่ อุปกรณ์ และช่วงเวลาในการสนับสนุนการออกกำลังกายเพื่อพัฒนานิสิตตามองค์ประกอบดังกล่าว โดยใช้กิจกรรมชมรมกีฬาเป็นสื่อ โดยผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 กล่าวว่า “ในด้านการดูแลและรับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ของชมรมกีฬานั้น มีอยู่ 2 ส่วน คือ สนามกีฬาส่วนใหญ่ เป็นการรับผิดชอบดูแลของกองกีฬาและนันทนาการ และสนามวอลเลย์บอลชายหาดสนามเดียวที่อยู่ในความรับผิดชอบของกองกิจการนิสิต โดยผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 3 กล่าวว่า “น่าจะวางแผนหรือเสนอว่าสถานที่ชมรมกีฬาใดควรเปิดให้นิสิตใช้ได้ตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อเป็นทางเลือกให้กับนิสิตต่อไป” โดยผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 กล่าวว่า “การปฏิบัติตามแผนหรือโครงการ ชมรมกีฬาต้องมีการจัดกิจกรรมให้ประสบผลสำเร็จเพื่อเป็นการตอบสนองต่อวัตถุประสงค์และยังเป็นผลงานของชมรมกีฬาที่จะจัดกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง”

ภาพที่ 4-8 ผลการวิเคราะห์และการสัมภาษณ์ด้านที่ 7

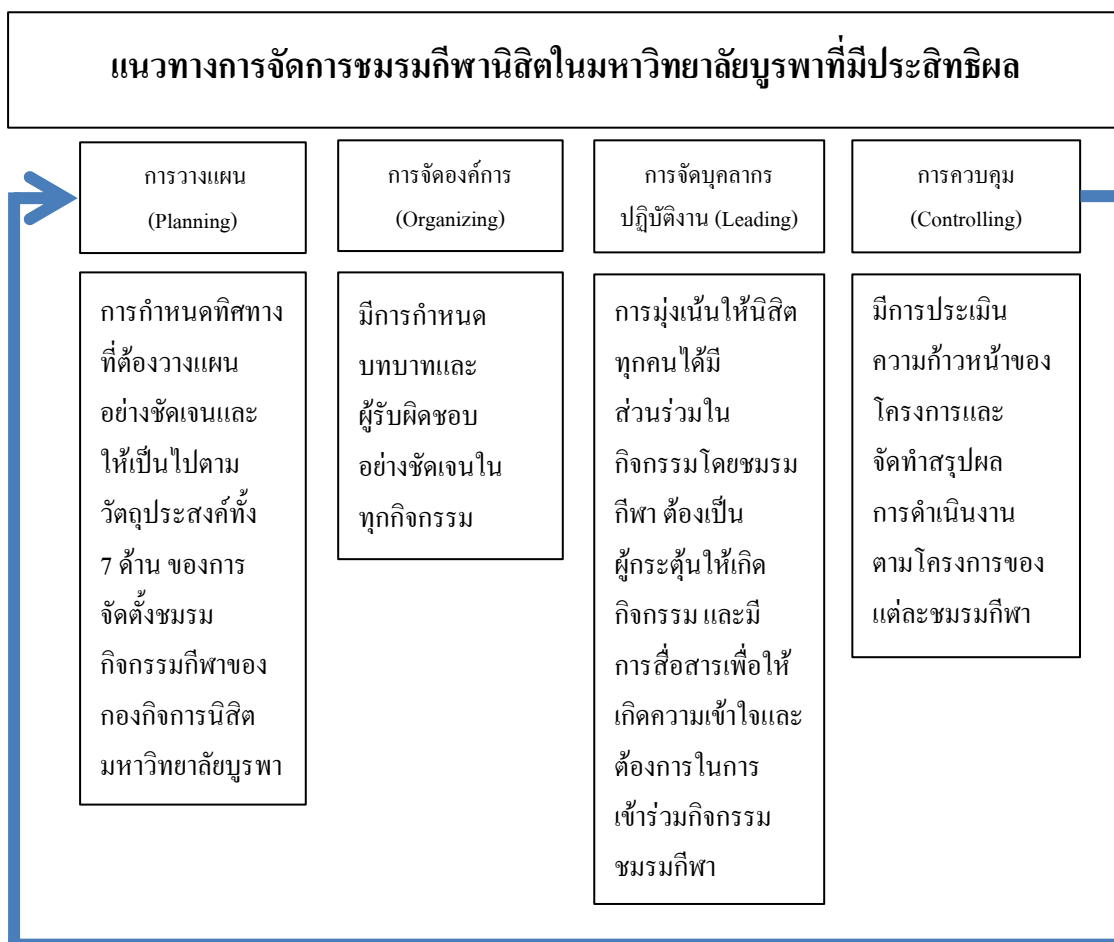
ด้านที่ 7 เพื่อช่วยเผยแพร่ชื่อเสียงและเกียรติคุณของสถาบันอุดมศึกษา ในการวางแผน ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1 ให้ข้อมูลว่า “มีการวางแผนการปฏิบัติงานเป็นรายปี การส่งสมาชิกชมรมไปแข่งขันตามที่ได้วางแผนไว้ มีผู้รับผิดชอบฝ่ายต่าง ๆ เหมือนชมรมอื่น ๆ” ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2 ให้ข้อมูลว่า “ชมรมกีฬามีแผนการคัดเลือกตัวนักกีฬาแผนการฝึกซ้อม มีแผนในการเข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทยเพื่อช่วยเผยแพร่ชื่อเสียงของสถาบัน” ส่วนผู้ทรงคุณวุฒิคนอื่น ๆ ได้ให้ข้อมูลที่คล้ายคลึงกัน การกำหนดฝ่ายหรือผู้รับผิดชอบ ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1 ให้ข้อมูลว่า “ประธานชมรมจะทำหน้าที่ดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ ทั้งการฝึกซ้อม

การแข่งขันสำหรับสมาชิกชมรม หลังจบกิจกรรมแล้วจะมีการประเมินผลแต่ละกิจกรรมเพื่อส่งผลงานแก่กองกิจการนิสิต รับประทาน” ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2 ให้ข้อมูลว่า “ในส่วนของชมรมนั้น คณะกรรมการชมรม และที่ปรึกษาชมรมจะทำหน้าที่ดำเนินการ และในส่วนของมหาวิทยาลัยฯ ได้มอบหมายให้กองกีฬาและนันทนาการเป็นผู้รับผิดชอบในส่วนกีฬาเพื่อความเป็นเลิศ ซึ่งมีผู้รับผิดชอบตามระบบ ร่วมกับชมรมกีฬาฯ” ส่วนผู้ทรงคุณวุฒิคนอื่น ได้ให้ข้อมูลที่คล้ายคลึงกัน ด้านการปฏิบัติผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนให้ข้อมูลที่คล้ายคลึงกัน คือ การจัดกิจกรรมกีฬาหรือเข้าร่วมการแข่งขันกีฬานอกสถานที่เพื่อช่วยเผยแพร่ชื่อเสียงและเกียรติคุณของสถาบัน โดย ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3 ให้ข้อมูลว่า “ในแต่ละปี ชมรมได้งบประมาณจากการเขียนกิจกรรมที่จะดำเนินการ เช่น การนำเสนอผลงานชมรมการแสดงกิจกรรมเพื่อหาสมาชิกใหม่ การเข้าร่วมการแข่งขัน เพื่อส่งเสริมความสามารถของนักกีฬา” ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4 ให้ข้อมูลว่า “การส่งนักกีฬาเข้าร่วมการแข่งขันเป็นประจำทุกปีมีการส่งนักกีฬาเข้าร่วมแข่งขันในรายการต่าง ๆ ที่มีการจัดการแข่งขันโดยหน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ ช่วยให้สถาบันมีชื่อเสียงเพิ่มขึ้นไม่มากนัก้อย ด้านการควบคุมผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนให้ข้อมูลที่คล้ายคลึงกัน คือ ด้านการควบคุมให้เป็นไปตามแผนและประเมินผลโดยชมรมกีฬาจะมีอาจารย์ที่ปรึกษาชมรมเป็นผู้คอยให้คำแนะนำหลังจากการจัดกิจกรรมกีฬาหรือเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาทั้งในและนอกสถานที่แล้วจะประเมินตามผลงานของชมรมกีฬาและให้ตรงตามวัตถุประสงค์เพื่อจะทำสรุปรายงานประจำปีเสนอต่อองค์กรนิสิตในปีต่อไปได้

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมในการนำไปใช้เป็นแนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีประสิทธิผลโดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus group study)

การศึกษาวิเคราะห์ในส่วนนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งมีผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 10 ชมรมกีฬา เพื่อเป็นการวิเคราะห์และยืนยันแนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาซึ่งผลการศึกษสามารถสรุปประเด็นสำคัญจากการสนทนากลุ่ม (Focus group) ได้ดังนี้ ในด้านวัตถุประสงค์ทั้ง 7 ข้อ ของการจัดตั้งชมรมนั้น ได้ผลที่ค่อนข้างสอดคล้องกันกล่าวคือ ชมรมกีฬาทั้ง 10 ชมรม ในจำนวนทั้งหมด 19 ชมรม เห็นด้วยในหลักการของการจัดการชมรมกีฬานิสิตตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งชมรมแต่ในทางปฏิบัติยังประสบกับปัญหาในอีกหลาย ๆ และก็ยังมียุหลายชมรมกีฬายังไม่เข้าใจและเห็นว่าบางวัตถุประสงค์นั้นซ้ำซ้อนกันทำให้มีผลในทางปฏิบัติ จึงก่อปัญหาอีกหลาย ๆ ด้าน เช่น ชมรมกีฬาที่มีการดำเนินการไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ชมรมไม่มีรูปแบบในการจัดการชมรมที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ ในบางชมรมกีฬายังมีการจัดกิจกรรมเพื่อ

ส่งเข้าร่วมการแข่งขันเพียงอย่างเดียว และชมรมกีฬาแต่ละชมรมไม่มีการทำงานร่วมกันระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้อง จึงทำให้เมื่อจบปีการศึกษาแล้วทำให้กิจกรรมกีฬาหรือ โครงการต่าง ๆ ของชมรมขาดความต่อเนื่อง และเมื่อทำการสนทนากลุ่มแล้ว จึงได้รูปแบบวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีประสิทธิผลและมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ภาพที่ 4-9 รูปแบบแนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีประสิทธิผล

จากการร่วมสนทนากลุ่มมีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังนี้ สรุปได้ดังนี้

1. จากแนวทางที่ได้นำเสนอ มีความเหมาะสม เพราะแต่ละชมรมกีฬาจะได้เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของชมรมเองและเข้าใจในวัตถุประสงค์การจัดตั้งกิจกรรมชมรมขององค์การนิสิต
2. สภาพการดำเนินการของชมรมที่เป็นจุดแข็ง คือ มีการบุคลากรที่เข้าใจในชนิดกีฬานั้น ๆ อย่างแท้จริงและสามารถทำการแนะนำหรือสอนให้นิสิตทั่วไป ให้เล่นกีฬาอย่างถูกต้องได้

3. วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งชมรมกีฬา มีหลาย ๆ ข้อที่ซ้ำซ้อนกัน และบางข้อของวัตถุประสงค์นั้นก็เป็นที่สนใจของตัวเอง แต่ชมรมกีฬาก็พยายามจัดกิจกรรมหรือจัด โครงการ ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ให้ได้ทุกข้อ

4. เนื่องจากชมรมกีฬาทุก ๆ ชมรมไม่มีสถานที่ที่องค์การนิสิตจัดสรรให้ ทำให้การรวมตัวกันของนิสิตที่จะนัดรวมตัวกันเพื่อประชุมหรือวางแผนการดำเนินการเป็นไปค่อนข้างยาก จึงส่งผลให้ขาดความร่วมมือกัน ในชมรมกีฬา ไม่มีการทำงานร่วมกันระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้อง ทำให้กิจกรรมกีฬาหรือ โครงการต่าง ๆ ของชมรมขาดความต่อเนื่อง

5. การจัดตั้งชมรมนั้นมีระเบียบและวิธีการหลายขั้นตอนจนเกินไป ซึ่งทำให้เป็นปัญหา ในการต่ออายุหรือจัดตั้งกิจกรรมชมรมกีฬาใหม่ ๆ

6. ผู้ที่ดูแลรับผิดชอบชมรมกรรรมกีฬาต่าง ๆ นั้นควรมีการเกณฑ์มาตรฐานในการวัด และ ให้คะแนนกิจกรรมชมรมกีฬาแต่ละชมรม ว่าอยู่ในระดับไหน ขาดตกบกพร่องตรงไหน และควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่องแนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีประสิทธิผล มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพา ที่มีประสิทธิผลและศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ โดยเป็นไปตามกระบวนการจัดการ (Management process) ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ จัดบุคลากร ปฏิบัติงาน การควบคุม และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งชมรมกีฬานิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งจะชี้ให้เห็นแนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพา ที่มีประสิทธิผลอย่างเป็นรูปธรรม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารงานการบริหารงานกีฬา ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 ท่าน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 10 คน ชมรมกีฬาละ 1 คน เพื่อความเหมาะสมในการยืนยันแนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีประสิทธิผล โดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด เน้นสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interviews) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามกระบวนการจัดการ (Management process) ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การจัดบุคลากรปฏิบัติงาน (Leading) การควบคุม (Controlling) และวัตถุประสงค์การจัดกิจกรรมชมรมกีฬา กองกีฬานิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลจากความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยสรุปเป็นแนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีประสิทธิผล ได้ดังนี้

1. การส่งเสริมให้นิสิตมีความรู้และทักษะในการเล่นกีฬา ชมรมกีฬาแต่ละชมรมต้องมีการวางแผนหรือมีโครงการที่จะให้ความรู้เกี่ยวกับทักษะและกติกาการแข่งขันกับนิสิตในมหาวิทยาลัย ต้องมีตัวแทนนิสิตผู้รับผิดชอบ ตามที่กองกีฬานิสิตได้มีแบบฟอร์มไว้ให้การ

จัดตั้งชมรม แบ่งโครงสร้างหน้าที่ที่ชัดเจน เช่น มีประธานชมรม รองประธาน คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ส่วนการปฏิบัติตามแผนหรือโครงการชมรมก็พามีการจัดโครงการในการดำเนินงานของชมรมกีฬาที่ชมรมกีฬาได้เขียนโครงการเสนอต่อองค์การนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพาและโครงการดังกล่าวได้รับจัดสรรงบประมาณ ชมรมกีฬาจะต้องจัดให้ได้ตามวัตถุประสงค์ และจะต้องดำเนินการจัดทำสรุปผลการดำเนินการส่ง กองกิจกรรมนิสิต โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาชมรมเป็นผู้คอยให้คำแนะนำกับกำดูแลและให้ความช่วยเหลือ

2. การปลูกฝังความมีน้ำใจเป็นนักกีฬาให้นิสิต รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัยในการจัดกิจกรรมหรือจัดการแข่งขันของชมรมกีฬาส่วนใหญ่ จะมีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ในส่วนของการมุ่งความรักสามัคคีและสามัคคีและสมาพันธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาชมรมฯ ก็มีส่วนการปลูกฝังทัศนคติตลอดการฝึกซ้อมและแข่งขันสำหรับนักกีฬาในชมรมและนักกีฬาของมหาวิทยาลัย

3. การปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการเล่นกีฬา และการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพพลานามัยให้นิสิตวัตถุประสงค์ในด้านนี้ ในการปฏิบัติจริง ส่วนหนึ่งจะอยู่ในวัตถุประสงค์ในด้านอื่นแล้ว เป็นวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวกับทัศนคติ แต่ชมรมกีฬาที่สามารถสนับสนุนให้ได้ในทางอ้อม เช่น ชมรมกีฬาก็มีอุปกรณ์ของชมรมให้ยืม เพื่อความสะดวกในการเล่น ชมรมมีสถานที่ให้นิสิตทั่วไปได้ออกกำลังกาย หรืออาจจะมินิกิตที่มีความรู้ความสามารถมาช่วยสอนกติกาและวิธีการเล่น ซึ่งอาจทำให้นิสิตทั่วไปมีเจตคติที่ดีในการเล่นกีฬาและการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ

4. เพื่อส่งเสริมสร้างสามัคคีในหมู่นิสิตและอาจารย์ด้วยการเล่นกีฬาวัตถุประสงค์ในด้านนี้ ในการปฏิบัติจริง ส่วนหนึ่งจะอยู่ในวัตถุประสงค์ในด้านอื่นแล้ว เป็นวัตถุประสงค์ที่เป็นผลสะท้อนจากกิจกรรมหรือการแข่งขันกีฬานั้น ๆ ที่ชมรมกีฬาได้มีส่วนร่วม มีกิจกรรมร่วมกันระหว่างนิสิตด้วยกันและระหว่างอาจารย์กับนิสิตที่มีความชื่นชอบในกีฬาชนิดเดียวกัน

5. เพื่อช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดให้อารมณ์แจ่มใสจิตใจเบิกบานวัตถุประสงค์ในด้านนี้ ในการปฏิบัติจริง ส่วนหนึ่งจะอยู่ในวัตถุประสงค์ในด้านอื่นแล้ว เป็นวัตถุประสงค์ที่เป็นผลสะท้อนจากกิจกรรมหรือการแข่งขันกีฬานั้น ๆ ทำให้นิสิตที่สนใจและเข้าร่วมนั้นคลายความตึงเครียดจากการเรียนและทำให้อารมณ์แจ่มใสจิตใจเบิกบาน

6. เพื่อพัฒนานิสิตในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมโดยมีกิจกรรมกีฬาเป็นเครื่องมือชมรมกีฬาแต่ละชมรมต้องมีการวางแผนเพื่อมวลนิสิตและมีแผนการจัดการกิจกรรมสำหรับนิสิตทุกคน มีการวางแผนเลือกกิจกรรมที่จะสามารถเสริมสร้างพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม โดยมีกิจกรรมกีฬาเป็นเครื่องมือ และควรคำนึงถึงเรื่องอายุ และเพศ สิ่งสำคัญอีกอย่าง คือ การปฏิบัติให้ตรงตามแผนหรือโครงการ ของชมรมกีฬาต้องมีการจัดกิจกรรมให้ประสบผลสำเร็จเพื่อเป็นการตอบสนองต่อวัตถุประสงค์และยังเป็นผลงานของชมรมกีฬาที่จะจัดกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่องส่วนในด้านกาดูแลและรับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ของชมรมกีฬานั้น มีอยู่ 2

ส่วน คือ สนามกีฬาส่วนใหญ่ เป็นการรับผิดชอบดูแลของกองกีฬาและนันทนาการ และสนามวอลเลย์บอลชายหาดสนามเดียวที่อยู่ในความรับผิดชอบของกองกิจการนิสิต

7. เพื่อช่วยเผยแพร่ชื่อเสียงและเกียรติคุณของสถาบันอุดมศึกษา ชมรมกีฬาควรมีการวางแผน การปฏิบัติงานเป็นรายปี มีแผนการคัดเลือกตัวนักกีฬาแผนการฝึกซ้อม มีแผนในการเข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทยมีการส่งนักกีฬาเข้าร่วมแข่งขันในรายการต่าง ๆ ที่มีการจัดการแข่งขัน โดยหน่วยงาน และองค์กรอื่น ๆ เพื่อช่วยเผยแพร่ชื่อเสียงของสถาบัน การส่งสมาชิกชมรมไปแข่งขันตามที่ได้วางแผนไว้ มีผู้รับผิดชอบฝ่ายต่าง ๆ ประธานชมรมจะทำหน้าที่ดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ ทั้งการฝึกซ้อมการแข่งขันสำหรับสมาชิกชมรม หลังจบกิจกรรมแล้วจะมีการประเมินผลแต่ละกิจกรรมเพื่อส่งผลงานแก่กองกิจการนิสิตรับทราบและในส่วนของชมรมนั้น คณะกรรมการชมรม และที่ปรึกษาชมรมจะทำหน้าที่ดำเนินการและในส่วนของมหาวิทยาลัยฯ ได้มอบหมายให้กองกีฬาและนันทนาการเป็นผู้รับผิดชอบในส่วนกีฬาเพื่อความเป็นเลิศ ซึ่งมีผู้รับผิดชอบตามระบบ ร่วมกับชมรมกีฬาฯ และช่วงเดือนธันวาคมของทุก ๆ ปี หลังจากการจัดกิจกรรมกีฬาหรือเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาทั้งในและนอกสถานที่แล้ว ชมรมกีฬาจะประเมินตามผลงานของชมรมกีฬาและให้ตรงตามวัตถุประสงค์ เพื่อจะทำสรุปรายงานประจำปีเสนอต่อองค์กรนิสิตในปีต่อไปได้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีประสิทธิผลและศึกษาความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ ตามกระบวนการจัดการ (Management process) ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การจัดบุคลากรปฏิบัติงาน (Leading) การควบคุม (Controlling) โดยชมรมกีฬาต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งชมรมกิจกรรมกีฬา กองกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า ด้านการวางแผน (Planning) ชมรมต้องมีการวางแผนเพื่อส่งเสริมกิจกรรมการเล่นกีฬาให้นิสิตตลอดจนบุคลากรของมหาวิทยาลัย เพื่อปลูกฝังความมีน้ำใจเป็นนักกีฬาให้นิสิต รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย และเป็นการพัฒนานิสิตในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมโดยมีกิจกรรมกีฬาเป็นเครื่องมือ ซึ่งสอดคล้องกับบรรณสิทธิ์ สิทธิบรรณกุล (2548, หน้า 9) ที่กล่าวถึง การจัดการกีฬา คือ การดำเนินงานหรือกิจกรรมทางการกีฬาอย่างมีกระบวนการและการวางแผน ภายใต้เงื่อนไขของปัจจัย ข้อจำกัด และทรัพยากรที่มีอยู่โดยใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเหล่านั้นให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ประกอบกับความร่วมมือจากบุคลากรในองค์กรที่มีการจัดแบ่งหน้าที่รับผิดชอบตามความรู้ความสามารถและความเหมาะสมของบุคลากรนั้น ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมหรือกีฬาที่ตั้งไว้นอกจากนี้ อาพัทธ์ เดียวตระกูล (2556, หน้า 111) ได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชมรมกีฬา

โดยกล่าวว่า การบริหารจัดการชมรมกีฬานั้น ควรมีสมาชิกชมรมที่หลากหลาย ประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเป็นประจำถ่ายทอดประสบการณ์ทำงานจากรุ่นพี่สู่รุ่นน้องอย่างต่อเนื่อง ทั้งทางด้านกีฬาเพื่อสุขภาพ จัดกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมกรออกกำลังกายสำหรับนิสิตทั่วไป โดยกระตุ้นให้นิสิตสนใจด้วยกิจกรรมที่น่าสนใจ ด้านการจัดองค์การ (Organizing) ชมรมกีฬาหลาย ๆ ชมรมยังขาดตัวแทนนิสิตผู้รับผิดชอบในชมรม ตามที่เสนอในแบบฟอร์มที่กองกิจการนิสิตได้กำหนดไว้ ทำให้การประสานงานหรือจัดกิจกรรมต่าง ๆ ขาดความต่อเนื่องซึ่งสอดคล้องกับอาพัทธ์ เตียวตระกูล (2548) ได้ทำการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์สัมฤทธิ์ผลของการบริหารองค์การกีฬาของ มหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน พบว่า ผู้ปฏิบัติงานด้านกีฬาของมหาวิทยาลัยมีจำนวนน้อย มีความรู้และความชำนาญทางด้านกีฬาและการออกกำลังกายเพียงระดับพอใช้และวุฒิทางพลศึกษาหรือวิทยาศาสตร์การกีฬาเพียงแค่ร้อยละ 56.70 โดยในการสัมภาษณ์เชิงลึกสถาบันอุดมศึกษาที่พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่มีความรู้และความชำนาญทางด้านกีฬา แต่บุคลากรที่เป็นผู้ฝึกสอนในสถาบันอุดมศึกษาที่ไม่ประสบผลสำเร็จจะไม่มีใบประกาศนียบัตรระดับไลเซนซ์ ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรให้ความสำคัญกับทรัพยากรในด้านบุคลากรเป็นอย่างมาก ด้านการจัดบุคลากรปฏิบัติงาน (Leading) ชมรมกีฬาจะต้องปฏิบัติตามแผนหรือโครงการที่ได้เขียนเสนอของงบประมาณจากองค์การนิสิตและโครงการดังกล่าวได้รับอนุมัติงบประมาณโดยในแต่ละโครงการจะต้องให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ทั้ง 7 ด้าน ของการจัดตั้งชมรมกิจกรรมกีฬาให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับอาณัติ แพทย์วงษ์ (2550, หน้า 97) ได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนานิสิต นักศึกษาทางด้านร่างกาย โดยกล่าวว่า ฝ่ายกิจการนิสิตนักศึกษาควรจัดกิจกรรมการออกกำลังกายที่หลากหลายและต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาได้ออกกำลังกายและจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเวลาว่างของนิสิตนักศึกษาเพื่อให้นิสิตนักศึกษาได้มีโอกาสเข้าร่วมมากที่สุด ในส่วนของชมรมกีฬา ต้องจัดกิจกรรมที่เสริมทักษะทางสุขภาพให้กับสมาชิกในชมรมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการมีพัฒนาการด้านร่างกายที่แข็งแรง ด้านการควบคุม (Controlling) ชมรมกีฬาจะต้องดำเนินการจัดทำสรุปผลการดำเนินงานตามโครงการของแต่ละชมรมกีฬา โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาชมรมเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ กำกับดูแลและให้ความช่วยเหลือนิสิตในการประสานงานต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับอาพัทธ์ เตียวตระกูล (2556, หน้า 111) ได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชมรมกีฬา ควรมีระบบการประเมินผลการดำเนินงานที่ดี เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข และต้องได้รับการสนับสนุนจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและควรสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้น ซึ่งผู้บริหารและกองกิจการนิสิตควรเห็นความสำคัญและให้การสนับสนุน รวมถึงการรับฟังประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อหาทางดำเนินการแก้ไขต่อไป ในการส่งเสริมกิจกรรมชมรมกีฬาเพื่อให้นิสิตเข้าร่วม จะต้องมียุทธศาสตร์ เช่น กิจกรรมที่น่าสนใจ หรือสวัสดิการที่เหมาะสม

เพราะการจัดการจะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ต้องอาศัยบุคลากรที่มีคุณภาพมีปริมาณเพียงพอ ต้องได้รับงบประมาณสนับสนุนการดำเนินการเพียงพอ ต้องมีวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับความต้องการของแผนงานและโครงการและต้องมีระบบการจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2545) ซึ่ง Robbin and Coulter (2005) โดยมีด้านที่เป็นหลัก ที่ชมรมกีฬาต้องเน้นอยู่ 4 ด้าน คือ ด้านการส่งเสริมให้นิสิตมีความรู้และทักษะในการเล่นกีฬา ด้านการปลูกฝังความมีน้ำใจเป็นนักกีฬาให้นิสิตรู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย ด้านการพัฒนานิสิตในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมโดยมีกิจกรรมกีฬาเป็นเครื่องมือและด้านช่วยเผยแพร่ชื่อเสียงและเกียรติคุณของสถาบันอุดมศึกษา ส่วนด้านที่เหลือควรสอดแทรกให้อยู่ในรูปแบบของที่ต้องการทัศนคติในการออกกำลังกายและเล่นกีฬา ให้นิสิตทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยชมรมกีฬาต้องเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดกิจกรรม มีการสื่อสารเพื่อให้เกิดความต้องการอยากเข้าร่วมกิจกรรมชมรมกีฬาและมีผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน มีการประเมินความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามแผนกิจกรรม นอกจากนั้นยังต้องมีการประเมินผลและมีแนวทางการปรับปรุงอย่างชัดเจน และองค์ประกอบสำคัญอีกอย่าง คืออาจารย์ที่ปรึกษาชมรมเข้ามาดูแลและให้คำปรึกษาให้นิสิตในส่วนของชมรมกีฬาให้ตระหนักในเรื่องการกระตุ้นให้นิสิตเห็นความสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมชมรมกีฬา และจัดกิจกรรมชมรมกีฬาให้สอดคล้องกับเวลาว่างของนิสิตนักศึกษาเพื่อให้นิสิตนักศึกษาได้มีโอกาสเข้าร่วมมากที่สุดจะต้องจัดกิจกรรมที่เสริมทักษะทางสุขภาพให้กับสมาชิกในชมรมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการมีพัฒนาการด้านร่างกายที่แข็งแรง สมบูรณ์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
  - 1.1 ชมรมกีฬาในมหาวิทยาลัยบูรพา ควรรู้แนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตที่มีประสิทธิผลเพื่อกำหนดเป็นนโยบายหรือแนวทางการปฏิบัติ
  - 1.2 การดำเนินการตามแนวทางที่ได้จากการวิจัย จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งชมรมกีฬาและทราบถึงบทบาทหน้าที่ โดยเฉพาะนิสิตซึ่งเป็นสมาชิกส่วนใหญ่ในชมรมกีฬา
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
  - 2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของชมรมกีฬาในสถาบันอุดมศึกษา
  - 2.2 ควรศึกษาสร้างรูปแบบโครงสร้างของชมรมกีฬาที่ประสบความสำเร็จในมหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อเป็นแนวทางสำหรับชมรมกีฬาอื่น ๆ

บรรณานุกรม

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2555). *แผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2555-2559)*. กรุงเทพฯ: นิวกีฬาไมตรีการพิมพ์.
- ชนินทร์ ชุนหพันธ์รักษ์. (2550). *แนวคิดการจัดการสมัยใหม่ในการจัดการองค์การและทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ชาย โพธิสิตา. (2547). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ชาย โพธิสิตา. (2552). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พริ้นดิงแอนด์พับริชชิ่ง.
- ถาวร เตือนจันทิก. (2544). *การศึกษาสภาพปัญหาและการจัดการชมรมกีฬา: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพลศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2540). *องค์การและการบริหารจัดการ*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- นิตา ชูโต. (2545). *การวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: แม่ทสโปยท์.
- บรรณสิทธิ์ สิทธิบรรณกุล. (2548). *การศึกษาสภาพการดำเนินงานการจัดการทางการกีฬาขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดนครนายก*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประนอม รอดคำดี. (2537). *รูปแบบการพัฒนาระดับความสุขสมบูรณ์ของนิสิตนักศึกษาในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาอุดมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พงศ์สันต์ ศรีสม ทรัพย์ และชลิดา สรมณี. (2539). *การบริหารงานระดับนโยบายการวางแผนการจัดหลักสูตรการบริหารงานของนักบริหารระดับประเทศ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2532). *วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม*. กรุงเทพฯ: ปัญญา.
- มหาวิทยาลัยบูรพา. (2554). *แผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพาเพื่อการพัฒนามหาวิทยาลัยสู่ความเป็นเลิศ*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- โยชิน แสวงดี. (2548). *การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรในครัวเรือนไทย. วารสารประชากรและการพัฒนาของสถาบันวิจัยประชากรและสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล, 17(5), 60-62.*
- โยชิน แสวงดีและวิสิทธิ์สิทธิ์ไตร. (ม.ป.ป.). *เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ*. ม.ป.ป.

- วิษณุ ทรัพย์สมบัติ. (2541). ผลการประเมินความต้องการจำเป็นด้านสภาพแวดล้อมโรงเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษา: การเปรียบเทียบระหว่างการใช้เทคนิคเสียงจากภาพและเทคนิคการสนทนากลุ่ม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา และคณะ. (2527). รายงานการวิจัยเรื่องนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิษณุ ทรัพย์สมบัติ. (2541). ผลการประเมินความต้องการจำเป็นด้านสภาพแวดล้อมโรงเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษา: การเปรียบเทียบระหว่างการใช้เทคนิคเสียงจากภาพและเทคนิคการสนทนากลุ่ม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิจัยการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์, สมชาย หิรัญกิตติ และสุดา สุวรรณภิญโญ. (2545). องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- สถาบันวิจัยประชากรศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล. (2552). การวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สาคร สุขศรีวงศ์. (2550). การจัดการ: จากมุมมองนักบริหาร (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จี พี ไชเบอร์พริ้นท์.
- สมยศ นาวิการ. (2544). การบริหารเพื่อความเป็นเลิศ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- สมยศ นาวิการ. (2547). การบริหาร: การพัฒนาองค์กรและแรงจูงใจ. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2546). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2541). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2548). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสนาะ ดิยาวี และสุรัตน์ จินตสกุล. (2554). การบริหารจัดการ (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ไทยพัฒนาพานิช.
- เสนาะ ดิยาวี. (2546). การบริหารจัดการ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ไทยพัฒนาพานิช.
- สำเนา ขจรศิลป์. (2538). มิติใหม่ของกิจการนักศึกษา 2: การพัฒนานักศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.
- อาพัทธ์ เตียวตระกูล. (2548). การวิเคราะห์สัมฤทธิ์ผลของการบริหารองค์การกีฬามหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- อาพัทธ์ เตียวตระกูล. (2555). *รูปแบบการบริหารนิสิตนักศึกษาที่มีความสามารถพิเศษทางด้านกีฬาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ*. ศูนย์นิพนธ์ปรัชญาดุขฎิบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อาพัทธ์ เตียวตระกูล. (2556, ตุลาคม-ธันวาคม). การศึกษาสภาพปัญหาแนวการแก้ไขและแนวทางพัฒนาการจัดการชมรมกีฬาเพื่อพัฒนานิสิตของมหาวิทยาลัยนเรศวร. *วารสารนเรศวร*, 5(4), 105-113.
- อานัฒิ แพทย์วงษ์. (2550). *แนวทางการพัฒนานิสิตนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- Bateman, T. S., & Snell, S. A. (1999). *Management: Building competitive advantage* (4th ed.). Boston: Irwin McGraw-Hill.
- Bateman, T. S., & Snell, S. A. (2002). *Management: Competing in the New Er*. Boston: McGraw-Hill Irwin.
- Baxter Magolda, M. B. (1992). Students' epistemologies and academic experiences: Implications for pedagogy. *Review of Higher Education*, 15(3), 265-87.
- Bertrand., J. T., Brown, J. E., & Ward, V. M. (1992). Technique for analyzing focus group data. *Journal of Evaluation Review*, 16(2), 198-209.
- Bogdan, R., & Biklen, S. K. (1992). *Qualitative research for education*. Boston: Allyn and Bacon.
- Bridges, J., & Roquemore, L. (2001). *Management for athletic/ sport administration* (3rd ed.). Georgia: ESM Books.
- Bright Hup PM Project Management. (2011). *PESTLE Analysis history and application*. Retrieved from <http://www.brighthubpm.com/project-planning/100279-pestle-analysis-history-and-application/>
- Chebator, P. J. (1995). Involvement and student outcomes: The student development effect of co-curricular programs. In *Dissertation Abstracts International*. n.p.
- Chelladurai, P. (2005). *Managing organizations for sport and physical activity: A systems perspective* (2nd ed.). Scottsdale, AZ: Holcomp Hathaway.
- Chickering, A. W. (1969). *Education and identity*. San Francisco: Jossey-Bass.

- Chickering, A. W., & Havighurst, R. J. (1981). The life cycle. In A. W. Chickering (Ed.), *The modern American college* (pp. 16-50). San Francisco: Jossey-Bass.
- Chickering, A. W., & Reisser, L. (1993). *Education and identity* (2nd ed.). San Francisco: Jossey-Bass.
- Erikson, E. (1950). *Childhood and society*. New York: Norton.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity, youth, and crisis*. New York: Norton.
- Erikson, E. H. (1959). *Identity and the life cycle; Selected papers, with a historical introduction by David report*. New York: International University Press.
- George, J. M., & Jones, G. R. (2006). *Contemporary management: Creating value in organizations*. Boston: McGraw-Hill.
- Gilligan, C. (1982). *In a different voice: Psychological theory and women's development*. MA: Harvard University Press.
- Gilmore, G. D., & Cambell, M. D. (1996). *Needs assessment strategies for health education and promotion*. WI: Brown & Benchmark.
- Griffin, R. W. (2002). *Management* (7th ed.). Boston: Houghton Mifflin.
- Handel, R. M. (1993). *The contributions of intercollegiate athletic participation on student leadership development (student athletes)*. Doctoral dissertation, The University of Wisconsin-Madison.
- Havighurst, R. J. (1948). *Developmental tasks and education*. New York: McKay.
- Jung, C. G. (1971). Psychological types. In H. Read, M. Fordham, G. Adler and W. McGuire (Eds.), *Collected works, volume 6*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Kaser, K., & Brooks, J. R. (2005). *Sport and entertainment management*. Mason, Ohio: South-Western.
- Kegan, R. (1982). *The evolving self: Problem and process in human development*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Kinicki, A., & Williams, B. K. (2006). *Management a practical introduction*. New York: McGraw-Hill.
- Kitchener, K. S., & King, P. M. (1981). Reflective judgment: Concepts of justification and their relationship to age and education. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 2, 89-116.

- Kohlberg, L. (1981). *Essays on moral development, vol. 1: The philosophy of moral development*. San Francisco, CA: Harper & Row.
- Kohlberg, L. (1984). *Essays on moral development, vol. 2: The psychology of moral development*. San Francisco, CA: Harper & Row.
- Kruger, R. A. (1994). *Focus groups: A practical guide for applied research*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Kuh, G. D., Douglas, K. B., Lund, J. P., & Ramin-Gyurnek, J. (1995). *Student learning outside The classroom: Transcending artificial boundaries (ASHE-ERIC higher education report no. 8)*. Washington, DC: The George Washington University, Graduate School of Education and Human Development.
- Loevinger, J. (1976). *Ego development: Conceptions and theories*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Marcia, J. E. (1966). Development and validation of ego identity status. *Journal of Personality and Social Psychology*, 3, 551-558.
- Marcia, J. E. (1976). Identity six years after: A follow-up study. *Journal of Youth and Adolescence*, 5, 145-160.
- Masteralexis, L. P., Barr, C. A., & Hums, M. A. (2005). *Principles and practice of sport management*. Massachusetts: Jones and Bartlett.
- Miller, T. K., & Prince, S. J. (1976). *The future of student affairs*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Morgan, D. L., & Scannell, A. U. (1998). *Planning focus groups*. California, US: Sage.
- Myers, L. B. (1980). *Gifts differing*. Palo Alto, CA: Consulting Psychologists.
- Robbins, S. P., & Coulter, M. (1999). *Management* (6th ed.). New Jersey: Prentice Hall.
- Robbins, S. P., & Coulter, M. (2005). *Management*. New York: Delmar Learning.
- Rodgers, R. F. (1989). Student development. In D. Hanson et al. (Eds.), *Student services* (pp. 117-164). San Francisco: Jossey-Bass.
- Sanford, N. (1956). Personality development during the college years. *Journal of Social Issues*, 2, 1-71.
- Sanford, N. (1962 a). *The American college*. New York: Wiley.
- Sanford, N. (1962 b). Developmental status of the entering freshman. In N. Sanford (Ed.), *The American college* (pp. 253-282). New York: Wiley.

Smith, P. C., & Millis G. E. (1991). *Human resource development the field*. New Jersey:
Prentice-Hall.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบรายงานผลการพิจารณาจริยธรรมวิจัย

แบบรายงานผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย
คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยบูรพา

๓. ชื่อวิทยานิพนธ์

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ (ภาษาไทย) แนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีประสิทธิผล

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ (ภาษาอังกฤษ) Management Guideline for Effectives Student's Club in Burapha University .

๒. ชื่อนิสิต นายณัฐกร บุญทวี

หลักสูตร หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา วิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและการกีฬา

ภาคปกติ ภาคพิเศษ

รหัสประจำตัว ๕๕๗๑๐๐๙๑ กลุ่มวิชา การบริหารและการจัดการการออกกำลังกายและการกีฬา

๓. หน่วยงานที่สังกัด : คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยบูรพา

๔. ผลการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย:

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา ได้พิจารณารายละเอียด วิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวข้างต้นแล้ว ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง

- ๓) การเคารพในศักดิ์ศรี และสิทธิของมนุษย์ที่ใช้เป็นตัวอย่างการวิจัย
- ๒) วิธีการที่เหมาะสมในการได้รับความยินยอมจากกลุ่มตัวอย่างก่อนเข้าร่วมโครงการวิจัย โครงการวิจัย (Informed consent) รวมทั้งการปกป้องสิทธิประโยชน์และรักษาความลับของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย
- ๓) การดำเนินการวิจัยอย่างเหมาะสม เพื่อไม่ก่อความเสียหายต่อสิ่งที่ศึกษาวิจัย ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่มีชีวิต หรือไม่มีชีวิต

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา มีมติเห็นชอบ ดังนี้

รับรองโครงการวิจัย

ไม่รับรอง

๕. วันที่ให้การรับรอง : ..... ๔.....เดือน ...เมษายน... พ.ศ. ...๒๕๕๙....

ลงนาม.....

(ดร.ศักดิ์ชาย พิทักษ์วงศ์)

ประธานคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย

ภาคผนวก ข
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อหาแนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพา ที่มีประสิทธิผล จำนวน 4 ท่าน ประกอบด้วย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญมา ไทยแก้ว	ผู้รักษาการแทนรองอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา
2. นายธนเดช วัฒนไชย	นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มงานกิจกรรมนิสิตและ พัฒนานิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา
3. อาจารย์ปัญญา อินทเจริญ	อาจารย์ที่ปรึกษาชมรมกีฬา วอลเลย์บอลมหาวิทยาลัยบูรพา
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนิดา จุลวนิชย์พงษ์	อาจารย์ที่ปรึกษาชมรมกีฬาเทควันโด มหาวิทยาลัยบูรพา

ภาคผนวก ค
หนังสือขอความอนุเคราะห์

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยบูรพา โทร. ๒๐๖๐
 ที่ ศธ ๖๖๑๖/๑๐๗๔๖ วันที่ ๑๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๙
 เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นายธนเดช วัฒนไชย

ตามที่ นายณัฐกร บุญทวี นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
 วิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและการกีฬา มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการ
 จัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีประสิทธิผล” ในความควบคุมดูแลของ ดร. ฉัตรกมล สิงห์น้อย
 อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย

ในการนี้ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว
 เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยของนิสิตในครั้งนี้ รายละเอียดตาม
 เอกสารแนบท้ายนี้ คณะฯ หวังเป็นอย่างยิ่งในความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาดำเนินการต่อไป

(นายศักดิ์ชาย พิทักษ์วงศ์)

คณบดีคณะวิทยาศาสตร์การกีฬา

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยบูรพา โทร. ๒๐๖๐
 ที่ ศธ ๖๖๑๖/๐๓๔๖ วันที่ ๑๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๙
 เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนิตา จุลวนิชย์พงษ์

ตามที่ นายณัฐกร บุญทวี นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
 วิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและการกีฬา มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการ
 จัดการชมรมกีฬา นิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีประสิทธิผล” ในความควบคุมดูแลของ ดร. ฉัตรกมล สิงห์น้อย
 อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย

ในการนี้ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว
 เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยของนิสิตในครั้งนี้ รายละเอียดตาม
 เอกสารแนบท้ายนี้ คณะฯ หวังเป็นอย่างยิ่งในความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาดำเนินการต่อไป

(นายศักดิ์ชาย พิทักษ์วงศ์)
 คณบดีคณะวิทยาศาสตร์การกีฬา

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยบูรพา โทร. ๒๐๖๐
 ที่ ศธ ๖๖๑๖/๓๐๓๕๖ วันที่ ๑๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๙
 เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน อาจารย์ปัญญา อินทเจริญ

ตามที่ นายณัฐกร บุญทวี นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
 วิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและการกีฬา มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการ
 จัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีประสิทธิผล” ในความควบคุมดูแลของ ดร. ฉัตรกมล สิงห์น้อย
 อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย

ในการนี้ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว
 เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยของนิสิตในครั้งนี้ รายละเอียดตาม
 เอกสารแนบท้ายนี้ คณะฯ หวังเป็นอย่างยิ่งในความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาดำเนินการต่อไป

(นายศักดิ์ชาย พิทักษ์วงศ์)

คณบดีคณะวิทยาศาสตร์การกีฬา

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยบูรพา โทร. ๒๐๖๐

ที่ ศธ ๖๖๑๖/๑๐๓๕๖

วันที่ ๑๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้รักษาการแทน รองอธิการบดี (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บุญมา ไทยก้าว)

ตามที่ นายณัฐกร บุญทวี นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
วิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและการกีฬา มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการ
จัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีประสิทธิภาพ” ในความควบคุมดูแลของ ดร. ฉัตรกมล สิงห์น้อย
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย

ในการนี้ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว
เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยของนิสิตในครั้งนี้อย่างละเอียดตาม
เอกสารแนบท้ายนี้ คณะฯ หวังเป็นอย่างยิ่งในความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาดำเนินการต่อไป

(นายศักดิ์ชาย พิทักษ์วงศ์)

คณบดีคณะวิทยาศาสตร์การกีฬา

ภาคผนวก ง

ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้าง

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเพื่อการวิจัย
เรื่อง แนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีประสิทธิผล

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ เรื่องแนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีประสิทธิผล ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพา ที่มีประสิทธิผล และศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมครั้งนี้จะนำมาวิเคราะห์เสนอข้อมูลและนำเสนอผล

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพา โดยศึกษาตามบทบาทหน้าที่ของกระบวนการบริหาร POLC ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การจูงใจ (Leading) การควบคุม (Controlling) มาสร้างเป็นกรอบสำหรับการสร้างแนวทางการจัดการชมรมกีฬานิสิต ที่มีประสิทธิผล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีประสิทธิผล หมายถึง การจัดกิจกรรมกีฬาใด ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่มหาวิทยาลัยได้กำหนดไว้

ข้อคำถามจะเป็นแนวทางในการดำเนินการของชมรมกีฬาให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งชมรมกิจกรรมกีฬาใน 7 ด้าน ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมให้นิสิตมีความรู้และทักษะในการเล่นกีฬา
  - มีการวางแผนอย่างไร
  - มีการกำหนดฝ่ายหรือผู้รับผิดชอบอย่างไร
  - มีการปฏิบัติตามแผนหรือโครงการอย่างไร
  - มีการควบคุมให้เป็นไปตามแผนและประเมินผลอย่างไร
2. เพื่อปลูกฝังความมีน้ำใจเป็นนักกีฬาให้นิสิต รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย
  - มีการวางแผนอย่างไร
  - มีการกำหนดฝ่ายหรือผู้รับผิดชอบอย่างไร
  - มีการปฏิบัติตามแผนหรือโครงการอย่างไร
  - มีการควบคุมให้เป็นไปตามแผนและประเมินผลอย่างไร
3. เพื่อปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการเล่นกีฬา และการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพพลานามัยให้นิสิต
  - มีการวางแผนอย่างไร
  - มีการกำหนดฝ่ายหรือผู้รับผิดชอบอย่างไร
  - มีการปฏิบัติตามแผนหรือโครงการอย่างไร
  - มีการควบคุมให้เป็นไปตามแผนและประเมินผลอย่างไร
4. เพื่อส่งเสริมสร้างสามัคคีในหมู่นิสิตและอาจารย์ด้วยการเล่นกีฬา
  - มีการวางแผนอย่างไร
  - มีการกำหนดฝ่ายหรือผู้รับผิดชอบอย่างไร
  - มีการปฏิบัติตามแผนหรือโครงการอย่างไร
  - มีการควบคุมให้เป็นไปตามแผนและประเมินผลอย่างไร
5. เพื่อช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดให้อารมณ์แจ่มใสจิตใจเบิกบาน
  - มีการวางแผนอย่างไร
  - มีการกำหนดฝ่ายหรือผู้รับผิดชอบอย่างไร
  - มีการปฏิบัติตามแผนหรือโครงการอย่างไร
  - มีการควบคุมให้เป็นไปตามแผนและประเมินผลอย่างไร

6. เพื่อพัฒนานิสิตในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมโดยมีกิจกรรมกีฬาเป็น
เครื่องมือ

- มีการวางแผนอย่างไร
- มีการกำหนดฝ่ายหรือผู้รับผิดชอบอย่างไร
- มีการปฏิบัติตามแผนหรือโครงการอย่างไร
- มีการควบคุมให้เป็นไปตามแผนและประเมินผลอย่างไร

7. เพื่อช่วยเผยแพร่ชื่อเสียงและเกียรติคุณของสถาบันอุดมศึกษา

- มีการวางแผนอย่างไร
- มีการกำหนดฝ่ายหรือผู้รับผิดชอบอย่างไร
- มีการปฏิบัติตามแผนหรือโครงการอย่างไร
- มีการควบคุมให้เป็นไปตามแผนและประเมินผลอย่างไร

“ขอขอบพระคุณที่ท่านให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี”

นายณัฐกร บุญทวี 54910091

นิสิตปริญญาโท คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยบูรพา

โทร 092-274-7296 Email: phill.lihp20@gmail.com

ภาคผนวก จ

ตัวอย่างแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม

แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม
เรื่อง แนวทางการจัดการชมรมกีฬาในมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีประสิทธิผล

1. จากแนวทางที่ได้นำเสนอมีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2. สภาพการดำเนินการที่เป็นจุดแข็งควรมีการดำเนินการให้ดีขึ้นได้อย่างไร

.....

.....

.....

3. สภาพการดำเนินการที่เป็นจุดอ่อนควรแก้ไขโดยใช้วิธีการที่เหมาะสมได้อย่างไร

.....

.....

.....

4. ปัญหาที่สำคัญที่ทำให้ไม่ประสบผลสำเร็จในการจัดการชมรมกีฬานิสิต

.....

.....

.....

5. การจัดการชมรมกีฬานิสิตในมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีประสิทธิผลควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

6. แนวทางการปฏิบัติในแต่ละด้านเพื่อให้บรรลุในแต่ละวัตถุประสงค์การจัดตั้งชมรม ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณที่ท่านให้ความร่วมมือในการสนทนากลุ่ม

ภาคผนวก จ
ประกาศมหาวิทยาลัยบูรพา

(สำเนา)

ประกาศมหาวิทยาลัยบูรพา

เรื่อง ชมรมกิจกรรม

.....

เพื่ออนุมัติตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยบูรพา ว่าด้วยกิจกรรมนิสิตระดับปริญญาตรี พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวดที่ ๙ ข้อ ๒๔ มหาวิทยาลัยบูรพา จึงเห็นสมควรประกาศ เรื่อง ชมรมกิจกรรม ดังนี้

ข้อ ๑ ชมรมกิจกรรมจะต้องมีลักษณะที่นิสิตทั่วไปทั้งมหาวิทยาลัยสามารถเข้าเป็นสมาชิกได้

ข้อ ๒ ชมรมกิจกรรมที่จัดตั้งขึ้นต้องมีลักษณะการดำเนินงานอย่างน้อยในด้านใดด้านหนึ่ง ดังนี้

- (๑) กิจกรรมวิชาการ
- (๒) กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์
- (๓) กิจกรรมศิลปวัฒนธรรม
- (๔) กิจกรรมกีฬาและนันทนาการ

ข้อ ๓ ให้มีคณะกรรมการชมรมกิจกรรมในแต่ละชมรมกิจกรรม เพื่อทำหน้าที่บริหารงานของชมรมกิจกรรม

ข้อ ๔ คณะกรรมการชมรมกิจกรรม ประกอบด้วย

- (๑) ประธาน
- (๒) รองประธาน
- (๓) เลขานุการ
- (๔) เภรัญญิก
- (๕) บัรชเชัมพันธ์
- (๖) พัสดุ
- (๗) กรรมการอื่น ๆ ตามที่เห็นสมควร

ข้อ ๕ คณะกรรมการชมรมกิจกรรมมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (๑) บริหารงานทั่วไปให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของชมรม
- (๒) กำหนดนโยบาย จัดทำแผนงานโครงการ และงบประมาณประจำปีของชมรมกิจกรรม

เสนอต่อคณะกรรมการบริหารองค์การนิสิต

(๓) เสนอระเบียบปฏิบัติของชมรมกิจกรรมต่อคณะกรรมการบริหารองค์การนิสิต เพื่อขออนุมัติจากสภานิสิตและมหาวิทยาลัย

- (๔) รับผิดชอบ ดูแล รักษาเอกสารและพัสดุครุภัณฑ์ของชมรมกิจกรรม

ข้อ ๖ ให้แต่ละชมรมกิจกรรมดำเนินการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารชมรมกิจกรรมชุดใหม่ และมอบงานให้เสร็จสิ้นก่อนวันที่ ๓๑ มกราคม

ข้อ ๗ สมาชิกภาพของสมาชิกชมรมกิจกรรมชุดเก่าสิ้นสุดในวันที่ ๓๑ ธันวาคม

ข้อ ๘ นิสิตแต่ละคนมีสิทธิสมัครเป็นสมาชิกของชมรมกิจกรรมได้ตามความสนใจ ในแต่ละชมรมกิจกรรมจะต้องมีสมาชิกไม่น้อยกว่า ๖๐ คน และนิสิตสามารถเป็นคณะกรรมการชมรมกิจกรรมได้เพียง ๑ ชมรมกิจกรรมเท่านั้น

ข้อ ๙ ให้นายกองคํการนิสิตเป็นผู้เสนอแต่งตั้งและถอดถอนกรรมการชมรมกิจกรรมต่อมหาวิทยาลัย

ข้อ ๑๐ คณะกรรมการชมรมกิจกรรม พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ออกตามวาระ

(๒) ตาย

(๓) ลาออก

(๔) พ้นสภาพการเป็นนิสิต หรือได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยให้ลาพักการศึกษา

(๕) ถูกลงโทษทางวินัยตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยบูรพา ว่าด้วยวินัยนิสิต พ.ศ. ๒๕๕๒

(๖) สิ้นสุดสมาชิกภาพตามข้อ ๑๕

ข้อ ๑๑ ให้คณะกรรมการชมรมกิจกรรมชุดใหม่กำหนดนโยบาย โครงการและงบประมาณประจำปีของชมรมกิจกรรมเสนอต่อคณะกรรมการบริหารองค์การนิสิต ให้เสร็จสิ้นภายในเดือนมีนาคม

ข้อ ๑๒ ให้คณะกรรมการชมรมกิจกรรมชุดเก่าจัดทำรายงานประเมินผลการดำเนินงานในรอบปีของชมรมกิจกรรมเสนอต่อคณะกรรมการบริหารองค์การนิสิต ก่อนสิ้นสุดวาระของคณะกรรมการชมรมกิจกรรมในปีนั้น ๓๐ วัน

ข้อ ๑๓ ให้คณะกรรมการชมรมกิจกรรมจดทะเบียนจัดตั้งชมรมใหม่หรือต่ออายุชมรมกิจกรรมกับองค์การนิสิตภายใน ๗ วัน หลังจากคณะกรรมการชมรมกิจกรรมชุดใหม่รับมอบงานแล้ว

ข้อ ๑๔ การจัดตั้งชมรมกิจกรรมใหม่หรือต่ออายุชมรมนั้น นิสิตที่เสนอขอจัดตั้งชมรมกิจกรรมจะต้องเสนอชื่อชมรมกิจกรรมวัตถุประสงค์ ระเบียบหรือข้อบังคับของชมรมกิจกรรมและโครงการ ต่อคณะกรรมการบริหารองค์การนิสิต โดยจะต้องมีนิสิตเป็นสมาชิกก่อตั้งชมรมกิจกรรมไม่น้อยกว่า ๖๐ คน จากคณะต่าง ๆ ไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓ ของคณะทั้งหมด เมื่ยคณะกรรมการบริหารองค์การนิสิตเห็นชอบแล้วให้นำเสนอสภานิสิตเพื่อพิจารณาอนุมัติและให้สภานิสิตแจ้งต่อมหาวิทยาลัยเพื่อประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน

ในกรณีวิทยาเขต หากมีจำนวนคณะไม่ถึง ๖ คณะ ให้มีสมาชิกมาจากทุกคณะ การจดทะเบียนชมรมกิจกรรมหรือการต่ออายุชมรมกิจกรรมให้เป็นไปตามประกาศขององค์การนิสิต

ข้อ ๑๕ การยุบเลิกชมรมกิจกรรม อาจกระทำได้โดยเหตุหนึ่งเหตุใด ดังนี้

(๑) มีจำนวนสมาชิกลดลงจนเหลือต่ำกว่า ๒๐ คน

(๒) มีได้ค่าเป็นงานตามวัตถุประสงค์ของชมรมกิจกรรมที่ตั้งไว้ หรือดำเนินงานฝ่าฝืน

วัตถุประสงค์ของชมรมกิจกรรม

(๓) ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามประกาศนี้

ในการยุบเลิกชมรมกิจกรรมตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการบริหารองค์การนิสิต พิจารณาลงมติ หากคณะกรรมการบริหารองค์การนิสิตมีมติ ๒ ใน ๓ ให้ยุบเลิก ให้มีสำเนาต่อสภานิสิตเพื่อพิจารณาอนุมัติแล้วให้สภานิสิตแจ้งต่อมหาวิทยาลัยเพื่อประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน

บรรดาศัพท์ยี่สิบหรือศุภกัมภ์ของชมรมกิจกรรมที่ถูกยกเลิก ให้โอนไปเป็นขององค์การนิสิต เพื่อดำเนินการตามความเห็นสมควร

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๓

(ลงชื่อ) สุชาติ อุปถัมภ์
(ศาสตราจารย์สุชาติ อุปถัมภ์)
อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

สำเนาออกต่อ

(นายอนเดช วิสนไชย)

นักวิชาการศึกษานานาชาติพิเศษ